

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Role soudního lékařství
v trestně-procesním dokazování**

Tereza Topinková

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Tereza TOPINKOVÁ**
Osobní číslo: **R19M0416P**
Studijní program: **M0421A220004 Právo a právní věda**
Téma práce: **Role soudního lékařství v trestně-procesním dokazování**
Zadávající katedra: **Katedra trestního práva**

Zásady pro vypracování

Úvod
Dokazování v trestním řízení
Soudní lékařství
Úloha soudního lékařství v trestním řízení
Znalec
Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

HIRT, Miroslav a kol. Soudní lékařství. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2011. 82 s.
Císařová, D., Sovová, O. Trestní právo a zdravotnictví. 2. vydání. Praha: Nakladatelství Orac, 2004
Fryšták, M. Znalecké dokazování v trestním řízení. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021.
Hirt, M., Vavera, F. Soudní lékařství pro právníky. Praha: Grada, 202
Chmelík, J. Místo činu a znalecké dokazování. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005
Jelínek, J. et al. Trestní právo procesní. 6. vydání. Praha: Leges, 2021
Šámal, P. et al. Trestní řád: komentář I., II., III. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013
Hirt, M. et al. Soudní lékařství. I.díl. Praha: Grada, 2015
Hirt, M., et al. Soudní lékařství. II. díl. Praha: Grada, 2016
Štefan, J., Mach, J. Soudně lékařská a medicínsko-právní problematika v praxi. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2005. 264 s.

Vedoucí diplomové práce: **Prof. MUDr. Miroslav Hirt, CSc.**
Katedra trestního práva

Datum zadání diplomové práce: **28. února 2023**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2024**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. František Vavera, Ph.D., LL.M.
vedoucí katedry

V Plzni dne 31. července 2023

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci na téma: Role soudního lékařství v trestně-procesním dokazování vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a zdroje byly řádně odcitovány v poznámkách pod čarou a uvedeny v seznamu použitých zdrojů.“

V Plzni, březen 2024

Tereza Topinková

.....

Poděkování

Tímto bych chtěla velmi poděkovat prof. MUDr. Miroslavu Hirtovi, CSc., vedoucímu mé diplomové práce, za jeho trpělivost, čas a dále za jeho odborné vedení, cenné rady a připomínky, které mi v průběhu zpracování práce poskytl.

Rovněž velké díky patří i mé rodině a přátelům, kteří vše prožívali se mnou a byli mi po celou dobu studia nezměrnou oporou.

Obsah

Seznam zkratk	7
Úvod	1
1 Dokazování v trestním řízení	3
1.1 Základní pojmy a zásady dokazování v trestním řízení.....	4
1.1.1 Důkaz a pramen důkazu.....	4
1.1.2 Důkazní prostředek.....	6
1.1.3 Zásada materiální pravdy	6
1.1.4 Zásada vyhledávací.....	7
1.1.5 Zásada presumpce nevinny	8
1.1.6 Zásada bezprostřednosti a ústnosti	9
1.1.7 Zásada volného hodnocení důkazů.....	9
1.1.8 Zásada přiměřenosti.....	10
1.2 Předmět a rozsah dokazování.....	11
1.2.1 Předmět dokazování	11
1.2.2 Rozsah dokazování.....	12
1.3 Fáze procesu dokazování	12
1.4 Dokazování v jednotlivých fázích trestního řízení.....	14
1.4.1 Dokazování v přípravném řízení	14
1.4.2 Dokazování ve zkráceném přípravném řízení.....	17
1.4.3 Dokazování při předběžném projednání obžaloby	17
1.4.4 Dokazování v hlavním líčení	17
1.4.5 Dokazování v odvolacím řízení.....	18
2 Soudní lékařství	19
2.1 Smrt	19

2.2	Vývoj soudního lékařství.....	21
2.2.1	Vývoj ústavů soudního lékařství.....	24
2.3	Obor soudního lékařství.....	25
2.4	Význam a náplň oboru soudního lékařství.....	26
2.4.1	Obecný přehled náplně oboru soudního lékařství dle oblastí.....	27
2.5	Organizace pracovišť v ČR.....	29
2.6	Soudní lékařství jako forenzní disciplína.....	30
2.7	Soudní lékařství a trestní právo.....	31
3	Úloha soudního lékařství v trestním řízení.....	33
3.1	Postup při úmrtí.....	33
3.2	Ohledání místa činu.....	34
3.3	Prohlídka živé osoby.....	37
3.3.1	Simulace.....	40
3.4	Prohlídka mrtvoly.....	41
3.4.2	Identifikace neznámé mrtvoly.....	51
3.5	Pitva.....	55
3.5.1	Druhy pitev.....	56
3.6	Lékař jako svědek.....	60
3.6.1	Odpovědnost lékaře.....	61
3.6.2	Institut povinné mlčenlivosti.....	63
4	Znalec.....	65
4.1	Osoba znalce a jeho ustanovení.....	65
4.2	Odborné vyjádření a znalecký posudek.....	67
4.2.1	Skladba posudku a jeho hodnocení.....	70
4.3	Soudní lékař jako znalec.....	73
4.4	Úprava znalecké činnosti v zahraničí.....	76
4.4.1	Rakousko.....	76
	Závěr.....	78

Cizojazyčné resumé	80
Zdroje	81

Seznam zkratek

TŘ/trestní řád	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
TrZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ZSM	zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů
ZS	zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů
ZZ	zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech, ve znění pozdějších předpisů
ZV	vyhláška č. 503/2020 Sb., o výkonu znalecké činnosti, ve znění pozdějších předpisů
ZP	zákon č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
ZOP	zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů
EÚPL	sdělení č. 209/1992 Sb., federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících
LZPS	usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

StPO	Strafprozeßordnung 1975. Kundmachung der Bundesregierung vom 9. Dezember 1975 über die Wiederverlautbarung der Strafprozessordnung 1960. BGBl. Nr. 631/1975., ve znění pozdějších předpisů
sp. zn.	spisová značka
ČR	Česká republika
LF	lékařská fakulta
UK	Univerzita Karlova

Úvod

Tato diplomová práce pojednává o „Roli soudního lékařství v trestně-procesním dokazování“. Od chvíle, kdy jsem absolvovala na právnické fakultě volitelný předmět zaměřený právě na obor soudní lékařství, mě tento obor fascinoval. Jeho vazba na trestní právo, které si též během studia získalo mé velké sympatie, bylo tedy jasnou volbou pro téma mé diplomové práce.

Cílem této práce je objasnit spřízněnost trestního práva, kriminalistiky a soudního lékařství, které ač se zdají být sobě vzdálené, jsou tyto obory úzce propojeny. Soudní lékařství dopomáhá ke spravedlnosti svou participací při objasňování trestných činů proti životu a zdraví, a to v průběhu celého trestního řízení. V této práci se tedy pokusím přehledně vyložit jednotlivé úkony soudního lékaře, které jsou pro trestní dokazování zásadní.

Práce je rozdělena do čtyř hlavních kapitol. První kapitola je věnována okrajovému představení procesu dokazování v trestním řízení. Kdy v této kapitole vymezím základní pojmy a zásady dokazování v trestním řízení, dále předmět a rozsah dokazování, fáze procesu dokazování a v neposlední řadě se zaměřím na proces dokazování v jednotlivých stádiích trestního řízení.

V kapitole druhé přiblížím obor soudního lékařství, jakožto klíčový termín pro tuto práci. Jeho historický vývoj včetně vývoje ústavů soudního lékařství, význam a náplň tohoto oboru a organizaci soudně-lékařských pracovišť v ČR. Budu se též věnovat pojmu „smrt“, jako jednomu ze základních pojmů soudně-lékařské praxe. Dále představím soudní lékařství jako forenzní disciplínu a v neposlední řadě se zaměřím na vztah soudního lékařství a trestního práva.

Úloze soudního lékařství v trestním řízení je věnována kapitola třetí. V této kapitole jsem se zaměřila na činnost soudního lékaře převážně v předsoudním stádiu trestního řízení a tuto činnost jsem se rozhodla pojmout od úplného počátku, tedy od okamžiku, kdy dojde k úmrtí. Kapitola tedy obsahuje postup při úmrtí, ohledání místa činu, prohlídku mrtvolky včetně průběhu prohlídky těla na místě činu, identifikace neznámé mrtvolky a dále pitvu a její druhy. Ač je širokou veřejností obecně předpokládáno, že soudní lékař pracuje pouze s osobami mrtvými, není tomu tak, pro potřeby trestního řízení vykonává

soudní lékař též prohlídky osob živých. Dále jsem v této kapitole rozebrala situaci, kdy lékař zastává v trestním řízení pozici svědka, jeho lékařskou odpovědnost a povinnost mlčenlivosti.

Kapitola čtvrtá je poslední hlavní kapitolou této práce a pojednává o znalecké činnosti v ČR, která je ve formě znaleckého posudku využívána ve fázi řízení před soudem, kdy slouží jako důkazní prostředek. Je to tedy též úloha soudního lékařství v trestně-procesním dokazování, ovšem s ohledem na rozsáhlost tématu jsem se rozhodla znalecké činnosti věnovat vlastní kapitolu. Vymeším zde pojem znalce a hlavní produkt znalecké činnosti čili znalecký posudek a pokusím se též zhodnotit vliv znaleckého posudku na závěrečné rozhodnutí soudu. Porovnáám též důležitost a důkazní sílu znaleckého posudku ve srovnání s odborným vyjádřením. Velkou pozornost též přiložím soudnímu lékaři na pozici znalce. Tato kapitola je završena přiblížením právní úpravy znalecké činnosti v Rakousku a za pomoci komparační metody se pokusím o srovnání s právní úpravou ČR.

Při zpracovávání této práce budu vycházet z odborných publikací, právních předpisů, článků, judikatury a dalších zdrojů.

1 Dokazování v trestním řízení

V ustanovení § 1 TŘ je stanoven účel trestního řádu, dle kterého je jeho úlohou úprava postupu orgánů činných v trestním řízení tak, aby byly trestné činy náležitě zjištěny a následně jejich pachatelé dle zákona spravedlivě potrestáni. Role dokazování tedy tkví v tom, že je pro orgány činné v trestním řízení jediným prostředkem k získání skutkových podkladů, které jsou nezbytné k rozhodnutí ve věci. Spravedlivost meritorního rozhodnutí závisí tudíž právě na prokázání skutkového stavu, čili na úplném, přesném a věrném zjištění materiální pravdy. Správně provedené dokazování je zásadní pro výsledek celého trestního řízení¹, koneckonců jak je tomu u každého soudního řízení.

V trestním řízení jsou předmětem posuzování právně relevantní skutečnosti vycházející z události vnějšího světa, které se odehrály v blízké či vzdálené minulosti. Orgány činné v trestním řízení, kterým náleží o nich rozhodovat, však tyto skutečnosti nemohli v reálném čase sami pozorovat, či se jich účastnit. V opačném případě by byla narušena jejich nezávislost a nestrannost. Proto se orgány činné v trestním řízení seznamují s těmito skutečnostmi pouze nepřímou, a to prostřednictvím rekonstrukce jejich průběhu pomocí získaných a provedených důkazů, které jim poskytnou potřebné informace o tom, co se událo.² Orgány trestního řízení tak činí zvláštním postupem, upraveným v trestním řádu, dokazováním (§ 89 – 118 TŘ).³ Předmětem dokazování je poté okruh skutečností, které je nutné v trestním řízení dokázat, a které jsou důležité pro rozhodování orgánů činných v trestním řízení.⁴

Dokazování v jednotlivých fázích trestního řízení se věnuji konkrétněji níže v této práci (bod 1.4).

---

¹ FRYŠTÁK, Marek. *Znalecké dokazování v trestním řízení*. 2., podstatně přepracované a doplněné vydání. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-063-9. s. 1.

² PÚRY, František. § 89 [Obecná ustanovení]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, ISBN 978-80-7400-465-0. s. 1313.

³ JELÍNEK, J. a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 7. Vydání. Praha: Leges, 2023. 956s ISBN 978-80-7502-687-3. s. 408.

⁴ FRYŠTÁK, Marek. *Znalecké dokazování v trestním řízení*. 2., podstatně přepracované a doplněné vydání. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-063-9. s. 5.

1.1 Základní pojmy a zásady dokazování v trestním řízení

Mezi základní pojmy dokazování se řadí „důkaz“, „důkazní prostředek“ a „pramen důkazu“. Tyto pojmy ovšem nejsou trestním řádem, legislativou, praxí apod. nikterak rozlišeny a v důsledku jejich úzké souvislosti jsou tedy obecně nazývány jako „důkaz“.⁵

Mezi základní zásady důkazního práva se řadí zásada materiální pravdy, zásada vyhledávací, zásada presumpce nevinny, zásada bezprostřednosti a ústnosti, zásada volného hodnocení důkazů a v neposlední řadě zásada přiměřenosti.

1.1.1 Důkaz a pramen důkazu

Důkazem je přímý poznatek o předmětu důkazu, který byl získán z důkazního prostředku orgánem činným v trestním řízení při procesním dokazování. Trestní řád stanovuje v § 89 odst. 2, větě první: „*Za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci, ...*“. Z této formulace se dá dovodit, že důkazem může být cokoli, avšak samotný důkaz se musí pojit k objasňované věci a na základě tohoto důkazu musí být možné dokazovanou skutečnost prokázat či vyvrátit.⁶ Procesním důkazem jsou tedy výsledky získané např. z výpovědi svědků, znaleckým posudkem, provedením ohledání místa, osoby, věci, obsahem listin či obsahem zpráv zpodobněných způsobem odlišným od písemného aj.⁷

Důkazy můžeme rozlišovat na a) důkazy **přímé**, které dokazovanou skutečnost přímo potvrzují či vyvrací; b) důkazy **nepřímé**, které dokazují skutečnost jinou, avšak ze které můžeme usuzovat, zda se stala či nestala dokazovaná skutečnost; c) důkazy **usvědčující**, kterými se prokazují ty okolnosti, které svědčí v neprospěch obviněného; d) důkazy **ospravedlňující**, které prokazují naopak ty okolnosti, které svědčí ve prospěch obviněného; e) důkazy **původní**, které jsou získávány konkrétně z bezprostředního pramene, například výpověď očitého svědka; f) důkazy **odvozené**, které jsou získávány

---

⁵ JELÍNEK, J. a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Leges, 2021. 942 s. ISBN 978-80-7502-550-0. s. 401.

⁶ JELÍNEK, J. a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 7. Vydání. Praha: Leges, 2023. 956 s. ISBN 978-80-7502-687-3. s. 411-412.

⁷ PÚRY, František. § 89 [Obecná ustanovení]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, ISBN 978-80-7400-465-0. s. 1333.

z prostředního pramene, například výpověď svědka, který o skutečnosti ví pouze z doslechu, on sám skutečnost v reálném čase nepozoroval.⁸

Důkazy uvedené pod písm. a) a b): Pokud má být dokazovaná skutečnost prokázána, jeden nepřímý důkaz není dostačující, vždy jich musí být více. Nejedná se o důkazy, na které by mělo být pohlíženo jako na méně hodnověrné v porovnání s důkazy přímými, není tomu tak. Skutečnost, která není v souvislosti s dokazovanou skutečností, nemůže být nepřímým důkazem. U skutečnosti, která má sloužit jako nepřímý důkaz, musí být zjišťována její souvislost se skutečností dokazovanou, a to proto, že dojem o této souvislosti může být podnícen i náhodou. U důkazu přímého tohoto zjišťování potřeba není, jelikož tam je přímo jasné, že zde souvislost je.⁹

Důkazy uvedené pod písm. c) a d): Tyto jsou zásadní zejména pro náležité vymezení rozsahu dokazování. Pod tím si můžeme představit povinnost orgánů činných v trestním řízení i bez návrhů stran objasňovat okolnosti svědčící ve prospěch či neprospěch obviněného se stejnou důkladností.¹⁰

Důkazy pod písm. e) a f): V dokazování má vždy přednost použití důkazu původního (pokud nějaký existuje) před důkazem odvozeným, a to z důvodu, že odvozený důkaz s sebou může přinášet riziko oslabení informační hodnoty důkazu. Laicky řečeno, vše, co nepochází z první ruky, může být vystaveno procesu deformace, zkreslení, nedorozumění apod. Odvozené důkazy též mohou sloužit k poznání důkazu původního, kdy např. svědek vypoví, odkud se o skutečnostech dozvěděl (§ 101 odst. 2 TŘ), anebo na základě odvozeného důkazu může být zkoumána spolehlivost důkazu původního, např. vlastníme-li ověřený opis nějaké listiny, může sloužit ke srovnání s listinou, která je považována za originál.¹¹

Každý procesní důkaz musí být vždy svázán s určitou osobou v případě důkazu výpovědí, či s určitou věcí v případě důkazu listinou. Pramenem důkazu je

---

⁸ JELÍNEK, J. a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 7. Vydání. Praha: Leges, 2023. 956 s. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 433-437.

⁹ PŮRY, František. § 89 [Obecná ustanovení]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 1342.

¹⁰ Tamtéž, s. 1341.

¹¹ Tamtéž, s. 1341.

tedy nositel konkrétní informace, z níž je získáván poznatek, který je předmětem řízení.¹²

1.1.2 Důkazní prostředek

Důkazním prostředkem v trestním řízení je označována procesní činnost ustanovená převážně v Hlavě V. TŘ, kterou vykonávají orgány činné v trestním řízení, či procesní činnost oprávněného v trestním řízení, která slouží k poznání té skutečnosti, která má být zjištěna. Na základě důkazního prostředku je umožněno orgánu činnému v trestním řízení dospět k přímému poznatku o předmětu dokazování, čili k důkazu konkrétní relevantní skutečnosti. Za důkazní prostředek může tedy být považováno např. ohledání věci nebo osoby, výpověď obviněného, svědka, znalecký posudek, přehrání zvukového záznamu, konfrontace, rekonstrukce, vyšetřovací pokus, rekonstrukce apod.¹³

1.1.3 Zásada materiální pravdy

Zásada materiální pravdy je výslovně vymezena v první části ustanovení § 2 odst. 5 TŘ, a to v zásadě dosti zešíroka: „*Orgány činné v trestním řízení postupují v souladu se svými právy a povinnostmi uvedenými v tomto zákoně a za součinnosti stran tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí. Doznání obviněného nezbavuje orgány činné v trestním řízení povinnosti přezkoumat všechny podstatné okolnosti případu.*“. Tato zásada je jednou ze základních zásad, ovšem zjištění materiální pravdy je též jedním z cílů trestního procesu a nezbytným předpokladem ke splnění účelu trestního řízení.

Určité doplnění zásady materiální pravdy zajišťuje zásada vyhledávací, která umožňuje uskutečnění této zásady, a která stanovuje, že orgány činné v trestním řízení jsou povinny zjišťovat právně relevantní skutečnosti a vyhledat o nich důkazy i bez předchozího návrhu stran. Strany v trestním řízení nejsou zatíženy důkazním břemenem, ovšem jejich součinnost není vyloučena. Čili i v případě, kdy strany žádné důkazy nenavrhují, soud je odpovědný za prokázání

---

¹² JELÍNEK, J. a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 7. Vydání. Praha: Leges, 2023. 956 s. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 412.

¹³ PÚRY, František. § 89 [Obecná ustanovení]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 1333.

skutkového stavu a je tedy i povinný dokazování doplnit v takovém rozsahu, aby mohl rozhodnout.¹⁴

1.1.4 Zásada vyhledávací

Zásada vyhledávací je stanovena v druhé části ustanovení § 2 odst. 5 TŘ, je projevem širší zásady oficiality a vztahuje se pouze na důkazní řízení. Tato zásada stanovuje orgánům činným v trestním řízení povinnost zjistit materiální pravdu, a to postupem ex offa čili z úřední povinnosti, vyhledáváním a prováděním důkazů jak v neprospěch, tak i ve prospěch obviněného. V řízení před soudem i v přípravném řízení je trestním řádem umožňována určitá součinnost stran při dokazování (§ 89 odst. 2 věta druhá TŘ), kdy strany samy předkládají důkazy na podporu svých tvrzení.¹⁵ Ustanovení § 89 odst. 2 TŘ stanovuje, že: „Každá ze stran může důkaz vyhledat, předložit nebo jeho provedení navrhnout. Skutečnost, že důkaz nevyhledal nebo nevyžádal orgán činný v trestním řízení, není důvodem k odmítnutí takového důkazu.“.

Plné uplatnění má zásada v přípravném řízení, kde orgány činné v trestním řízení, v tomto případě policejní orgán, vyhledávají a provádí důkazy i bez návrhu stran, a to ve prospěch i neprospěch osoby, proti níž se řízení vede. V řízení před soudem je poté zdůrazněna role obhajoby a obžaloby a státnímu zástupci je jednoznačně uložena povinnost dokazovat vinu obviněného, proti kterému podal obžalobu. Z toho tedy vyplývá, že státní zástupce bude v hlavním líčení provádět důkazy podporující obžalobu, a to na výzvu či se souhlasem předsedy senátu.¹⁶

Na základě novelizace trestního řádu, byl v ustanoveních § 196 a § 206a TŘ vytvořen institut nesporných skutečností, který není v souladu se zásadou vyhledávací. Dle ustanovení § 196 odst. 2 písm. d) TŘ předseda senátu spolu s doručením opisu obžaloby upozorní obžalovaného, že má právo v jím stanovené lhůtě uvést, které skutečnosti uvedené v obžalobě považuje za nesporné. Rozpor tedy lze pozorovat v relaci zásady vyhledávací k materiální pravdě, neboť zásada

---

¹⁴ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan a KUČHTA, Josef. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4.

¹⁵ JELÍNEK, J. a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 7. Vydání. Praha: Leges, 2023. 956 s. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 415.

¹⁶ Tamtéž, s. 415-416.

vyhledávací by měla být zárukou k zajištění a prosazení materiální pravdy, protože rozhodnutí by mělo být založeno na zjištěných a provedených důkazech.¹⁷

Třemi výjimkami ze zásady vyhledávací jsou pak a) institut dohody o vině a trestu, ve kterém v řízení o schválení této dohody nedochází k dokazování; b) institut prohlášení viny (§ 206c TŘ), ve kterém obžalovaný učiní prohlášení, že je vinen spácháním skutků uvedených v obžalobě, a že souhlasí s právní kvalifikací skutku v obžalobě, o těchto skutečnostech nedochází k dokazování; c) institut nesporných skutečností (§ 206d TŘ), kdy soud upustí od dokazování těch skutečností, které byly označeny obviněným a státním zástupcem za nesporné.¹⁸

1.1.5 Zásada presumpce nevinny

Zásada presumpce nevinny je jednou z nejdůležitějších zásad trestního řízení, je chráněna normou nejvyšší právní síly, je tedy ústavněprávní zásadou a zásadou právního státu. Na úrovni ústavních zákonů je princip presumpce nevinny obsažen v čl. 40 odst. 2 LZPS, který stanovuje: „*Každý, proti němuž je vedeno trestní řízení, je považován za nevinného, pokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu nebyla jeho vina vyslovena.*“¹⁹

Co se týče vnitrostátního zakotvení zásady presumpce nevinny, nenalezneme ji pouze a jen na úrovni ústavních zákonů, jak již bylo zmíněno, ale též v zákonech běžných. Ukotvuje ji například ustanovení § 2 odst. 2 TŘ, které stanovuje: „*Dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu není vina vyslovena, nelze na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět, jako by byl vinen.*“. Obviněnému tedy v trestním řízení musí být vina dokázána. Tím je projevena zásada přiměřenosti.

Ze zásady presumpce nevinny vyplývá i další zásada trestního práva „*in dubio pro reo*“, v doslovném překladu znamená v pochybnostech ve prospěch obviněného. V této zásadě tkví povinnost rozhodnout ve prospěch obviněného v případě, že existují o jeho vině pochybnosti, které nemohou být odstraněny. V případech pochybností, na straně soudu, o prokázání spáchaného trestného činu obžalovaným, musí jej soud obžaloby zprostit. Tato zásada je aplikována

¹⁷ JELÍNEK, J. a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Leges, 2021. 942 s. ISBN 978-80-7502-550-0., s. 117.

¹⁸ JELÍNEK, J. a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 7. Vydání. Praha: Leges, 2023. 956 s. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 417.

¹⁹ Čl. 40 odst. 2 usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky.

výhradně na otázky skutkové a nikoliv právní, jelikož v právních otázkách nesmí být ze strany soudu jakákoliv pochybnost – „*iura novit curia, soud zná právo*“. Otázky, které jsou řešeny v občanském soudním řízení důkazním břemenem, v trestním řízení jsou řešeny právě na základě zásady *in dubio pro reo*.²⁰

1.1.6 Zásada bezprostřednosti a ústnosti

Tyto dvě zásady na sebe blíže navazují, a proto je většina zdrojů uvádí pospolu. Zásada bezprostřednosti je čistě zásadou v oblasti dokazování, na rozdíl od zásady ústnosti, která se projevuje i v jiných oblastech.

Zásada bezprostřednosti je ukotvena v ustanovení § 2 odst. 12 TŘ a zakládá povinnost soudu přihlédnout pouze k těm důkazům, které byly v řízení provedeny, čili se kterými byl soud osobně seznámen, aby tyto mohly být podkladem pro rozhodnutí. Zásada bezprostřednosti je tedy jakousi směrnicí pro provádění důkazů a též směrnicí pro hlavní pramen, ze kterého mají být důkazy čerpány.²¹

Zásada ústnosti je obsažena v ustanovení § 2 odst. 11 TŘ a je rovněž vyjádřena i v Ústavě, a to v čl. 96 odst. 2. Zásada stanovuje, že důkazy výpovědi se provádí ústním výslechem a jednání před soudy je ústní, čímž též zabezpečuje veřejnost a bezprostřednost zasedání.²²

1.1.7 Zásada volného hodnocení důkazů

Zásada volného hodnocení důkazů je ukotvena v ustanovení § 2 odst. 6 TŘ: „*Orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu.*“. Soudu není žádným právním předpisem vymezeno, jakého druhu důkazních prostředků má být použito, jaké množství důkazů je potřebné doložit k prokázání předmětných skutečností, jaká užít kritéria pravdivosti jednotlivých důkazů či určení důkazní síly důkazu předem.²³Tyto se vždy řídí až konkrétními okolnostmi daného případu, v jiném případě by docházelo k nepřetržitým změnám oněch kritérií.

²⁰ JELÍNEK, J. a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 7. Vydání. Praha: Leges, 2023. 956 s. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 414, 417.

²¹ Tamtéž, s. 418.

²² FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar a GRÍVNA, Tomáš. *Trestní právo procesní*. 7. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 951 s. ISBN 978-80-7598-306-0. s. 112.

²³ JELÍNEK, J. a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 7. Vydání. Praha: Leges, 2023. 956 s. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 418.

Soud musí své závěry odůvodnit v rozsudku, ve kterém sdělí, jaké skutečnosti pokládá za prokázané, a které důkazy toto rozhodnutí podporují. Též musí být uveden postup hodnocení důkazů a vysvětlení úvah. V případě, že nebylo vyhověno dalším návrhům na dokazování, soud musí uvést, jakým návrhům nebylo vyhověno a zdůvodnění proč nevyhověl - §125 TR. Odůvodnění rozhodnutí je nepostradatelné především kvůli případnému přezkumu postupu hodnocení důkazů odvolacím soudem.²⁴

1.1.8 Zásada přiměřenosti

Zásada přiměřenosti, někdy též nazývána jako zásada zdrženlivosti, chrání práva z mezinárodních smluv a LZPS. Tato práva jsou zákonně garantovaná a může do nich být zasahováno pouze na základě zákona v odůvodněných případech a v nezbytné míře tak, aby byl zajištěn účel trestního řízení.²⁵

Jistý postup orgánů činných v trestním řízení, kterým jsou co nejméně zasažena základní lidská práva a svobody, spočívá právě v zásadě přiměřenosti. Tato zásada tedy zaštiťuje humánnost trestního řízení a slouží tedy jako tzv. korektiv, který se projevuje tím, že případné použití zajišťovacích prostředků (zajištění osob a věcí důležitých pro trestní řízení) vůči obviněnému (např. omezení osobní svobody) či zahájení trestního stíhání není eliminováno, ale nese podmínku povinnosti orgánů činných v trestním řízení náležitého odůvodnění uloženého opatření. Čím více ono opatření zasahuje do základních lidských práv a svobod občana, tím přísnější je povinnost odůvodnění. Zásada ovšem není aplikována pouze na osobu, proti níž se trestní řízení vede, ale „ochraňuje“ všechny osoby, kterých se trestní řízení kterýmkoli způsobem dotýká – např. osoby svědka, znalce poškozeného,...²⁶

Příkladným výrazem zásady přiměřenosti je ustanovení §88 odst. 1 TR, které stanovuje, že odposlech a záznam telekomunikačního provozu je možno nařídit pouze v řízení pro zločin, pro který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let, anebo v řízení pro nějaký v tomto

²⁴ FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar a GŘIVNA, Tomáš. *Trestní právo procesní*. 7. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 951 s. ISBN 978-80-7598-306-0. s. 116–117.

²⁵ § 2 odst. 4 TR.

²⁶ ŠÁMAL, Pavel. § 2 [Základní zásady trestního řízení]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 31.

ustanovení výslovně vyjmenovaný trestný čin či pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva.²⁷

1.2 Předmět a rozsah dokazování

1.2.1 Předmět dokazování

V konkrétní trestní věci jsou předmětem dokazování zjištěné okolnosti relevantní pro trestní řízení v této věci. Takovými okolnostmi jsou např. ty okolnosti, které vedly k trestné činnosti či umožnily její provedení, okolnosti důležité pro postup trestního řízení (např. odůvodnění přerušení trestního stíhání)²⁸. Ustanovení § 89 odst. 1 TŘ obsahuje demonstrativní výčet skutečností, které je potřebné v trestním řízení v nezbytném rozsahu (= rozsah potřebný a dostačující pro konkrétní rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení²⁹) dokazovat, zejména pak:

- a) zda se stal skutek, v němž je spatřován trestný čin,*
- b) zda tento skutek spáchal obviněný, případně z jakých pohnutek,*
- c) podstatné okolnosti mající vliv na posouzení povahy a závažnosti činu,*
- d) podstatné okolnosti k posouzení osobních, rodinných, majetkových a jiných poměrů obviněného,*
- e) podstatné okolnosti umožňující stanovení následku, výše škody způsobené trestným činem a bezdůvodného obohacení,*
- f) okolnosti, které vedly k trestné činnosti nebo umožnily její spáchání.“*

K dosažení co nejrychlejšího rozhodnutí ve věci by měly být dokazovány pouze skutečnosti a okolnosti, které jsou relevantní pro konkrétní trestní řízení,

---

²⁷ JELÍNEK, Jirí. 2017. *Odposlech a záznam telekomunikačního provozu v České republice – záruky přezkoumání zákonnosti příkazu k odposlechu*. In: ZÁHORA, Jozef. ed., 2017. *Teoretické a praktické problémy využívania informačno-technických prostriedkov v trestnom konaní: zborník príspevkov z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou konanej dňa 23. marca 2017*. Praha: Leges. Teoretik. ISBN 978-80-7502-206-6. s. 37 – 43.

²⁸ JELÍNEK, J. a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 7. Vydání. Praha: Leges, 2023. 956 s. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 428.

²⁹ ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan a KUČHTA, Josef. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. s. 357–358.

aby nedocházelo ke zbytečným průtahům v řízení a k oddalování meritorního rozhodnutí.³⁰

1.2.2 Rozsah dokazování

Rozsah dokazování, na rozdíl od předmětu dokazování, neurčuje dokazované skutečnosti a okolnosti, ale určuje kvalitu a množství důkazů, které posléze slouží k prokázání tohoto okruhu skutečností. Jde tedy o okruh důkazů, kterých je zapotřebí pro zjištění předmětu dokazování.³¹

V každém stádiu trestního řízení probíhá dokazování v jiném rozsahu, obecně je těžištěm dokazování řízení před soudem, ovšem požadavky na rozsah dokazování v jednotlivých fázích trestního řízení jsou zásadou vyhledávací (viz výše) určeny pro orgány činné v trestním řízení obdobně.³²

Rozsah dokazování není nijak potřebné určovat předem, během řízení by stejně docházelo k mnohačetným změnám, záleží tedy na vlastním uvážení orgánu činném v trestním řízení, ovšem každá fáze trestního řízení musí mít stanovený předmět dokazování, aby bylo orgánům činným v trestním řízení patrné, jaký okruh okolností mají dokazovat.³³

1.3 Fáze procesu dokazování

Proces dokazování můžeme rozdělit do několika fází, které od sebe ovšem nejsou nijak striktně odděleny, naopak spolu úzce souvisí a prolínají se. Fáze dělíme na:

- a) **Vyhledávání důkazů**, neboli v tomto případě důkazních pramenů, je činnost, jež směřuje k nalezení pramenů informací, které mají posléze funkci důkazu o skutečnostech důležitých pro trestní řízení.³⁴ Tuto činnost vykonávají zejména orgány činné v trestním řízení (viz zásada vyhledávací), ale náleží též stranám, které mají právo důkazy navrhnout,

---

³⁰ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 8. vydání. Praha: Leges, 2020. 1358 s. ISBN 978-80-7502-395-7. s. 797.

³¹ JELÍNEK, J. a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 7. Vydání. Praha: Leges, 2023, 956 s. ISBN 978-80-7502-687-3. s. 428-429.

³² PÚRY, František. § 89 [Obecná ustanovení]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, ISBN 978-80-7400-465-0. s. 1320.

³³ ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan a KUČHTA, Josef. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. s. 378.

³⁴ JELÍNEK, J. a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 7. Vydání. Praha: Leges, 2023. 956 s. ISBN 978-80-7502-687-3. s. 439.

samy je vyhledat a předložit.³⁵ K vyhledávání důkazů jsou ve většině případů použity i operativně pátrací prostředky (§ 158b a násl. TŘ), jimiž jsou předstíraný převod, sledování osob a věcí, použití agenta.

- b) Provádění a procesní zajišťování důkazů** – Provedení důkazu je procesní úkon, prostřednictvím něhož si orgány činné v trestním řízení opatřují z pramene důkazu zprávy o skutečnostech významných pro věc. Ustanovení TŘ poté podrobněji upravují způsob provádění důkazů jednotlivě u důkazních prostředků, které jsou pro řízení nejdůležitější. Každý z provedených důkazů musí být řádně procesně zajištěn, a to prostřednictvím sepsání příslušného protokolu (§ 55 a násl. TŘ, § 95 – o výslechu obviněného, § 103 TŘ – o výslechu svědka, § 108 TŘ – o výslechu znalce, § 113 TŘ – o ohledání).³⁶ Provedení a procesní zajištění důkazů probíhá v řízení před soudem, zejména v hlavním líčení. Před novelou TŘ provedenou zákonem č. 265/2001 Sb. bylo provedení a procesní zajištění důkazů prováděno v předsoudním stádiu trestního řízení. Nyní se s tímto postupem lze setkat pouze v případě rozšířeného přípravného řízení.³⁷
- c) Prověrka důkazů** je velmi důležitou fází dokazování, která začíná od okamžiku vyhledávání důkazů, při které dochází k prověření jednotlivých důkazů i jejich celku, např. prověření důvěryhodnosti svědka, zkoumání rozporů ve svědkově výpovědi, či zda vůbec svědek mohl reálně vidět to, co tvrdí, že viděl. Toto je zapotřebí k tomu, aby byla zjištěna kvalita, úplnost a spolehlivost pramene důkazu a tím i jeho použitelnost v dalších stádiích trestního řízení. Pomocí prověřování a rozboru důkazů mohou být zjištěny rozpory mezi jednotlivými důkazy, které je nutno vysvětlit a následně dle možností i odstranit. Dochází též k objasnění jejich vzájemné spojitosti a vztahu k okolnostem případu.³⁸
- d) Hodnocení důkazů** je završením procesu dokazování. Hlavní uplatnění zde nalezne zásada volného hodnocení důkazů (viz výše). Hodnocení

---

³⁵ PÚRY, František. § 89 [Obecná ustanovení]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní řád. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 1342.

³⁶ JELÍNEK, J. a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 7. Vydání. Praha: Leges, 2023. 956 s. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 440.

³⁷ FRYŠTÁK, Marek. *Znalecké dokazování v trestním řízení*. 2., podstatně přepracované a doplněné vydání. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-063-9., s. 3.

³⁸ JELÍNEK, J. a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 7. Vydání. Praha: Leges, 2023. 956 s. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 440.

důkazů můžeme identifikovat jako myšlenkovou činnost orgánů činných v trestním řízení, na základě níž tyto orgány přisuzují získanému důkazu jistou hodnotu, pokud jde o jeho závažnost, zákonnost a pravdivost.³⁹ Soud má povinnost hodnotit i znalecký posudek (viz bod 4.2.1) s důkladným uvážením všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu s ostatními důkazy. Jednotlivé důkazy nelze hodnotit odděleně. Na základě zhodnocení všech důkazů v souhrnu orgán činný v trestním řízení vytvoří svůj závěr o tom, zda, jak a k jakému skutku došlo, a která osoba a za jakých časových, místních a dalších okolností tento skutek spáchala.⁴⁰

1.4 Dokazování v jednotlivých fázích trestního řízení

Každé stádium trestního řízení je doprovázeno dokazováním, ovšem s určitým rozdílem, jelikož každé stádium trestního řízení má svůj odlišný a specifický účel, kterého musí být dosaženo. Jednotlivá dokazování tedy vykazují jisté zvláštnosti v jeho průběhu závislé na onom specifickém účelu stádia.⁴¹

1.4.1 Dokazování v přípravném řízení

Přípravné řízení je předsoudním stádiem řízení a skládá se ze dvou fází, a) fáze **prověřování** a b) fáze **vyšetřování**. Obecným cílem přípravného řízení je obstat a objasnit co nejrychleji a v potřebném rozsahu všechny skutečnosti relevantní pro rozhodnutí, zda se bude podávat obžaloba, návrh na potrestání, návrh na schválení dohody o vině a trestu či zda bude trestní stíhání obviněného ukončeno. Policejní orgán není povinen vyhledávat a provádět pouze důkazy v neprospěch obviněného, naopak k získání materiální pravdy musí poznat skutečnost i vyhledáním a provedením důkazů ve prospěch obviněného.⁴²

Dokazování v přípravném řízení může též sloužit jako podklad pro užití alternativního způsobu vyřízení trestní věci neboli odklonu. Mezi odklony, řadíme např.: schválení dohody o vině a trestu (§ 175a, § 175b, § 314o a násl. TŘ), podmíněné zastavení trestního stíhání (§ 307 TŘ), podmíněné odložení podání

---

³⁹ JELÍNEK, J. a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 7. Vydání. Praha: Leges, 2023. 956 s. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 441.

⁴⁰ PŮRY, František. § 89 [Obecná ustanovení]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 1343.

⁴¹ JELÍNEK, J. a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 7. Vydání. Praha: Leges, 2023. 956 s. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 438.

⁴² § 158 odst. 1 TŘ.

návrhu na potrestání (§ 179g, § 179h TŘ), schválení narovnání (§ 309 a násl. TŘ) či odstoupení od trestního stíhání mladistvého (§ 70 ZSM).⁴³

1.4.1.1 *Dokazování ve fázi prověřování*

Obecně tato fáze předchází zahájení trestního stíhání. Fáze prověřování je zahájena sepsáním záznamu o zahájení úkonů trestního řízení policejním orgánem. V této fázi je důležitá činnost policejního orgánu, který musí objasnit a prověřit všechny skutečnosti, které důvodně nasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin. Ustanovení §158 odst. 3 TŘ stanovuje následující: „*K objasnění a prověření skutečností důvodně nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, opatřuje policejní orgán potřebné podklady a nezbytná vysvětlení a zajišťuje stopy trestného činu.*“ Tyto úkony plní policejní orgán prostřednictvím např. ohledání místa činu, ohledání věcí, obstarávání podkladů, vyžádání odborného vyjádření od příslušných orgánů, podání vysvětlení od fyzické či právnické osoby či státního orgánu, zajištění otisků prstů,...

V případě, že policejní orgán provedl neopakovatelný či neodkladný úkon (§ 158 odst. 3 písm. i) a odst. 9 TŘ), jehož uskutečnění může předcházet i sepsání záznamu o zahájení trestního stíhání hrozí-li prodlení, musí o něm vyhotovit protokol, aby byl získaný důkaz náležitě procesně zajištěn a mohl být využit v řízení před soudem. Mezi neopakovatelné a neodkladné úkony se řadí např. výslech svědka či rekognice.⁴⁴ Dle ustanovení § 158a TŘ je provedení neopakovatelného a neodkladného úkonu, v podobě rekognice či výslechu svědka, podmíněno podáním návrhu státním zástupcem a při úkonu musí být též přítomen soudce. Tato podmínka přítomnosti soudce má význam pro záruku zákonnosti provedení tohoto úkonu, kdy soudce je oprávněn do průběhu úkonu zasahovat.

Pokud se jedná o úkony, které nejsou klasifikovány jako neodkladné či neopakovatelné, jako je např. vysvětlení, je policejním orgánem sepsán úřední záznam, který může být použit v řízení před soudem jako důkaz pouze za podmínek obsažených v ustanovení § 211 odst. 6 TŘ⁴⁵, které stanovuje, že: „*Se*

---

⁴³ PÚRY, František. § 89 [Obecná ustanovení]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 1320.

⁴⁴ JELÍNEK, J. a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 7. Vydání. Praha: Leges, 2023. 956 s. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 474-476.

⁴⁵ ŠÁMAL, Pavel; MUSIL, Jan a KUČHTA, Josef. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. s. 362.

souhlasem státního zástupce a obžalovaného lze v hlavním líčení číst i úřední záznamy o vysvětlení osob a o provedení dalších úkonů (§ 158 odst. 3 a 5).“

V této fázi trestního řízení, čili před zahájením trestního stíhání osoby, by obecně nemělo být prováděno dokazování, a to z důvodu, že by tato osoba nemohla uplatnit svá práva na vlastní obhajobu, včetně svého vlivu na dokazování.⁴⁶

1.4.1.2 **Dokazování ve fázi vyšetřování**

Pojem vyšetřování je vymezen v ustanovení § 161 odst. 1 TŘ takto: *„Vyšetřováním se označuje úsek trestního stíhání před podáním obžaloby, návrhu na schválení dohody o vině a trestu, postoupením věci jinému orgánu nebo zastavením trestního stíhání, včetně schválení narovnání a podmíněného zastavení trestního stíhání před podáním obžaloby, návrhu na schválení dohody o vině a trestu.“* Obecně lze říci, že fáze vyšetřování je předsoudním stádiem přípravného řízení, které je započato ve chvíli, kdy policejní orgán usnesením zahájí trestní stíhání a skončí ve chvíli, kdy a) je na návrh policejního orgánu státním zástupcem podána obžaloba k soudu (§ 166 odst. 3 TŘ), b) dojde k jednomu z odklonů např. zahájení jednání o dohodě o vině a trestu (§ 175a – 175b TŘ), c) dojde k postoupení věci jinému orgánu (§ 171 TŘ) např. kázeňské/kárné řízení, k projednání přestupku, d) dojde k zastavení (§ 172 TŘ) či přerušení (§ 173 TŘ) trestního stíhání, např. nebylo-li dostatečně prokázáno, že se onen skutek stal, či že ho spáchal obviněný, e) dojde k narovnání (§ 309 TŘ).⁴⁷

Policejní orgán i v této fázi přípravného řízení podniká potřebné kroky k obstarání dostatečného množství důkazů, a to jak již bylo uvedeno výše např. pomocí výslechů svědků, ohledání věcí, obstarání znaleckých posudků, podání vysvětlení,... Nyní už jsou však dokazované okolnosti omezeny pouze na ten skutek, pro který bylo trestní stíhání zahájeno a též účastí obviněného na jeho spáchání.⁴⁸ Pokud již některé z těchto úkonů byly provedeny policejním orgánem

---

⁴⁶ PÚRY, František. § 89 [Obecná ustanovení]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní řád. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 1318.

⁴⁷ § 166 TŘ

⁴⁸ PÚRY, František. § 89 [Obecná ustanovení]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní řád. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 1320.

ve fázi prověřování, tedy před zahájením samotného trestního stíhání, nemusí být opakovány znovu.⁴⁹

1.4.2 Dokazování ve zkráceném přípravném řízení

Obecným předpokladem a cílem zkráceného přípravného řízení je obviněného v co nejkratší možné době postavit před soud, musí být ovšem naplněny kumulativní podmínky, aby mohl tento druh přípravného řízení proběhnout (viz § 179a odst. 1 TŘ). Co se dokazování týče, ve zkráceném přípravném řízení jde v první řadě o vyhledávání možných důkazů policejním orgánem, které budou dostačující pro potřeby řízení před soudem, probíhá tedy v tomto případě pouze fáze prověřování.⁵⁰ Prováděnými důkazy jsou zde zpravidla pouze neodkladné a neopakovatelné úkony a výslech podezřelého.

1.4.3 Dokazování při předběžném projednání obžaloby

V této fázi trestního řízení slouží provádění důkazů pouze ke zhodnocení, zda je ze strany obžaloby poskytnut spolehlivý podklad pro další řízení. Slouží tedy k objasnění, zda jsou výsledky získané v přípravném řízení dostatečné pro nařízení hlavního líčení o obžalobě či zda nikoliv a je potřeba učinit jiné rozhodnutí, např. vrácení věci státnímu zástupci k dodatečnému došetření. V případných pochybnostech či k usnadnění rozhodnutí může být na popud předsedy senátu vyslechnut obviněný, který může poskytnout potřebná vysvětlení (§ 185 odst. 2 TŘ)⁵¹

1.4.4 Dokazování v hlavním líčení

Stádium hlavního líčení je stěžejní fází trestního řízení, ve které dochází k rozhodnutí o hlavní otázce trestního řízení, o vině a trestu obviněného. V hlavním líčení lze též uložit ochranné opatření či přiznat náhradu škody poškozenému.⁵² Z toho tedy vyplývá, že bude též hlavním těžištěm pro dokazování. V této fázi se na dokazování může podílet v plném rozsahu každá ze dvou nejdůležitějších stran trestního řízení, kterými jsou státní zástupce a obžalovaný. Obě strany mohou předložit žádost o provedení důkazu (především výslech svědka či znalce) předsedovi senátu, který jim může vyhovět. Nelze

---

⁴⁹ Policie ČR, Prevence – pomoc obětem TČ, článek Trestní řízení. © 2024 Policie ČR [online]. [cit. 28. 2. 2024]. Dostupné na: <https://www.policie.cz/clanek/trestni-řízení.aspx>.

⁵⁰ JELÍNEK, J. a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 7. Vydání. Praha: Leges, 2023. 956 s. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 438.

⁵¹ Tamtéž, s. 438.

⁵² Tamtéž, s. 622.

ovšem opomenout, že státní zástupce má, na rozdíl od osoby obžalovaného, povinnost podílet se na procesu dokazování aktivně.⁵³

Dokazování v hlavním líčení spočívá obvykle v provádění a hodnocení důkazů, čímž má být objasněno, zda trestný čin, o němž je řízení vedeno, byl spáchán a zda je obžalovaný pachatelem onoho trestného činu. To je též důvodem, proč je v tomto stádiu dokazování prováděno v nejširším rozsahu, slouží totiž jako podklad pro závěrečné rozhodnutí soudu.⁵⁴

1.4.5 Dokazování v odvolacím řízení

Odvolací řízení slouží k naplnění záruky přezkoumatelnosti každého rozsudku v zájmu účastníka či obecně v zájmu široké společnosti. Zajišťuje účelnost a spravedlnost rozhodnutí ve věci a zároveň působí jako forma kontroly činnosti soudů prvního stupně. Obecně je tedy výsledkem možné budoucí usměrnění a postupné sjednocování rozhodovací praxe.⁵⁵

Dokazování v tomto stádiu se zpravidla spíše neprovádí, dalo by se nazvat jako tzv. doplňkové, pokud je prováděno, tak pro dodatečné odstranění pochybností ohledně skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně. Dokazování v tomto stádiu tudíž za žádnou cenu nemá sloužit k nahrazení konání soudu prvního stupně.

Provádění důkazů v odvolacím řízení podléhá stejným ustanovením TŘ jako v hlavním líčení, včetně aktivní role stran.⁵⁶ V případě, že je prováděním důkazu výslech platí, že pokud není obžalovaný přítomen, přestože byl řádně předvolán, má se za to, že souhlasí s přečtením protokolů o dřívějším výslechu svědků a znalců.⁵⁷ Pokud odvolací soud sleduje změnu či doplnění skutkových zjištění *„může přihlížet jen k důkazům, které byly provedeny ve veřejném zasedání před odvolacím soudem; tyto důkazy hodnotí v návaznosti na důkazy provedené soudem prvního stupně v hlavním líčení. Odvolací soud je vázán hodnocením těchto důkazů soudem prvního stupně s výjimkou těch důkazů, které odvolací soud sám ve veřejném zasedání znovu provedl.“* dle ustanovení § 263 odst. 7 TŘ.

---

⁵³ PÚRY, František. § 89 [Obecná ustanovení]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní řád. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 1322.

⁵⁴ JELÍNEK, J. a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 7. Vydání. Praha: Leges, 2023. 956 s. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 439.

⁵⁵ Tamtéž, s. 680.

⁵⁶ Tamtéž, s. 439.

⁵⁷ §263 odst. 6 TŘ.

2 Soudní lékařství

V této kapitole se budu věnovat ozřejmění pojmu soudního lékařství, jakožto klíčového termínu pro tuto práci. První podkapitola bude mít za úkol charakteristiku důležitého pojmu pro soudní lékařství, kterým je smrt. Druhá podkapitola bude hovořit o historii tohoto lékařského oboru. V podkapitole třetí bude vymezen pojem soudní lékařství v souvislosti s následnou charakteristikou oboru a v na ní navazující čtvrté podkapitole se budu zabírat významem a náplní tohoto oboru. Podkapitola pátá se věnuje organizaci soudně-lékařských pracovišť. Šestá podkapitola pojednává o soudním lékařství jako o forenzní disciplíně. Poslední podkapitola, čili podkapitola sedmá, shrnuje vzájemný vztah trestního práva a soudního lékařství.

2.1 Smrt

Jedním ze základních pojmů používaných v soudně-lékařské praxi je pojem smrt, neboli tzv. *exitus letalis*. Právní definice smrti je obsažena v § 2 písm. e) zákona č. 285/2002 Sb., transplantačního zákona, který stanovuje, že smrt je „*nevratná ztráta funkce celého mozku, včetně mozkového kmene, nebo nevratná zástava krevního oběhu*“. Smrt je tedy biologickým jevem, na jehož základě dojde k nezvratné zástavě všech životních funkcí a tedy i smrti mozku, což nevyhnutelně zapříčiní smrt člověka. Rozlišujeme smrt:

- a) Klinickou – za klinickou smrt označujeme stav, kdy dochází k náhlé zástavě oběhu (srdeční činnosti) a dýchání, ovšem nedochází k trvalému selhání funkcí mozku a míchy, jakožto centrální nervové soustavy. Jedná se tedy o stav smrti, který je za určitých podmínek zvrátelný, a to obnovením či umělým udržováním krevního oběhu a dýchání.
- b) Biologickou – biologická smrt nastane ve chvíli, kdy dojde k zástavě všech životních funkcí, tedy i včetně činnosti mozku a zejména mozkového kmene. Tento stav již není možné zvrátit.⁵⁸

Smrt může být konstatována výlučně lékařem v návaznosti na jeho povinnost stanovit dobu smrti a provést zevní prohlídku těla zemřelého. Konstatování smrti musí mít úřední formu, a to v podobě Listu o prohlídce

---

⁵⁸ HIRT, Miroslav, VOREL, František a HEJNA, Petr. *Velký výkladový slovník soudnělékařské terminologie*. Praha: Grada, 2018. ISBN 978-80-247-1979-5. s. 132.

zemřelého, která musí být vyplněna lékařem, který prohlídku těla zemřelého prováděl.⁵⁹

Rozlišujeme dvojí druh příčin, na základě kterých dojde ke smrti, a to:

- a) Příčiny **chorobné**;
- b) Příčiny **traumatické** (násilné), jež jsou též ústřední náplní činnosti oboru soudní lékařství.⁶⁰ Vznikají působením vlivů mechanických, či chemických;
- c) Smrt **zdánlivá** neboli *vita minima* – která může nastat jak z příčin vnějších tak vnitřních. Jedná se o situaci, kdy životní funkce člověka klesnou na úplné minimum a zachytit je běžnými způsoby, je velmi náročné někdy až nemožné, a to i pro odborníka – lékaře. Není tedy v určitou dobu možné s přesností určit, zda je osoba mrtvá či nikoli. Nejčastější výskyty zdánlivé smrti jsou v případech podchlazení a u úrazů elektrickým proudem.⁶¹

Mezi nejčastější typy úmrtí se řadí ty s chorobnou příčinou. V tomto případě může být příčinou smrti vesměs kterékoliv selhání lidského tělesného systému, jeho jednotlivých částí či jejich kombinací. Smrt bývá způsobena převážně poškozením jednoho z hlavních řídicích systémů, kterými jsou mozek, srdce a plíce, neboli *atria mortis* – brány smrti. Ovšem ve většině případů tyto spočívají v selhání krevního oběhu a poškození funkce srdce. Může nastat např. selhání srdce, při kterém dochází k narušení dostatečného průtoku krve tkáněmi a orgány, a to z důvodu poruchy srdeční svaloviny (např. infarkt myokardu), či poruchy rytmu. Přičemž velikost a četnost těchto poškození, nikoli však vždy, určují dřívější či pozdější nástup smrti. Mozkové smrti jsou způsobeny převážně utrpením nějakého traumatu, ale též může být příčinou choroba, mj. např. mozkových cév.⁶² Posledním hlavním řídicím systémem jsou plíce, které mohou být zasaženy chorobou respiračního systému, které tvoří převážně záněty (např. zápal plic). Onemocnění, která zasahují plicní tkáň, jsou často smrtelná v těch případech, kdy již před zasažením byla tato tkáň poškozena jinou chorobou

---

⁵⁹ § 86 ZS.

⁶⁰ HIRT, Miroslav a VOREL, František. *Soudní lékařství*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5680-6. s. 33.

⁶¹ HIRT, Miroslav, VOREL, František a HEJNA, Petr. *Velký výkladový slovník soudnělékařské terminologie*. Praha: Grada, 2018. ISBN 978-80-247-1979-5. s. 153

⁶² HIRT, Miroslav a VAVERA, František. *Soudní lékařství pro právníky*. Praha: Grada Publishing, 2022. ISBN 978-80-271-3280-5. s. 15.

(např. nádorem), tato situace samozřejmě platí obdobně u jakékoliv části organismu, nikoli pouze u plic. Porucha respiračního systému ovšem není omezena pouze na smrt z chorobné příčiny, ale může být též způsobena cizím zaviněním při násilné smrti, příkladem toho je hypoxie⁶³, ke které může dojít ať už onemocněním respiračního systému, tak i např. utopením, vdechnutím cizích předmětů, škrcením či intoxikací.⁶⁴

2.2 Vývoj soudního lékařství

Vývoj soudního lékařství byl již v nejstarších dobách svázán s vývojem práva. První náznaky soudního lékařství se objevily již ve staré Číně, kdy dle některých spisů byli schopni určit přibližnou dobu smrti, ale též rozlišit, zda byl např. usmrcený nalezený ve vodě zabit utopením, či zda byl do vody vhozen až posmrtně. ⁶⁵Muselo tudíž dojít k poznatku, zda měl usmrcený v plicích vodu či nikoliv. Další počátek soudního lékařství byl zaznamenán ve starověkém Egyptě, kdy staří Egyptané museli využívat znalosti lidské anatomie, aby byli schopni provést mumifikaci těl a tím předejít procesu rozkladu.

Zhruba od poloviny 14. století byla již odlišována vražda od zabití a mezi rozeznávaná poranění se řadily rány:

- a) modré, mezi které se řadily podlitiny a modřiny,
- b) suché, mezi které patřily různá pohmoždění a vykloubení, čili nedošlo při nich k narušení kůže,
- c) krvavé, kterými byly rány sečné, bodné a rány tupými předměty, jež se společně vyznačovaly tím, že byly doprovázeny krvácením,
- d) a chromata, kterými byly ty zranění, které po zhojení zanechávaly viditelné zjizvení tkáně, či takové ochromení některého údu, že bychom mohli mluvit o zohavení.⁶⁶ Až kolem roku 1400 byl zavedený pojem ran smrtelných.

---

⁶³ Hypoxie je stav, při kterém tělo či jeho část nemá dostatek kyslíku v buňkách, tkáních, orgánech či v celém organismu. - HIRT, Miroslav, VOREL, František a HEJNA, Petr. *Velký výkladový slovník soudnělékařské terminologie*. Praha: Grada, 2018. ISBN 978-80-247-1979-5. s. 61.

⁶⁴ HIRT, Miroslav a VOREL, František. *Soudní lékařství*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5680-6. s. 33.

⁶⁵ STREJC, Přemysl. *Soudní lékařství pro právníky*. Beckova skripta. V Praze: C.H. Beck, 2000. ISBN 80-7179-364-7. s. 1.

⁶⁶ KVAPILOVÁ, Helena. *Soudní lékařství pro právníky*. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 1999. ISBN 80-902627-3-7. s. 7.

Velikým krokem pro soudní lékařství byl spis „*Constitutio Barbengensis Criminalis*“, vydaný v roce 1507, který jako první vymezil činnost soudního lékaře a specifikoval jeho povinnosti, mezi které se řadilo i zpracování znaleckých závěrů, které obdobně jako dnes, sloužily pro potřeby soudů.⁶⁷

Dalším významným spisem pro soudní lékařství byl spis „*Constitutio criminalis Carolina*“ vydaný císařem Karlem V. Tento spis zaváděl povinnou prohlídku mrtvého lékařem a jeho následné vyjádření k souvislostem poranění a smrti. V této době ovšem ještě nedocházelo k provádění pitvy, šlo pouze o prohlídku zranění.⁶⁸ Lékař s potřebnou odborností byl též povinen se vyjádřit v případech, kdy ke smrti došlo cizím zaviněním.⁶⁹

Italský lékař Paolo Zacchia, též taky zakladatel soudního lékařství, vydal roku 1621 třísvazkovou učebnici pod názvem „*Questiones medico-legales*“. Jednalo se o zcela první učebnici pojednávající o právní medicíně.⁷⁰

Na našem území byl prvním spisem zabývajícím se soudním lékařstvím spis „*Naučení Mistra Chrystyna, kterak člověk poznati má na zraněném umřel-li nebo nic*“ pojednávající především o traumatu a smrti, jehož autorem byl Křišťan z Prachatic, významný matematik, astronom a lékař, který se též podílel na vkládání jazyka českého do literatury s lékařskou tematikou. Co se týká pitev a exhumací mrtvých, u nás byly prováděny až v 16. Století. První veřejnou pitvu provedl dr. med. Simon Grynaeus v roce 1594 v brněnském kostele sv. Štěpána, na ženě. Tato pitva byla zaznamenána Georgem Ludwigem von Liebeneckem v dochovaném originálu „Kronika města Brna“.⁷¹ Dále o 6 let později, tedy v roce 1600, provedl veřejnou anatomickou pitvu Jan Jesenský, a to na muži, který byl popraven oběšením. Pitva trvala po dobu čtyř dnů, rozdělena do 9 samostatných přednášek a byli jí přítomni doktoři, šlechta, studující.⁷²

---

⁶⁷ HIRT, Miroslav a VOREL, František. *Soudní lékařství*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5680-6. s. 15.

⁶⁸ KVAPILOVÁ, Helena. *Soudní lékařství pro právníky*. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 1999. ISBN 80-902627-3-7. s. 7.

⁶⁹ HIRT, Miroslav a VOREL, František. *Soudní lékařství*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5680-6. s. 15.

⁷⁰ Tamtéž, s. 15.

⁷¹ HIRT, Miroslav. *První veřejná pitva na území dnešního Československa*. Čs. Patologie. 1993. roč. 28, č. 2, s. 186-189. ISSN 1210-7875.

⁷² KVAPILOVÁ, Helena. *Soudní lékařství pro právníky*. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 1999. ISBN 80-902627-3-7. s. 7.

Další významným milníkem byla první odborná publikace o soudním lékařství, sepsaná Johanesem Franciscusem Löwem von Erlsfeld, jednou z nejvýznamnějších osob soudního lékařství, která byla vydána krátce po jeho smrti roku 1725 pod názvem „*Theatrum medico-iuridicum*“⁷³. Tato odborná publikace byla využívána jako učebnice. Byla systematicky uspořádána do kapitol a obsahovala témata jako porodnictví, paternita, aborty (potraty), přičetnost, rány a násilná smrt.⁷⁴

Prvním profesorem soudního lékařství, od zřízení veřejné profesury v roce 1807, byl na české universitě v Praze Josef Berndt. Napsal třídílnou učebnici, kdy její první díl byl vydán během jeho působení v Praze, a to pod názvem „*Systematisches Handbuch der gerichtlichen Arzneikunde*“.⁷⁵ Výuku již v ryze českém ústavu soudního lékařství (I. LF UK) započal lékař Josef Reinsberg. Vydal knihu pod názvem „*Nauka o soudním lékařství*“, která se skládala ze 4 dílů a byla první česky psanou učebnicí pojednávající o problematice soudního lékařství. V roce 1887 byla provedena první uznaná soudní pitva, která proběhla v českém ústavu soudního lékařství (I. LF UK), do té doby byla soudní pitva uskutečňována pouze v německém ústavu. Další významné jméno v historii soudního lékařství zastává František Hájek, který byl ve vedení Ústavu soudního lékařství v Praze (I. LF UK) v letech 1933 – 1957, po působení Vladimíra Slavíka. Hájek napsal doposud nejobsáhlejší soudně-lékařskou učebnici „*Soudní lékařství v praxi*“ pro studijní účely mediků v pětidílném komplexu. V letech 1957 – 1983 vedl Ústav soudního lékařství (I. LF UK) Jaromír Tesař, nejvýznamnější soudní lékař tohoto století, který též hojně přispěl k rozvoji soudního lékařství. V roce 1958 vydal díla „*Soudní lékařství pro právníky*“, „*Soudní lékařství pro stomatology*“ které vyšlo v šestidílném komplexu, dále praktikum ze soudního lékařství se stručnou diagnostikou a především monografií „*Soudní lékařství v letech 1968, 1976 a 1985*“.⁷⁶

---

⁷³ STREJČ, Přemysl. *Soudní lékařství pro právníky*. Beckova skripta. V Praze: C.H. Beck, 2000. ISBN 80-7179-364-7. s. 1.

⁷⁴ KVAPILOVÁ, Helena. *Soudní lékařství pro právníky*. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 1999. ISBN 80-902627-3-7. s. 7.

⁷⁵ HIRT, Miroslav a VOREL, František. *Soudní lékařství*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5680-6. s. 16.

⁷⁶ KVAPILOVÁ, Helena. *Soudní lékařství pro právníky*. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 1999. ISBN 80-902627-3-7. s. 8.

2.2.1 Vývoj ústavů soudního lékařství

Vůbec první Ústav soudního lékařství, jehož počátek se datuje k roku 1785, vznikl souběžně se založením první stolice soudního a policejního lékařství v Praze.⁷⁷ V roce 1882 došlo zákonem k jeho rozdělení na část německou a českou. Dále byl tento Ústav soudního lékařství v roce 1999 sloučen s Ústavem pro toxikologii a soudní chemii a dal tím vzniku nynějšímu Ústavu soudního lékařství a toxikologie I. LF UK, který mimo jiné slouží k uchování historicky cenných archivních materiálů, které dodnes vypomáhají při přezkumu případů sporných úmrtí⁷⁸, a vzniku Všeobecné fakultní nemocnice v Praze, jejíž součástí je i Národní referenční laboratoř, která má úlohu v prověřování výsledků toxikologických laboratoří ústavů v České Republice.⁷⁹ V současné době je ústav pod vedením přednosty doc. RNDr. Dr. Radomíra Čabaly. V roce 1952 byl při hygienické fakultě zřízen Ústav pro soudní lékařství, který působil samostatně a v dnešní době je to Ústav soudního lékařství III. LF UK. V roce 1954 vznikl Vojenský ústav soudního lékařství sloužící k užívání armádou. V roce 1958 vznikla soudně-lékařská laboratoř se speciálním zaměřením na vyšetřování leteckých katastrof, která měla působiště v Ústavu leteckého zdravotnictví v Praze. V roce 1964 vzniklo oddělení soudního lékařství na fakultě pediatrické a v současnosti je tento ústav Ústavem soudního lékařství jako součást II. LF UK na Bulovce, pod vedením MUDr. Petra Tomáška.

Mimo hlavní město Prahu je významným soudně-lékařským ústavem Ústav soudního lékařství Lékařské fakulty Masarykovy univerzity a Fakultní nemocnice u sv. Anny v Brně, který započal svou činnost spolu s univerzitou roku 1919. Prvním přednostou Ústavu pro soudní lékařství v Brně byl prof. dr. František Berka. Od té doby se ve vedení Ústavu vystříдалo mnoho úspěšných soudních lékařů, mezi které patří např. prof. MUDr. Josef Kohout, CSc., prof. MUDr. Stanislav Janoušek, CSc., prof. MUDr. Josef Korbička, CSc. a v neposlední řadě prof. MUDr. Miroslav Hirt, CSc.⁸⁰, který ve funkci přednosty působil 27 let. Pozici současného přednosty ústavu zastává MUDr. Mgr. Bc. Tomáš Vojtíšek, Ph.D.

⁷⁷ HIRT, Miroslav a VOREL, František. *Soudní lékařství*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5680-6. s. 16.

⁷⁸ STREJC, Přemysl. *Soudní lékařství pro právníky*. Beckova skripta. V Praze: C.H. Beck, 2000. ISBN 80-7179-364-7. s. 1.

⁷⁹ Tamtéž, s. 2.

⁸⁰ HIRT, Miroslav a VOREL, František. *Soudní lékařství*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5680-6. s. 17-18.

V roce 1945 byl zřízen Ústav soudního lékařství současně s Lékařskou fakultou v Hradci Králové. Dalším ústavem soudního lékařství je Ústav Plzeňský z roku 1946, který též vznikl zároveň s Lékařskou fakultou. Posledním městem je Olomouc, ve které Ústav soudního lékařství vznikl v roce 1946. Období po roce 1960 následně přineslo vznik samostatných soudně-lékařských oddělení, zejména v krajských nemocnicích, např. v Ústí nad Labem (1964), Pardubicích (2007). V Ostravě vznikl Ústav soudního lékařství jako součást LF v roce 1985 a v Českých Budějovicích vznikl Ústav soudního lékařství v roce 1974.⁸¹

2.3 Obor soudního lékařství

Profesor Josef Reinsberg ve svém díle „Nauka o soudním lékařství“ uvedl definici tohoto oboru takto, cituji: „*Soudní lékařství jest nauka o použití neboli vynaložení vědomostí a zkušeností lékařských k účelům soudním.*“⁸²

Soudní lékařství neboli forenzní medicína, je jedním ze základních oborů lékařských věd, kdy jeho náplní je medicínská problematika a jehož výsledky slouží jak pro účely zdravotnické, tak pro účely trestního řízení. Můžeme ho tedy též označit za samostatný interdisciplinární vědní obor, který se věnuje relaci právní vědy s vědou lékařskou, k čemuž dochází na základě spolupráce mezi odborníky souvisejících oborů.⁸³ Pro zdravotnictví je tento obor využíván především ke zjištění příčin smrti u náhlých neočekávaných úmrtí.⁸⁴ V souvislosti s trestním řízením je důležitou složkou spolupracující s orgány činnými v trestním řízení v procesu dokazování.

Carl Limann, německý soudní lékař, označil za pilíř soudního lékařství právě využívání výsledků přírodovědné a medicínské praxe pro účely zákonosti.⁸⁵ Soudní lékařství napomáhá k dosažení spravedlnosti, právo je tedy jeho nedílným aspektem.

---

⁸¹ KVAPILOVÁ, Helena. *Soudní lékařství pro právníky*. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 1999. ISBN 80-902627-3-7 s. 8-9.

⁸² REINSBERG, Josef. *Nauka o soudním lékařství*, Praha 1896. In PILIN, Alexander. *Koncepce soudního lékařství*. (prezentace) Praha: Ústav soudního lékařství a toxikologie. [online]. [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné na: <https://soudni.lf1.cuni.cz/file/5776/2-koncepce-napl-n-oboru.pdf>

⁸³ HIRT, Miroslav a VOREL, František. *Soudní lékařství*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5680-6. s. 26.

⁸⁴ HIRT, Miroslav, VOREL, František a HEJNA, Petr. *Velký výkladový slovník soudnělékařské terminologie*. Praha: Grada, 2018. ISBN 978-80-247-1979-5. s. 133.

⁸⁵ BOUŠKA, Ivan. *Soudní lékařství*. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0333-0. [online]. [cit. 12.3.2024]. Dostupné na: http://www.zikmund.org/toxi/skripta.htm#_Toc383985196

Obor soudního lékařství v sobě skrývá dvojí aspekt, který svým spojením udává právě název oboru soudní lékařství. Aspekty, které obsahuje, jsou:

- Soudní lékařství – výklad pitevního nálezu a vnitřních a vnějších vlivů, které byly zjištěny, v souvislosti s jejich vlivem na poruchu zdraví, které vedla ke smrti. Ale též u osob živých se posuzuje vznik poruchy zdraví, mechanismy vzniku poranění a další relevantní okolnosti, které na tyto mají vliv.
- Právní medicína – zaměření na filozoficky-etický postoj ke konfliktu lékařských zásad při jejich aplikaci do vědy právní. Konkrétně co se týče jejich zformování v zákoně.⁸⁶

Jelikož na příčinu úmrtí či obecnou poruchu zdraví mohou mít vliv chemické látky, obor soudního lékařství proto úzce spolupracuje s oborem forenzní toxikologie. Tento obor se totiž zabývá přítomností chemických látek v těle (tělesných tekutinách, orgánech), u nichž pomocí vzorků biologického materiálu jsou schopni určit, o jakou chemickou látku jde, v jakém se nachází množství a jaké má účinky na organismus. Svou činností dokáží analyzovat a zaznamenat i případné novinky v oblasti syntetických drog, jejichž produkce se v této době vyvíjí v čím dál kratších časových rozestupech.⁸⁷

2.4 Význam a náplň oboru soudního lékařství

Obor soudního lékařství poskytuje skrze svá pracoviště tzv. soudně-lékařskou službu, která má svou působnost orientovanou do různých oblastí na základě potřeb společnosti, čímž zpečetuje svou významnost.⁸⁸ Lze o něm tedy hovořit jako o poskytovateli zdravotní služby, a proto jeho působnost spadá pod zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotnických službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotnických službách), ve znění pozdějších předpisů.

Hlavní náplní oboru je skrze poskytovanou službu ozřejmovat vznik poruch zdraví, a to jak z příčin vnějších, tak i vnitřních. Provádí tak u takových druhů poruch zdraví, které mají za následek smrt, a to jak smrt z přirozených příčin (chorobnou), tak i smrt násilnou (traumatickou). V případech, kdy je

---

⁸⁶ PILIN, Alexander. *Koncepce soudního lékařství*, PowerPoint prezentace, Dostupné na: <https://soudni.lf1.cuni.cz/file/5776/2-koncepce-napl-n-oboru.pdf>

⁸⁷ PILIN, Alexander. *Soudní lékařství*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2022. ISBN 978-80-246-5013-5. s. 21.

⁸⁸ HIRT, Miroslav a VOREL, František. *Soudní lékařství*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5680-6. s. 25.

zapotřebí posouzení závažnosti takové poruchy, či ozřejmění okolností, které vedly k jejímu vzniku, může tak být provedeno i u osob živých.⁸⁹

Výkon této služby působí v oblastech:

- a) **zdravotní pitvy**, které jsou prováděny v případě náhlého, neočekávaného či násilného způsobu úmrtí, anebo s cílem určit příčinu úmrtí mimo zdravotnické zařízení, tyto případy stanoví zákon.⁹⁰ V tomto hraje roli i zájem shromáždit statistické údaje o příčinách úmrtí osob zemřelých mimo lékařská zařízení a též obecný přehled o zdravotním stavu populace na určitém území. Probíhá po prohlídce těla zemřelého na nařízení lékaře, který tuto prohlídku provedl;
- b) **soudní pitvy**, které jsou uskutečňovány na základě ustanovení § 115 TŘ, a to v případě je-li podezření, že byl spáchán trestný čin, který onu smrt zapříčinil;
- c) **toxikologických vyšetření biologického materiálu**, která se provádí jak u živých tak u mrtvých osob a koná tak na žádost orgánů činných v trestním řízení. Pouze pracoviště vykonávající soudně-lékařskou činnost mají oprávnění k vyšetřování biologického materiálu na stanovení hladiny alkoholu;
- d) **konzultační činnost pro klinické lékaře**;
- e) **výukové činnosti** sloužící ke vzdělávání studentů medicíny, policejních škol a práv, terénních lékařů, orgánů činných v trestním řízení atd.;
- f) **vědecké a výzkumné činnosti**, která je orientována do oblasti thanatologie, forenzní toxikologie a molekulární biologie
- g) **účast v nezávislých odborných komisích v oblasti zdravotnictví**;
- h) **znalecké činnosti**.⁹¹

2.4.1 Obecný přehled náplně oboru soudního lékařství dle oblastí

Obecné rozdělení oblastí, které naplňují obor soudního lékařství, a výčet jejich činností⁹²:

⁸⁹ PILIN, Alexander. *Soudní lékařství*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2022. ISBN 978-80-246-5013-5. s. 21.

⁹⁰ HIRT, Miroslav a VAVERA, František. *Soudní lékařství pro právníky*. Praha: Grada Publishing, 2022. ISBN 978-80-271-3280-5. s. 67.

⁹¹ HIRT, Miroslav a VOREL, František. *Soudní lékařství*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5680-6. s. 26 -27.

I. Oblast zdravotnické činnosti, do které patří:

- a) Pitva prováděná v ústavu či na soudně-lékařském oddělení – pitva zdravotní (více viz dále), a předkládání pitevních zpráv klinickým lékařům, které slouží ke stvrzení správného postupu léčby a stanovení diagnózy;
- b) Chemicko-toxikologická vyšetření tkání osob zemřelých;
- c) Vyšetření krve a moči na přítomnost toxických látek, jako je alkohol, léčiva a drogy, nejčastěji u řidičů;
- d) Toxikologické analýzy vzorků biologického materiálu např. u osob, u nichž látka, kterou byly intoxikováni, není známa⁹³;
- e) Zkoumání tkání skrze laboratorně zpracované preparáty, kdy konaná vyšetření jsou histo-chemická, imuno-histochemická a histologická;
- f) Antropologická vyšetření a identifikace kosterních pozůstatků;
- g) Prohlídky a posuzování úrazů živých osob, např. zda nebyly způsobeny sebepoškozením;
- h) Pitvy exhumovaných osob;
- i) Poskytování konzultací a výuky lékařů, kteří provádějí prohlídku zemřelého;
- j) Účast při jednání nezávislých znaleckých komisí, které projednávají lékařská pochybení v konkrétních případech a poskytují těmto medicínsko-právní hodnocení.⁹⁴

II. Oblast součinnosti s orgány činnými v trestním řízení, do které patří:

- a) Informování orgánu policie, na základě výsledků pitvy, o jakou smrt se jedná (přírozená, násilná), o zraněních, které vyplynuly až po prohlídce těla na místě nálezů
- b) Znalecká činnost v podobě vypracování znaleckého posudku, který pojednává o mechanismu vzniku zranění, jeho závažnosti a dalších skutečnostech, které jsou policejním orgánem žádány (více viz bod 4.2, 4.3);
- c) Určení doby smrti v případě, kdy tato doba nebyla s přesností určena při prohlídce zemřelého.

---

⁹² PILIN, Alexander. *Soudní lékařství*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2022. ISBN 978-80-246-5013-5. s. 22 – 26.

⁹³ HIRT, Miroslav a VOREL, František. *Soudní lékařství*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5680-6. s. 23.

⁹⁴ BOUŠKA, Ivan. *Soudní lékařství*. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0333-0. [online]. [cit. 12.3.2024]. Dostupné na: http://www.zikmund.org/toxi/skripta.htm#_Toc383985196.

III. Oblast zabývající se vědecko-výzkumnou činností, do které patří:

- a) Aplikovaný interdisciplinární výzkum probíhající především ve fakultních zařízeních. Tento výzkum je zacílen na zdokonalení diagnostiky v oblastech thanatologie⁹⁵, sérologie, forenzní toxikologie a molekulární biologie;
- b) Pregraduální výchova, která je garantována lékařskými fakultami v rámci ústavů soudního lékařství a spočívá v obligatorním výkonu zkoušky z oboru absolventem. Výuka soudního lékařství může probíhat v nezbytném rozsahu též např. na fakultách právnických, policejních školách⁹⁶;
- c) Postgraduální výchova, která umožňuje soudním lékařům získat specializaci. Musí ovšem nejdříve podstoupit a absolvovat základní patologický kmen a následně i absolvovat na akreditovaných pracovištích vlastní specializovaný výcvik v soudním lékařství. Tento proces je zakončen atestační zkouškou. Celý tento proces trvá nejméně 5 let.⁹⁷ Prvotním předpokladem je samozřejmě předchozí absolvování na lékařské fakultě, čili podstoupení minimálně šestiletého prezenčního studia.

2.5 Organizace pracovišť v ČR

Ústavy soudního lékařství a toxikologie patří do typu pracovišť, která působí vedle lékařských fakult a fakultních nemocnic, a jsou tedy pracovišti školsko-zdravotnickými. Každé pracoviště je rozděleno na jednotlivá oddělení a každé oddělení je ještě vnitřně rozčleněno do několika úseků dle náplně práce, máme např. úsek⁹⁸:

- **pítevní** – který se zabývá soudními a lékařskými pitvami a vyšetřováním kosterních nálezů;
- **laboratorní** – úsek forenzní biologie (molekulární biologie, sérohematologie), histologie (imunohistochemie a histochemie) a toxikologie (toxikologie, tanatochemie, vyšetření ethanolu);

⁹⁵ „*Thanatologie se zabývá procesem umírání, smrti a časovým rozvojem posmrtných změn v lidském organismu a definuje smrt jako obecně biologický jev, představující přirozeně zákonité ukončení života každého jedince.*“ HIRT, Miroslav. *Soudně lékařská legislativa pro posluchače LF MU Brno*. 2. aktualiz. vyd. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-1099-1. s. 3.

⁹⁶ PILIN, Alexander. *Soudní lékařství*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2022. ISBN 978-80-246-5013-5. s. 26.

⁹⁷ Tamtéž, s. 26.

⁹⁸ HIRT, Miroslav a VOREL, František. *Soudní lékařství*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5680-6. s. 28.

- **foto a RTG dokumentace, popř. CR nebo MRL;**
- **antropologie;**
- **genetiky;**
- **sérologie;**
- **administrativní** – který zajišťuje úkony jako archivace, dokumentace nálezů apod.

Každé pracoviště, tedy i to soudně-lékařské, musí mít dostatek zaměstnanců a prostorů ekvivalentně k množství provozovaných služeb. Např. prostory, ve kterých probíhá vyšetřování živých osob či kontakt s pozůstalými, musí být striktně odděleny od úseků laboratorních a pitevních.⁹⁹ Musí též provozovat oddělené místnosti pro identifikaci zemřelých. Co se zaměstnanců týče, tato pracoviště zaměstnávají¹⁰⁰:

- a) lékaře disponující odborností v oboru soudního lékařství;
- b) zdravotnický personál a odborníky se specializovanou kvalifikací;
  - bioanalytici pro soudní toxikologii, klinickou genetiku,
  - zdravotní laboranti pro histologii, toxikologii, klinickou genetiku,
  - autoptický laborant,
  - sanitář,
- c) odborníci z jiných oborů, např. antropologie, forenzní entomologie apod.;
- d) administrativní, techničtí pracovníci.

2.6 Soudní lékařství jako forenzní disciplína

Sféra vědeckého zkoumání v sobě zahrnuje ve velké části i forenzní disciplíny, které jsou neustále rozšiřovány o nové postupy, což je zapříčiněno, jakožto i v jiných oborech, nepřetržitým rozvojem, v tomto případě různých vědních oborů. Forenzní vědy¹⁰¹ jsou takové vědy, které zkoumají příznačné vědecké metody, jejich užití v praxi a jejich vývoj.¹⁰² Tímto přispívají ke správné funkci procesu vyšetřování a dokazování trestných činů.

⁹⁹ BOUŠKA, Ivan. *Soudní lékařství*. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0333-0. [online]. [cit. 13.3.2024]. Dostupné na: http://www.zikmund.org/toxi/skripta.htm#_Toc383985196

¹⁰⁰ HIRT, Miroslav a VOREL, František. *Soudní lékařství*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5680-6. s. 28.

¹⁰¹ Někdy je též slovo „forenzní“ nahrazováno slovem „soudní“ - HIRT, Miroslav, VOREL, František a HEJNA, Petr. *Velký výkladový slovník soudnělékařské terminologie*. Praha: Grada, 2018. ISBN 978-80-247-1979-5. s. 49.

¹⁰² INNES, B. *Vědci proti zločinu – svět moderní forenzní vědy*. Přeložil Petr Tůma. Praha: Nakladatelství NAŠE VOJSKO, s.r.o., 2010. s. 10.

Soudní lékařství, neboli v tomto případě forenzní medicína, je též považována za jednu z forenzních věd, hned vedle forenzní balistiky, forenzní entomologie, forenzní antropologie, forenzního inženýrství apod. Díky žádané znalecké činnosti jsou tyto obory velmi důležité a blízce spolupracují se zájmy trestního práva a kriminalistiky, nelze je ovšem považovat za jejich součást. Klíčové poznatky získávané z jednotlivých forenzních disciplín, mohou sice být pro trestní proces stěžejní, ale vycházejí ze své vlastní kmenové disciplíny, nikoliv z práva trestního.

2.7 Soudní lékařství a trestní právo

Jak uvádí předchozí kapitola, trestní právo a kriminalistika jsou s oborem soudní lékařství silně spjaty. V trestním řízení, o kterém podrobněji pojednává kapitola č. 3, této práce, slouží poznatky získané soudním lékařem ohledně násilné trestné činnosti jako důkazy, a to jako jedny z nejpodstatnějších. Soudní lékařství tedy „slouží“ trestnímu právu k ozřejmování a rozpoznávání druhů úrazů a jejich latentních následků. V této době soudní lékařství vykonává působnost jak pro potřeby v oblasti zdravotnictví tak i práva.¹⁰³ Výsledky, které jsou podávány soudním lékařstvím, tím rozumíme např. pitevní protokol, musí vždy podléhat postupům lékařským, ale též musí naplňovat postup dle stanovené právní úpravy.¹⁰⁴

Se soudním lékařstvím se neshledáváme pouze v rámci trestního řízení a dokazování, ale též se tento obor promítá do určitých pojmů obsažených v trestním zákoníku. Zmíněnými pojmy, jejichž vymezení je relevantní z hlediska soudního lékařství, jsou např. ublížení na zdraví, těžká újma na zdraví, přičetnost, vražda apod.¹⁰⁵

Spolupráce a propojení soudního lékařství a trestního práva nastává např. ve chvíli, kdy během výkonu zdravotní pitvy pojme lékař podezření, že smrt byla způsobena trestným činem. V takovém případě lékař, který pitvu provádí, ji musí přerušit a zjištěnou skutečnost bezodkladně oznámit příslušnému policejnímu orgánu s návrhem na provedení pitvy soudní. Zdravotní pitva, jež byla provedena

---

¹⁰³ HIRT, Miroslav a VAVERA, František. *Soudní lékařství pro právníky*. Praha: Grada Publishing, 2022. ISBN 978-80-271-3280-5. s. 9.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 13.

¹⁰⁵ HIRT, Miroslav. *Soudně lékařská legislativa pro posluchače LF MU Brno*. 2. aktualiz. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1995. ISBN 80-210-1099-1. s. 3.

¹⁰⁵ PILIN, Alexander. *Soudní lékařství*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2022. ISBN 978-80-246-5013-5. s. 36.

značnou dobu před skutečností, která zavedla potřeby znaleckého zkoumání, může sloužit jako podklad pro znalecký posudek. Pitevní protokol bude zastupovat zdravotní dokumentaci.¹⁰⁶ Nesmí být tímto ovšem nahrazováno řádné nařízení pitvy podle §115 TŘ.

Ustanovení §105 odst. 1 TŘ, první věty stanovuje: „*Je-li k objasnění skutečnosti důležité pro trestní řízení třeba odborných znalostí, vyžádá orgán činný v trestním řízení odborné vyjádření. Jestliže pro složitost posuzované otázky takový postup není postačující, přibere orgán činný v trestním řízení znalce.*“ Z toho tedy plyne, že orgán činný v trestním řízení může pro potřeby trestního řízení využít i zjištění z pouhých zdravotních pitev, či o tento úkon mohou samy požádat, v takovém případě jde o odborné vyjádření příslušného orgánu, o jehož pravdivosti nejsou pochyby. Není tedy vždy podmínkou přibrat znalce. Spokojit se s odborným vyjádřením příslušného orgánu lze ovšem pouze v případech, které nejsou nijak složité. V těch závažnějších případech, ve kterých je potřeba určit hlubší souvislosti, je již zapotřebí znalce.¹⁰⁷ Znalecké činnosti se podrobněji věnuji v kapitole č. 4 této práce.

Zemře-li člověk a v souvislosti s jeho smrtí je pojata podezření, že nastala v návaznosti na trestný čin, musí být tělo zemřelého podrobena důkladné prohlídce a následné pitvě. Toto je zrovna jeden z případů, ve kterém musejí být přibráni znalci dva (§ 105 odst. 4 TŘ) a nelze se spokojit pouze s odborným vyjádřením.¹⁰⁸

Pohřbít tělo, které bylo usmrceno činem trestným, lze pouze se souhlasem státního zástupce, a o tom dle ustanovení § 115 odst. 1 TŘ „*rozhodne státní zástupce s největším urychlením.*“

---

¹⁰⁶ STREJC, Přemysl. *Soudní lékařství pro právníky*. Beckova skripta. V Praze: C.H. Beck, 2000. ISBN 80-7179-364-7. s. 9.

¹⁰⁷ § 105 TŘ.

¹⁰⁸ § 115 TŘ.

3 Úloha soudního lékařství v trestním řízení

Soudní lékařství zodpovídá a podílí se na řešení otázek relevantních pro trestní řízení, konkrétně ztvárňuje podstatnou úlohu v trestně-procesním dokazování, rozhodující poznatky a závěry odborníků v oboru soudního lékařství, znalců, jsou následně zužitkovány v trestním řízení coby důkazy. Jak pojednávají první kapitoly této práce, cílem trestního řízení je nejprve odhalit, zda došlo ke spáchání trestného činu, jakým způsobem byl spáchán a zda je pachatelem trestného činu opravdu osoba podezřelého, čili poznání materiální pravdy. Soudní lékařství zde zastává znalosti medicíny, které jsou při vyšetřování velice důležité, jelikož v mnoha případech trestního řízení je předmětem újma na zdraví či životě¹⁰⁹, např. pro určení doby smrti či určení příčiny smrti. Těmito odbornými znalostmi orgány činné v trestním řízení nedisponují, a proto je nutné přizvat na pomoc odborníky.

Ustanovení § 2 odst. 5 TŘ stanovuje: „*Orgány činné v trestním řízení postupují v souladu se svými právy a povinnostmi uvedenými v tomto zákoně a za součinnosti stran tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí.*“ Toto ustanovení nejenže zakotvuje zásadu materiální pravdy (viz bod 1.1.3), ale výslovně obsahuje slovní spojení „za součinnosti stran“, pod které můžeme zahrnout například znaleckou činnost odborníků oboru soudního lékařství.

Soudní lékař má v trestním řízení obecně několik úloh, a těmi jsou:

- a) Poskytování odborných znalostí na místě činu;
- b) Poskytování svědectví u soudu;
- c) Poskytování odborných vyjádření;
- d) Poskytování znalecké činnosti u soudu, tvorba znaleckých posudků.

3.1 Postup při úmrtí

Právní úprava postupu při úmrtí je obsažena v zákoně č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a v zákoně č. 256/2001 Sb., o pohřbívání.

V první řadě je nutné zmínit obecnou povinnost oznámit úmrtí osoby a nahlásit nález mrtvého těla, kdy tato povinnost plyne ze zákona. Konkrétně je

---

¹⁰⁹CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. s. 284 - 285.

upravena ustanovením § 83 odst. 1 ZS, které uvádí, že: „Úmrtí osoby nebo nález těla zemřelého mimo zdravotnické zařízení poskytovatele se oznamuje poskytovateli nebo lékaři uvedenému v § 84 odst. 2 písm. a) nebo b). Nejsou-li poskytovatelé nebo lékaři podle věty první známi, oznámí se úmrtí nebo nález těla zemřelého na jednotné evropské tísňové číslo 112.“ A odstavec 2 téhož ustanovení dále doplňuje, že: „Oznamovací povinnost podle odstavce 1 má každý, kdo se o úmrtí **dozvěděl nebo nalezl** tělo zemřelého nebo jeho část a neví, zda úmrtí nebo nález těla nebo jeho části již bylo oznámeno.“ Dle zmíněného § 84 odst. 2 ZS se tedy oznamuje buď praktickému lékaři – pro dospělé, i lékaři pro děti a dorost, lékaři pohotovostní služby, či poskytovateli, který má pro tyto účely smlouvu s krajem.

Jakmile je při nálezů mrtvého těla pojata podezření, že dotyčný zemřel zapříčiněním svým (sebevražda) či jinou osobou (trestný čin), z příčin zevních poranění, či pokud není známa totožnost zemřelého, musí být bez prodlení informován policejním orgán, na našem území Policie ČR¹¹⁰. Policejní orgán se následně musí dostavit na místo nálezů a opatřit lékaře, který tělo prohlédne. Úmrtí, při kterém jsou pojata podezření na cizí zavinění, většinou vykazují specifické znaky, těmi např. jsou:

- a) Je na první pohled patrné, že osoba zemřela násilnou smrtí, včetně možné otravy (např. změna barvy kůže, zvratky);
- b) Tělo bylo nalezeno na podivném místě, jímž je třeba hluboký odlehlý les, zchátralá fabrika, ...;
- c) Totožnost zemřelého není známa;
- d) a další okolnosti, které se jeví jako nejasné.¹¹¹

3.2 Ohledání místa činu

Místo činu je termín, který používá trestní právo i kriminalistika, a který označuje místo, kde byla pachatelem vykonána určitá trestná činnost. Místo činu je velmi významné pro proces objasňování trestného činu (skutku). Nachází se na

---

¹¹⁰ PILIN, Alexander. *Soudní lékařství*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2022. ISBN 978-80-246-5013-5. s. 43.

¹¹¹ HIRT, Miroslav. *Soudně lékařská legislativa pro posluchače LF MU Brno*. 2. aktualiz. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1995. ISBN 80-210-1099-1. s. 24.

něm totiž stopy, např. v podobě změn v materiálním prostředí, které tam pachatel zanechal, či věcných důkazů, které jsou pro vyšetřování stěžejní¹¹².

Místem činu není třeba rozumět pouze přesné místo či okolí nálezu zemřelého anebo pouze zraněného. Kriminální praxe i širší veřejnost determinovaná vlivem filmového průmyslu ví, že místo nálezu těla nemusí vždy odpovídat místu, kde ke spáchání onoho trestného činu došlo, pachatel mohl např. s tělem posmrtně manipulovat, nebo se zraněná oběť mohla přesunout na jiné místo sama. Místo činu tedy může zabírat relativně značný prostor¹¹³, k jehož určení může být dosaženo pomocí svědectví, očitých svědků, forenzních analýz nebo technických průzkumů.

Pokud hodnotíme pojem místa činu z hlediska trestně-právního, tento má význam hlavně pro určení místní příslušnosti soudů a dalších orgánů činných v trestním řízení, které na příslušnosti soudu závisí a též má hodnotu při posuzování působnosti trestně-právních norem.¹¹⁴

Ohledání místa činu, jakožto neodkladného a neopakovatelného úkonu přípravného řízení, jehož účel je vymezen v ustanovení § 113 TŘ, spadá pod pravomoc orgánu činného v trestním řízení, který k ohledání může přibrat soudní znalce z oboru zdravotnictví, soudního lékařství.¹¹⁵

Definovat pojem ohledání místa činu lze z hlediska kriminalistického, tak i z hlediska trestně právního „*podle kterého ohledání místa činu je procesní úkon, při kterém orgán činný v trestním řízení bezprostředním pozorováním a za pomoci dalších metod zjišťuje, zkoumá a dokumentuje materiální situaci na místě činu a stopy, předměty a dokumenty, které se na něm nacházejí*“.¹¹⁶ Pravomoc ohledání místa činu je policejnímu orgánu přidělena ustanovením § 158 odst. 3 písm. d) TŘ.

---

¹¹² PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-589-0. s. 449.

¹¹³ HIRT, Miroslav. *Soudně lékařská legislativa pro posluchače LF MU Brno*. 2. aktualiz. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1995. ISBN 80-210-1099-1. s. 24.

¹¹⁴ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-589-0. s. 449.

¹¹⁵ HIRT, Miroslav. *Soudně lékařská legislativa pro posluchače LF MU Brno*. 2. aktualiz. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1995. ISBN 80-210-1099-1. s. 24.

¹¹⁶ CHMELÍK, Jan a KOLEKTIV. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005. 532 s. ISBN 80-86898-36-9.

Ohledání místa činu, jakožto procesního úkonu, je stěžejní částí, na které následně závisí celkový budoucí postup při vyšetřování a jeho úspěch. Obecnými úkoly tohoto procesního úkonu jsou¹¹⁷:

- a) Nalezení a zajištění stop, i věcných důkazů;
- b) Zjištění a objasnění mechanismu vzniku a průběhu události;
- c) Zjištění a objasnění jiných okolností kriminalisticky významných (např. motiv pachatele).

Při každém ohledávání místa činu je zapotřebí dodržovat co největší opatrnost a vyhnout se aktivitám, které by zapříčinily zničení anebo znehodnocení stop, tedy potenciálních důkazů. Mezi základní pravidla přístupu na místě činu např. patří: zákaz kouření, odhazování nedopalků, zákaz odhazování jiných předmětů, jakékoliv předměty si odnášet, či s nimi jiným způsobem svévolně manipulovat. Pokud je určitá manipulace s předměty povolena, či je dokonce potřebná, musí probíhat pouze s navlečenými gumovými rukavicemi, aby manipulující osoba nezanesla na zkoumaný předmět své otisky prstů, příp. stopy DNA.

Po skončení ohledání místa činu není možné učinit celistvý závěr ve věci, lze pouze přispět předběžnými verzemi. Jak uvádí prof. Hirt, konečný závěr lze vyslovit až po úplném ukončení vyšetřování, které zahrnuje svědecké výpovědi, výsledek soudní pitvy, znalecké posudky, provedená laboratorní vyšetření, fotografickou dokumentaci i nákresy místa činu, včetně případného vyšetřovacího pokusu či rekonstrukce. Teprve až zhodnocení všech faktorů přicházejících v úvahu může vést k úspěšnému závěru vyšetřování a uzavření případu.¹¹⁸

Jednou z nejvýznamnějších otázek je ta, zda je místo nálezu mrtvoly shodné s místem, kde došlo k jejímu usmrcení, čili zda je místo nálezu i místem činu. Ohledání místa činu kriminalistickým technikem je obdobné, ale k ohledání těla musí být přizván odborník – soudní lékař. Od soudního lékaře jsou na místě činu, na základě jeho poznatků o mrtvém (více viz prohlídka mrtvoly), očekávána předběžná sdělení, která ovšem nelze brát jako lékařovo závazné a konečné

---

¹¹⁷PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-589-0. s. 455.

¹¹⁸HIRT, Miroslav. *Soudně lékařská legislativa pro posluchače LF MU Brno*. 2. aktualiz. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1995. ISBN 80-210-1099-1. s. 24 – 25.

stanovisko, jelikož podrobná prohlídka mrtvoly je následně prováděna při soudní pitvě¹¹⁹. Mezi tato sdělení patří¹²⁰:

- a) zda místo nálezu mrtvoly je shodné s místem činu;
- b) výsledky ohledání těla mrtvoly;
- c) vyjádření se k poloze mrtvého těla, ve které byla nalezena;
- d) pravděpodobná příčina smrti;
- e) přibližná doba smrti;
- f) uvedení povahy, rozsahu a mechanismu vzniku poranění;
- g) zda by bylo reálné, aby si osoba taková poranění způsobila sama, či zda jde o nepopiratelné přičinění jiné osoby;
- h) vyjádření se ke stopám biologického původu, kterými může být např. krev, sperma, moč, zvratky, sliny, vlasy a chlupy a popřípadě k nalezeným lékům;
- i) odlišení předmětů z místa činu, kterými taková poranění mohla být způsobena. Tyto je lékař schopen odvodit z povahy způsobeného zranění, zbytků použité zbraně v ráně mrtvého, či nálezu krve na některém z předmětů.

3.3 Prohlídka živé osoby

Soudní lékař provádí prohlídku živých osob pouze pro potřeby trestního řízení, druhou alternativou je poté řízení občanskoprávní, které ale není předmětem této práce. Jelikož tato prohlídka slouží pro potřeby trestního řízení, její výsledek může být vyžádán soudem, policií či znalcem. Anebo může být lékař předvolán jako svědek. Důležitým aspektem je tedy druh trestného činu, při kterém došlo k poranění.¹²¹ S lékařem během prohlídky spolupracuje i orgán činný v trestním řízení. Nejdříve je zapotřebí, aby prohlížená osoba sama bez pomoci jiných (nebezpečí sugesce) vypověděla, k jakému poranění, kdy, jak, čím a za jakých okolností mělo dojít.

V tomto případě pro trestní řízení slouží přibrání lékaře k tomu, aby posoudil závažnost a rozsah zranění, rozpoznal, zda jde o nějakou formu

---

¹¹⁹PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-589-0. s. 457.

¹²⁰STREJC, Přemysl. *Soudní lékařství pro právníky*. Beckova skripta. V Praze: C.H. Beck, 2000. ISBN 80-7179-364-7. s. 11 – 12.

¹²¹ŠTEFAN, Jiří a HLADÍK, Jiří. *Soudní lékařství a jeho moderní trendy*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3594-8. s. 156.

simulace, určil, zda došlo ke znásilnění, posoudil stupeň intoxikace a jeho vlivu apod. Konkrétně jde o vyšetření¹²²:

- a) osob, u kterých se má za to, že spáchaly trestný čin proti životu a zdraví. Mezi tyto patří např. vražda, těžké ublížení na zdraví, ...;
- b) osob, které se staly obětí násilné trestné činnosti, ale přežily;
- c) osob, které se účastnily dopravní nehody a je potřeba lékaře, aby objasnil, která z osob byla řidičem a která spolujezdcem.

Dle ustanovení § 114 odst. 1 TŘ je povinen podrobit se prohlídce „každý, je-li nezbytně třeba zjistit, zda jsou na jeho těle stopy nebo následky trestného činu.“, dle odst. 2 je dále stanoveno, že osoba, o kterou jde, je „povinna strpět, aby jí lékař nebo odborný zdravotní pracovník odebral krev nebo u ní provedl jiný potřebný úkon, není-li spojen s nebezpečím pro její zdraví.“ v případě, kdy je to zapotřebí k zajištění důkazu. A dále uvádí, že „odběr biologického materiálu, který není spojen se zásahem do tělesné integrity osoby, již se takový úkon týká, může provést i tato osoba nebo s jejím souhlasem orgán činný v trestním řízení. Na požádání orgánu činného v trestním řízení může tento odběr i **bez souhlasu podezřelého nebo obviněného** provést lékař nebo odborný zdravotnický pracovník“. Povinnost strpět se též vztahuje na osoby, které se zdržovaly na místě činu a je u nich potřeba zjistit totožnost. Pokud podezřelý či obviněný klade při těchto výše uvedených úkonech odpor, může policejní orgán, s předchozím souhlasem státního zástupce, onen odpor v přiměřené intenzitě překonat, ovšem při odběru biologického materiálu (nejčastěji stěr tvářové sliznice k získání DNA¹²³) musí po překonání odporu být vykonán pouze lékařem. Toto se však nevztahuje na úkony, jako je odběr krve nebo jiný obdobný úkon spojený se zásahem do tělesné integrity.¹²⁴ Nesmí dojít k porušení lidských práv a svobod zakotvených jak na národní, tak mezinárodní úrovni.¹²⁵

Než lékař započne prohlídku, musí být obeznámen s tím, jaký konkrétní trestný čin byl spáchán. Následně prvním úkonem, než se dotýčný umyje a převlékne, by měla být důkladná prohlídka ošacení a prádla, které může ledacos

---

¹²² Tamtéž, s. 156 – 159.

¹²³ HIRT, Miroslav. *Soudní znaleství v oboru zdravotnictví*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-3890-1. s. 21.

¹²⁴ § 144, odst. 3, 4 TŘ.

¹²⁵ Konkrétně jde o čl. 3 EÚLP a čl. 7 LZPS, který zaručuje nedotknutelnost osoby, jejího soukromí a zákaz nelidského či ponižujícího zacházení.

prozradit, např. obsahuje-li díru po bodné ráně, střelné ráně, utržený knoflík, může též obsahovat stopy z okolí, kde se dotyčný zdržoval (bláto), anebo na něm mohou být nalezeny biologické stopy (vlasy, krev – při opakovaném úderu tupým předmětem je pachatel potřísněn, sperma), které jsou ve většině případů klíčovým důkazem k určení osoby pachatele, jelikož obsahují DNA.¹²⁶ Dále se prohlížející lékař musí zaměřit na nehty, a to jak u podezřelého, tak u oběti. Oba mohou mít za nehty, byť jen stopové, množství zaschlé krve, kůže, vlákna z oděvu. Prohlídka těla je též důležitá z toho důvodu, že oběť se mohla bránit a zanechat na pachatelově těle drobná obranná poranění, nejčastěji při znásilnění, jako např. oděrky na obličejí a krku, vzácně podlitiny, oděrky od kousnutí na krku, nose, prstech. Tělo také může skrývat stopy povýstřelových zplodin, které se usadí např. ve vlasech, na rukách.¹²⁷ V rámci prohlídky těla je dotyčné osobě odebrán vzorek biologického materiálu, jako krev, moč, aby mohl být následně otestován na toxiny.¹²⁸ V případě, že musí být proveden odběr krve z důvodu zjištění koncentrace alkoholu, nesmí být na místo vpichu použita dezinfekce, která obsahuje alkohol.¹²⁹

Každé zranění, které lékař během prohlídky nalezne, musí být zdokumentováno fotografiemi a důkladně popsáno. Důkladným popisem rozumíme uvedení – přesné lokace, tvaru, hloubky, barvy, rozměru apod. Toto je důležité zejména v případě, kdy dotyčná osoba tvrdí, že zranění má ze dne „xy“, ale vzhled zranění vypovídá o dřívějším/pozdějším vzniku, anebo v případě, kdy dotyčná osoba tvrdí, že zranění utrpěla, ale uběhla nedostatečná doba pro to, aby se projevila (např. krevní podlitina). V takovém případě se většinou prohlídka po několikahodinovém odstupu opakuje, mezitím jsou zranění zfotodokumentována a zakreslena.¹³⁰

Při vyšetření at' osoby podezřelého či pachatele je třeba se věnovat pozorování jeho duševního stavu. Jeho schopnost zapamatovat si souvislosti s trestným činem, jeho stupeň ovlivnění návykovými látkami apod., jelikož dotyčný může tyto skutečnosti později zkreslovat. V případě, kdy dotyčný trpí

---

¹²⁶ ŠTEFAN, Jiří a HLADÍK, Jiří. *Soudní lékařství a jeho moderní trendy*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3594-8. s. 157-158.

¹²⁷ Tamtéž, s. 158.

¹²⁸ ŠTEFAN, Jiří a MACH, Jan. *Soudně lékařská a medicínsko-právní problematika v praxi*. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0931-7. s. 130 – 135.

¹²⁹ Tamtéž, s. 131.

¹³⁰ Tamtéž, s. 158.

amnésií na dobu spáchání trestného činu (dočasná, úplná), představuje to klíčový význam pro trestní řízení. V případě potřeby provedení vyšetření duševního stavu, je povinnost přibrat znalce z oboru psychiatrie.¹³¹

Po skončení prohlídky vyhotoví prohlížející lékař lékařskou zprávu, která dále slouží pro potřeby policejního orgánu.

3.3.1 Simulace

Jedním z úkonů lékaře je rozpoznání, zda se nejedná o nějakou formu simulace. Mezi nejčastější simulované symptomy patří ztuhlost kloubů, bolest hlavy, zvracení, průjem, cukr v moči, porucha zraku či sluchu apod.¹³², čili objektivně obtížně prokazatelné příznaky. Rozlišujeme dva typy simulace, jedním je obecně simulace a druhým disimulace.

Pojem simulace představuje proces, při kterém zdravý jedinec vědomě předstírá či imituje příznaky a symptomy určitého tělesného anebo psychického onemocnění, kterým ve skutečnosti netrpí. Podstatný je v tomto případě tedy fakt, že lékař nenalezne morfologický, ani jiný podklad oněch obtíží. Simulace může mít několik podob, rozlišujeme:

- a) Simulaci účelovou, při které zdravý jedinec předstírá specifické symptomy z toho důvodu, aby dosáhl určité výhody či prospěchu, např. invalidita, pracovní neschopnost, neschopnost vykonávat vojenskou službu apod.;
- b) Simulaci patologickou, která spočívá v tom samém, jako simulace účelová, ale liší se v tom, že tato simulace je projevem psychózy, těžké psychopatie či psychogenní reakce. Osoba, která simuluje, tak nečiní za účelem získání nějaké výhody.¹³³ Jde též např. o projev Münchhausenova syndromu.

---

¹³¹ Tamtéž, s. 159.

¹³² BAUER, Libor, PILIN, Alexander. PowerPoint prezentace: *Simulace, disimulace, agravace*, Ústav soudního lékařství a toxikologie 1. LF UK, [online]. [cit. 15. 3. 2024]. Dostupné na: <https://soudni.lf1.cuni.cz/file/5756/simulace-rev.ppt>, s. 3.

¹³³ KVAPILOVÁ, Helena. *Soudní lékařství pro právníky*. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 1999. ISBN 80-902627-3-7. s. 15.

V rámci konceptu simulace existují ještě dva pojmy, kterými jsou:

- **Agravace** – pojem, který vyjadřuje situaci, kdy simulující osoba nějaké potíže opravdu má, ale své příznaky zveličuje, přehání a předstírá zhoršení.¹³⁴
- **Sebepoškozování** – pojem, který ztvárňuje jednání, které je podnícené získáním vlastního prospěchu, či úmyslném způsobení potíží jiné osobě, např. prostřednictvím vydírání. Způsob, kterým je sebepoškození provedeno, závisí na sledovaném záměru. Sebepoškození je možné realizovat např. ztuhlostí údů, dermatózami a dermatitidami, umělou kýlou, poškozováním očí, střelnými ranami apod.¹³⁵ Tyto jsou vždy dotyčnou osobou provedeny úmyslně.

Pojem disimulace ztvárňuje protiklad simulace. Projevem disimulace je situace, kdy dotyčná osoba, která naopak trpí nějakým druhem onemocnění či omezením, svůj stav zatajuje nebo zlehčuje. Koná tak úmyslně a za účelem dosažení určité výhody, jak v životě osobním, tak pracovním, např. udržení si pracovní pozice, finančního příjmu či možnosti konání sportovní činnosti. Takové počínání může být společensky velice škodlivé a může i ohrožovat veřejný pořádek a život jiných osob¹³⁶, např. pokud dotyčná osoba vykonává povolání řidiče, pilota, chirurga a zatají stále zhoršující se zrak.

3.4 Prohlídka mrtvol

Prohlídka těla zemřelého je v České republice upravena v ustanoveních § 83 a následující ZS. Tento zákon ovšem neupravuje konkrétní postup prohlídky, čili úkony, které lékař musí provést, proto prohlízející lékař postupuje při prohlídce *de lege artis*¹³⁷. Další právní úprava, která reguluje prohlídku mrtvého, konkrétněji náležitosti „Listu o prohlídce zemřelého“, je vyhláška č. 297/2012 Sb., o náležitostech Listu o prohlídce zemřelého, způsobu jeho

---

¹³⁴ BAUER, Libor, PILIN, Alexander. PowerPoint prezentace: *Simulace, disimulace, agravace*, Ústav soudního lékařství a toxikologie 1. LF UK, [online]. [cit. 15. 3. 2024]. Dostupné na: <https://soudni.lf1.cuni.cz/file/5756/simulace-rev.ppt>

¹³⁵ Tamtéž, s. 7.

¹³⁶ Tamtéž, s. 6.

¹³⁷ „odbornou i právní veřejností je přijímána definice „*lege artis*“ jako vyjádření správného uznávaného medicínského odborného postupu“, VYMAZAL, Tomáš. *Základy legislativy + zdravotnická dokumentace*, kmenový kurz 3/2023 FNM, [online]. [cit. 8. 3. 2024]. Dostupné na: <https://www.ipvz.cz/vzdelavaci-akce/dokumenty/18628-doc-vymazal-zaklady-legislativy-zdravotnicka-dokumentace.pdf>

vyplňování a předávání místům určení, a o náležitostech hlášení ukončení těhotenství porodem mrtvého dítěte, o úmrtí dítěte a hlášení o úmrtí matky.

Prohlídku zemřelého pro zdravotnické potřeby provádí buď: praktický lékař, lékař zdravotnické záchranné služby, lékař lékařské služby první pomoci, koroner či lékař, který má za tímto účelem uzavřenou smlouvu s krajem.

Dle ustanovení § 84 odst. 1 ZS je prohlídka zemřelého v případě úmrtí obligatorní, tuto povinnost tedy nelze nikdy vynechat. Lékař, který prohlídku provádí, nesmí být v žádném příbuzenském vztahu s mrtvou osobou a nemůže to být lékař, který mrtvou osobu ošetřoval těsně před její smrtí.¹³⁸ Prohlízející lékař prostřednictvím vyplnění Listu o prohlídce zemřelého¹³⁹ úředně konstatuje smrt, včetně povinného určení, zda bude nařízena pitva patologicko-anatomická nebo pitva zdravotní, tyto údaje též vyznačí v Listu o prohlídce zemřelého. Pokud rozhodl o provedení pitvy, je povinen zajistit převoz těla zemřelého k pitvě. Dále musí informovat osobu zemřelému blízkou, je-li mu známa, a seznámit ji s nastalou situací a oznámit jí rozhodnutí o provedení pitvy včetně údajů o tom, kdo pitvu provede. Pokud mu osoba zemřelému blízká známa není, je povinen tuto informaci předat Policii ČR, která tuto osobu musí vyhledat a obeznámit ji o nastalé situaci. V případě, kdy by lékař během prohlídky pojal podezření, že je zemřelý nakažen nebezpečnou nakažlivou nemocí, na základě níž došlo ke smrti, je povinen obeznámit příslušný orgán ochrany veřejného zdraví. V případě zjištění, že je tělo kontaminováno radioaktivní látkou, musí informovat příslušný orgán veřejného zdraví i Státní úřad pro jadernou bezpečnost.¹⁴⁰ Pokud během prohlídky lékař pojme podezření, že ke smrti došlo trestným činem, sebevraždou, či pokud není známá totožnost mrtvého, je povinen neprodleně kontaktovat Policii ČR. Následně bude nařízena prohlídka mrtvolky a pitva provedená soudním lékařem dle § 115 odst. 1 TŘ. Tato prohlídka a pitva je prováděna dle §105 odst. 4 TŘ dvěma znalci z oboru soudního lékařství.

V případě, že úmrtí nastalo ve zdravotnickém zařízení a prohlízející lékař nařídí pitvu, musí být vyhotoven Průvodní list k pitvě dospělých/dětí. V tomto

---

¹³⁸ LOJDOVÁ, Evelyn. *Prohlídka těla zemřelého*, Leden 24, 2017, ©EPRAVO.CZ, a.s, EPRAVO.CZ [online]. [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné na: <https://www.epravo.cz/top/clanky/prohlidka-tela-zemreleho-104828.html?mail>.

¹³⁹ ze zákona plyne povinnost tento List vystavit.

¹⁴⁰ PILIN, Alexander. *Soudní lékařství*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2022. ISBN 978-80-246-5013-5. s. 44.

listu jsou uvedeny veškeré zjištěné údaje o vzniku a průběhu choroby, výsledky biochemických vyšetření, RTG apod. Pokud úmrtí nastalo mimo zdravotnické zařízení, musí být vystaven buď: Lékařský protokol o prohlídce zemřelého nebo Záznam o poskytnuté urgentní přednemocniční péči. Tyto dokumenty musí obsahovat¹⁴¹:

- Okolnosti úmrtí a nálezu zemřelého;
- Předpokládanou příčinu smrti;
- Dobu zásahu;
- Osobní údaje zemřelého;
- Rozvoj posmrtných změn.

Obecně v rámci prohlídky zemřelého musí být v mezích potřeby vyplněny: List o prohlídce zemřelého, Průvodní list k pitvě a Příkaz ke zdravotnímu transportu (tělo je transportováno ve vaku, aby nedošlo k případnému zničení důkazů).

3.4.1.1 *Průběh prohlídky těla na místě nálezu*

Důležitost prohlídky těla na místě spočívá ve zjištění okolností, za kterých došlo k úmrtí, provizorním určením příčiny smrti a doby smrti, a to v co nejbližší době od úmrtí. Tuto prohlídku je kompetentní provádět pouze lékař, který, je-li to nutné, spolupracuje na místě činu s policejním technikem.¹⁴² Lékař, který provádí ohledání na místě činu je vždy lékař s odborností v oboru soudní lékařství.

Lékař, který je přítomen na místě, musí dbát velkého zřetele na prostředí, ve kterém bylo tělo nalezeno. Např. musí věnovat pozornost plynovým spotřebičům v případě, kdy jsou posmrtné skvrny na těle zabarveny třešňově červenou barvou, protože to nasvědčuje otravě oxidem uhelnatým. Pokud je tělo nalezeno v terénu, platí pro lékaře obdobné povinnosti, jako popis polohy těla, oblečení, venkovní teploty, případné vystavení přímému slunci či naopak hlubokému stínu, vodě apod. Všimá si též okolních předmětů, výskytu vyvýšenin (pád z výšky), potoků a jejich hloubky. Tělo nalezené v terénu též může jevit známky ztráty měkkých tkání, zapříčiněné ožíráním zvěří apod.¹⁴³ Lékař může též

---

¹⁴¹ Tamtéž, s. 44.

¹⁴² Tamtéž, s. 46.

¹⁴³ PILIN, Alexander. *Soudní lékařství*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2022. ISBN 978-80-246-5013-5. s. 46.

identifikovat léky či obaly od léků, které jsou nalezeny v okolí zemřelého a další věci, které jsou relevantní, jako je krev, zvratky, sliny, moč apod.¹⁴⁴

Prohlídku těla na místě nálezů je potřeba provádět takovým způsobem, aby pokud je to možné, nedocházelo k výrazné manipulaci s tělem, tělo by mělo zůstat ve stejné poloze, v jaké bylo nalezeno. Pokud to není možné, může být část těla, se kterou je potřeba hýbat, obkreslena křídou, samozřejmě ještě před zahájením jakékoliv manipulace. Lékař ve spolupráci s vyšetřujícími orgány zodpovídá za uvedení přesné polohy mrtvol, ve které se nacházela, popis viditelných stop násilí, popis oblečení mrtvol, popis předmětů na mrtvole a kolem ní a samozřejmě provedení prohlídky všech těchto jmenovaných bodů.¹⁴⁵

Prvním a hlavním úkonem lékaře na místě nálezů těla je konstatování smrti. Pokud v terénu nelze jednoznačně určit, zda je osoba naživu či nikoli, lékař může použít tzv. Tonelliho příznak. Tento spočívá v zatlačení prsty na oční kouli, změní-li se tvar zornice tím, že dojde k jejímu zneokrouhlení a po povolení tlaku se zase vrátí do původního tvaru, osoba je bez jiných pochyb mrtvá. V případě provedení toho samého u živého člověka, zornice tvar nezmění. Tato „pomůcka“ funguje na principu sníženého posmrtného tlaku očního bulbu.¹⁴⁶ Pokud existují ze strany lékaře jakékoliv pochybnosti o tom, že dotyčná osoba je mrtvá, musí zahájit potřebnou pomoc, a to do té chvíle, než se objeví jisté známky smrti. I když je prvotním zájmem lékaře dotyčnému pomoci, musí též dbát přiměřené opatrnosti, aby bezdůvodně nepoškodil či nezničil kriminalistické stopy.¹⁴⁷ Pokud tělo nese známky násilí a je na první pohled jasné, že je osoba mrtvá, lékař může zahájit prohlídku těla až po dohodě s policií ČR, která musí prvotně provést úkony zajištění stop. Až poté je dovolena určitá manipulace s tělem.

Při zahájení prohlídky lékař určí pohlaví, výšku, stáří, tělesnou stavbu, popis ošacení. Zaznamená přesnou polohu a umístění, ve kterém bylo tělo nalezeno.¹⁴⁸

---

¹⁴⁴ KVAPILOVÁ, Helena. *Soudní lékařství pro právníky*. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 1999. ISBN 80-902627-3-7. s. 30 – 31.

¹⁴⁵ DOGOŠI, Michal. *Soudní lékařství*, Bratislavská vysoká škola práva, 2008. ISBN 978-80-89363-15-5. s. 27.

¹⁴⁶ Tamtéž, s. 48.

¹⁴⁷ KVAPILOVÁ, Helena. *Soudní lékařství pro právníky*. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 1999. ISBN 80-902627-3-7. s. 29.

¹⁴⁸ PILIN, Alexander. *Soudní lékařství*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2022. ISBN 978-80-246-5013-5. s. 47.

Následuje důkladná vlastní prohlídka těla, při které lékař postupuje od hlavy až k nohám, aby nedošlo k nějakému opomenutí. Do prohlídky spadá i prohlídka oděvu, který na sobě může též nést biologické stopy. V případě, že má mrtvola vlasy, lékař musí opatrně vlasy odhrnovat, aby nepřehlédl oděrky, krevní podlitiny apod. U obličeje se lékař soustředí na jeho symetrii a případně po hmatu může najít zlomeniny, které se projevují nadměrnou pohyblivostí kostí, dále na barvu obličeje, zabarvení očních duhovek a bělma (při selhání jater je nažloutlé), přítomnost krevních výronků na očních spojivkách (známka dušení), nosních dírek (stopy krve), prohlíží se i dutina ústní (zvracení krve při prasknutí jícnových varixů, zvratky časté při intoxikaci a může se i stát, že dotyčný před smrtí pachateli v sebeobraně něco ukousl), zevních zvukovodů (výskyt krve v případě zlomeniny spodiny lební) a v neposlední řadě se zaznamenává stav chrupu (přítomnost náhrad, umělých korunek apod.).¹⁴⁹ Velká pozornost je pak směřována k prohlídce okolí krku, zaznamenání šperků. Krk může nést známky rdoušení, které lékař určí např. podle krevních podlitin a oděrek ve tvaru obloučku či známky škrcení, kterému nasvědčuje přítomnost strangulační rýhy. Horní končetiny mohou nést stopy obrany po celé jejich délce, největší pozornost je přikládána prohlídce dlaní, event. předloktí. Dlaně mohou obsahovat stopy proudových známek.¹⁵⁰ U hrudníku zkoumá pohmatem přítomnost zlomenin. Všimá si též pooperačních jizev (viz identifikace). Pokud je tělo ženské, musí lékař prohlédnout zevní genitál, aby mohl určit, zda došlo ke znásilnění. Takto postupuje prohlídku až k chodidlům. Lékař zaznamenává i časně, v jiných případech pozdní, posmrtné změny, známky násilí.¹⁵¹

Pokud lékař objeví při prohlídce zranění, musí rozlišit, jak je staré, zda k němu dotyčný přišel před či po smrti, jaká je relevantnost jeho umístění a vážnosti vzhledem k úmrtí, zda by byl schopen si ho způsobit sám, či zda mohlo

---

¹⁴⁹ PILIN, Alexander. *Soudní lékařství*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2022. ISBN 978-80-246-5013-5. s. 47.

¹⁵⁰ Ty vznikají na povrchu kůže v místě zásahu elektřinou. Mohou se jevit v podobě tuhého puchýře se vkleslým, vybledlým středem a překrvenou periferií. - HIRT, Miroslav a VAVERA, František. *Soudní lékařství pro právníky*. Praha: Grada Publishing, 2022. ISBN 978-80-271-3280-5. s. 52.

¹⁵¹ PILIN, Alexander. *Soudní lékařství*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2022. ISBN 978-80-246-5013-5. s. 47 – 48.

vzniknout pouze cizím zaviněním. U jednotlivých zranění, která lékař při prohlídce nalezne, je povinen uvést^{152 153}:

- a) **Poranění střelná** – zaznamenává se počet, umístění, vzhled otvoru vstřelu, pokud jde o zástřel, nebo i otvoru výstřelu, pokud se jedná o průstřel. Pozornost se věnuje i okolí rány.
- b) **Poranění řezná** – zaznamenává se počet, umístění, hloubka, směr, tvar, podoba okraje ran (napomáhá určit řeznou zbraň). Pokud by byl použit například nůž s pilkou, rána bývá řezně-zhmožděná. Podobné jsou rány sečné, které může způsobit stejný nástroj, ovšem liší se tím, že většinou jsou tyto rány hlubší než delší a stejně hluboké po celé délce.¹⁵⁴
- c) **Poranění bodná** – zaznamenává se počet, umístění, vzhled, rozměry a okraje vbodu, případně výbodu. Tato lze vizuálně rozlišit dle tvaru použité zbraně. Pokud má zbraň pouze hrot (jehla, hřebík), rána je čistě bodná. Zbraň s břitem a hrotem (dýka) způsobí ránu bodno-řeznou. Specifickou ránu způsobují nůžky, u kterých závisí na tom, zda jsou otevřené či zavřené.¹⁵⁵
- d) **Poranění tupá** – zaznamenává se počet, umístění, rozměry, barva, tvar a okraje. Způsobeny jsou předmětem, který nemá žádné ostré hrany. Zde je rozdělen mechanismus na aktivní, kdy například osoba dostane do hlavy dřevěnou pálkou, a pasivní, kdy v pohybu není předmět, ale samo tělo, například spadnu a udeřím se hlavou do obrubníku.¹⁵⁶
- e) **Poranění dopravním úrazem, pádem, výbuchem** – zaznamenávají se patrné zlomeniny, poranění měkkých tkání či předměty zabodnuté v těle. V případě pádu stupňovitého, se tělo během pádu otáčí a naráží na různé překážky (větve stromu), nalézáme poranění po celém těle. Při pádu volném tělo dopadne na zem přímo.¹⁵⁷ U poranění v souvislosti s dopravní nehodou lékař musí převážně zaznamenat charakter poranění, závažnost, polohu zraněné osoby (uvnitř či vně vozidla, řidič či spolujezdec), a v případě přítomnosti vně vozidla, zda byla připoutána bezpečnostními pásy, v případě

---

¹⁵² PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-589-0. s. 549.

¹⁵³ KVAPILOVÁ, Helena a DOGOŠI, Michal. *Soudní lékařství pro právníky a policisty*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-059-8. s. 59 – 60.

¹⁵⁴ HIRT, Miroslav a VAVERA, František. *Soudní lékařství pro právníky*. Praha: Grada Publishing, 2022. ISBN 978-80-271-3280-5. s. 38.

¹⁵⁵ Tamtéž, s. 39.

¹⁵⁶ Tamtéž, s. 21.

¹⁵⁷ Tamtéž, s. 29.

přítomnosti osoby vně vozidla, v jakém postavení vůči vozidlu byla v momentě srážky.¹⁵⁸ Výbuch může zanechat poranění střelná, která vzniknou např. letícími střepinami, nebo poranění tupá, následkem tlakové vlny, či poranění horkými plyny, ohněm.¹⁵⁹

- f) **Udušení** – zaznamenávají se poranění způsobená násilím v oblasti krku, poloha těla. Udusit osobu lze několika způsoby. Např. odepřením jí kyslíku (uzavření v malém prostoru, přetažením igelitu přes hlavu apod.), znemožněním dýchacích pohybů (tlakem na hrudník), uvedením do neadekvátní polohy (svázáním do tzv. kozelce¹⁶⁰, pověšením hlavou dolů), zacpáním dýchacích otvorů, strangulací (viz bod g níže) apod.¹⁶¹
- g) **Uškrcení a oběšení** (typy udušení - strangulace) – zaznamenává se nalezené škrtidlo, vlastnosti škrtidla, hloubka, barva a směřování strangulační rýhy. Strangulace je tlak na krk a známe tři druhy: a) oběšení, ke kterému dojde vlivem vlastní váhy, která následně utahuje škrtidlo kolem krku. Strangulační rýha zde kopíruje vzhled škrtidla, je umístěna těsně pod bradou a směřuje šikmo nahoru, b) uškrcení, ke kterému dochází tlakem na krk škrtidlem, které je utahováno aktivní vnější silou (stroj, paže). Strangulační rýha je kolem celého obvodu krku (pokud je škrtidlo omotáno) a též zde lze rozeznat druh, šířku a materiál škrtidla. V případě uškrcení jsou na krku většinou nalezeny škrábance způsobené tím, že se daná osoba snažila škrtidlo povolit, c) zardoušení, které je způsobeno tlakem nějaké končetiny na krk. Na krku jsou viditelné stopy po prstech v podobě malých zahnutých krevních podlitin, které jsou někdy doprovázeny i škrábanci v podobě půlměsíce, které vznikají působením nehtů na kůži. Zde vždy figuruje pouze cizí zavinění.¹⁶²
- h) **Otrava** – zaznamenávají se vnější účinky otravy, jako např. poleptání, zbarvení kůže, zvratky, zbytky jedovaté látky.

Dále lékař při zevní prohlídce pozoruje znaky, které mu pomáhají určit přibližnou dobu smrti, především pozorování posmrtných změn, které se mohou odvíjet též od prostředí, kde byla mrtvola nalezena (teplota, vlhkost, souš, voda,

---

¹⁵⁸ Tamtéž, s. 32.

¹⁵⁹ Tamtéž, s. 45.

¹⁶⁰ V poloze na břicho jsou za zády k sobě přivázány zápěstí a kotníky – Tamtéž, s. 46.

¹⁶¹ Tamtéž, s. 46.

¹⁶² Tamtéž, s. 48.

...), ztuhlosti, tělesná teplota. Rozlišujeme několik druhů posmrtných změn, mezi které řadíme např.:

- a) **Posmrtná bledost** neboli *palor mortis*, patří mezi časné posmrtné změny a vzniká posmrtným smrštěním tepének na periferii kožního cévního řečiště. Kůže tedy začíná pomalu ztrácet narůžovělou barvu a začíná blednout, což nastává účinkem toho, že se krev přesune z arterií do žil. Při velké ztrátě krve může být kůže až křídově bílá.¹⁶³
- b) **Posmrtné skvrny** neboli *livores mortis*, patří mezi časné posmrtné změny a je pro ně charakteristická změna barvy kůže, a to v důsledku působení gravitace na krev, která sestupuje dolů a hromadí se v nejnižší položených částech těla. Tento proces způsobí barevné skvrny na kůži, které mají převážně červenofialové zabarvení. Barevnost těchto skvrn se však může lišit, a to v závislosti na příčině úmrtí. Na těle je můžeme pozorovat do 2 – 3 hodin od smrti.¹⁶⁴ Např. pokud mrtvé tělo visí hlavou dolů, dolní trup bude bledý a naopak okolí hlavy bude, v důsledku velkého množství steklé krve, zabarveno tmavě.
- c) **Posmrtné chladnutí** neboli *algor mortis*, je jednou z časných posmrtných změn, která je důsledkem ztráty schopnosti těla vytvářet teplo a tím pádem tělo začíná chladnout. Rychlost změny teploty těla je závislá na okolní teplotě a vlhkosti, tělesné hmotnosti, počasí, tělesné teplotě před smrtí a v neposlední řadě na tom, jaké a kolik oblečení na sobě zemřelá osoba měla. Lékař může pravidelně s časovými odstupy měřit tělesnou teplotu zemřelého a následně zpětně odhadnout rychlost chladnutí apod., ale výsledek nikdy nelze brát jako stoprocentní. Profesor Hirt uvádí, že „*velmi zhruba lze říci, že tělo chladne asi o 1°C za hodinu.*“¹⁶⁵
- d) **Posmrtná ztuhlost** neboli *rigor mortis* je časnou posmrtnou změnou, která je způsobena poklesem nukleotidu ATP dodávajícího energii k procesu kontrakce svalů. První je tímto jevem zasaženo, jako nejnamáhanější sval, srdce. Čím více svalstva tělo obsahuje, tím silnější nastane ztuhlost a čím větší fyzická aktivita (svalová námaha) byla

---

¹⁶³ HIRT, Miroslav a VOREL, František. *Soudní lékařství*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5680-6. s. 35.

¹⁶⁴ Tamtéž, s. 37.

¹⁶⁵ HIRT, Miroslav a VAVERA, František. *Soudní lékařství pro právníky*. Praha: Grada Publishing, 2022. ISBN 978-80-271-3280-5. s. 16.

jedincem vynaložena před smrtí, tím rychlejší bude nástup posmrtné ztuhlosti.¹⁶⁶

- e) **Zasychání** se též řadí mezi časné posmrtné změny a dochází k ní procesem odpařování tekutin z těla. Části těla, které byly za života nejvlhčí (rty, oční sliznice), vysychají nejdříve a nejvíce.¹⁶⁷
- f) **Autolýza** je časnou posmrtnou změnou, která představuje samovolný rozpad buněk a tkání v těle, který je způsoben působením vlastních buněčných enzymů.¹⁶⁸
- g) **Hniloba** patří mezi pozdní posmrtné změny. Je vyvolána působením bakterií (i vlastních střevních bakterií), kvasinek a dalších mikroorganismů. Projevuje se změnou barvy kůže, která začne být nazelenalá. Tento proces při pokojové teplotě trvá zhruba 3-5 dní a první projevy se zaznamenávají v oblasti třísel a pupku. V teplém prostředí se proces značně urychlí a naopak v případě prostředí chladného se zpomalí.¹⁶⁹
- h) **Adipocire** neboli tzv. zmýdelnění či saponifikace je zvláštní formou pozdní posmrtné změny, která vzniká v případě, že se mrtvé tělo nachází ve velmi vlhkém prostředí. Jde o chemický proces reakce tukových tkání na okolní ionty (Na, K), jehož výsledkem je transformace tělního tuku v naředlou, nejdříve mazlavou a později voskovitou hmotu. Tyto nalezneme např. u utopených osob, či v hrobech s vysokou spodní vodou.¹⁷⁰
- i) **Mumifikace** je zvláštním druhem pozdní posmrtné změny, při které dochází k tělesné změně mrtvolky v důsledku fyzikálního procesu závislém na odpařování vody z těla. Projevuje se zaschnutím kůže a měkkých tkání, což vede k jejich ztuhnutí a nahnědlému zabarvení. Tělo se jinými slovy tzv. zakonzervuje. Mumifikovanou mrtvolu nejčastěji nalezneme na místech, která jsou suchá a s vysokou intenzitou proudění vzduchu.

---

¹⁶⁶ Tamtéž, s. 16.

¹⁶⁷ Tamtéž, s. 16.

¹⁶⁸ HIRT, Miroslav a VAVERA, František. *Soudní lékařství pro právníky*. Praha: Grada Publishing, 2022. ISBN 978-80-271-3280-5. s. 16.

¹⁶⁹ Tamtéž, s. 17.

¹⁷⁰ Tamtéž, s. 17.

Celotělní mumifikace nebývá příliš běžná, většinou se s mumifikací setkáváme v oblastech prstů, ušních boltců či špičky nosu.¹⁷¹

- j) **Vliv fauny a flory na tělo** má těž vliv na posmrtnou tělesnou změnu. Na tělo v terénu působí přítomnost zvířat od větších (vlci, hlodavci, ptáci, prasata, kočky apod.) až po ty nejmenší, jako je hmyz a členovci. Jejich vlivem dochází k silnému narušení měkkých tkání. Příkladem mohou sloužit mouchy, které již do několika desítek minut od smrti a někdy dokonce ještě i před smrtí, nakladou do tělních otvorů a ran velké množství vajíček. Z vajíček se do 24 hodin od naklazení líhnou larvy, které dokážou proniknout skrze kůži do podkoží, kde napadají hlavně svalstvo. V teplém podnebí během 2 - 3 dnů dojde k celkovému pokrytí těla značným množstvím muších larev, které nacházíme v ústech, spojivkových vacích, nosu apod.¹⁷²

Po dokončení prohlídky lékař konstatuje příčinu smrti a určí, zda se jedná o smrt násilnou či přirozenou. Může nastat i situace, kdy lékař prohlásí smrt za nejasnou, čili za nejasných okolností. Dále je povinností lékaře určit dobu smrti.¹⁷³ Svůj závěr zakládá na zjištěných faktorech (ztuhlost, fáze posmrtných skvrn, tělesná teplota), jejichž podrobnějšímu popisu jsem se věnovala výše, a k jejichž zhodnocení je zapotřebí odborná znalost soudně-lékařské tanalogie. Doba smrti je většinou uvedena v určitém časovém rozmezí, které se orientuje v návaznosti na časový rozdíl mezi prohlídkou a skutečným úmrtím. Čím déle je osoba mrtvá, tím těžší je pro lékaře určit tento časový úsek (pokud se tělo nachází ve stavu pokročilého rozkladu, hniloby, lékař může stanovit dobu smrti pouze jen hrubým odhadem).¹⁷⁴ Po lékaři je vyžadováno určit dobu smrti co nejpřesněji, protože je tento údaj velmi důležitý pro kriminalistické vyšetřování v případě, že smrt byla zapříčiněna trestným činem. Např. důležitost je spatřována v té chvíli, kdy vyšetřující orgán posuzuje alibi podezřelých osob právě na základě lékařem uvedené doby smrti. Doba smrti zapsaná lékařem v Listu o úmrtí je totiž definitivní a nelze ji už později měnit.

---

¹⁷¹ STREJČ, Přemysl. *Soudní lékařství pro právníky*. Beckova skripta. V Praze: C.H. Beck, 2000. ISBN 80-7179-364-7. s. 40.

¹⁷² HIRT, Miroslav. *Soudně lékařská legislativa pro posluchače LF MU Brno*. 2. aktualiz. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1995. ISBN 80-210-1099-1. s. 5.

¹⁷³ PILIN, Alexander. *Soudní lékařství*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2022. ISBN 978-80-246-5013-5. s. 48.

¹⁷⁴ KVAPILOVÁ, Helena. *Soudní lékařství pro právníky*. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 1999. ISBN 80-902627-3-7. s. 30.

3.4.2 Identifikace neznámé mrtvoly

Při identifikaci neznámé mrtvoly dochází k úzké kooperaci mezi policejním orgánem a soudním lékařem. V těchto případech je nutno nařídit soudní pitvu, z čehož zde právě plyne nezastupitelnost úlohy soudního lékařství, kterou dle ustanovení § 115 TRŘ nařizuje policejní orgán, Policie ČR.

Identifikační soudní pitva je „obecně považována za nejvyšší, nejpodrobněji zpracovaný a tím i nejpracnější druh pitvy vůbec.“¹⁷⁵

Nejpříznivějším faktorem pro identifikaci je co nejmenší porušení tělesné schránky zemřelého. Což znamená, že např. tělo bylo nalezeno v blízkém časovém odstupu od úmrtí a nenese známky žádného hnilobného procesu či pokud je nalezeno vcelku. Součástí procesu identifikace je prohlídka těla zemřelé osoby a též i ohledání místa činu, které musí proběhnout s nejvyšší precizností a nesmí při nich být nic poškozeno. Pokud je potřeba nějakým způsobem poškodit oblečení, vše musí být zaznamenáno. U důkladné prohlídky oděvu zemřelého je zde relevantní jeho kvalita, přítomnost monogramu, visačky, obsah kapes. Nalezené cennosti jako peněženka, hodinky, jiné šperky je potřeba zadokumentovat a předat policejními orgány. Tyto prohlíží lékař ve spolupráci s policejním technikem. Pokud hrozí různorodá poničení, soudní lékař má možnost hygienický vak se zemřelým zapečetit a podrobná prohlídka bude provedena až během pitvy.¹⁷⁶

Popis chrupu je uskutečněn už při prohlídce lékařem v terénu, ale podrobné zkoumání probíhá až při pitvě. Obecně je popis chrupu pro identifikaci velmi důležitý, musí obsahovat detailní informace o dolním i horním zubním oblouku. Čili mechanismus skusu, korunky (barva kovu), plomby, můstky, zubní protézy.¹⁷⁷ Tyto pak slouží k porovnání s lékařským záznamem zubaře osoby pohřešované, která byla označena policejním orgánem za potenciálně shodnou s osobou nalezenou. K zúžení okruhu těchto osob napomáhá soudní lékař alespoň přibližným určením pravděpodobné doby smrti. Pokud je nalezené tělo ve stádiu skeletizace, mumifikace nebo prošlo-li procesem zmýdelnatění, je určení

---

¹⁷⁵ HIRT, Miroslav a VOREL, František. *Soudní lékařství*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5680-6. s. 58.

¹⁷⁶ Tamtéž, s. 58.

¹⁷⁷ Tamtéž, s. 58.

pravděpodobné doby smrti velmi náročné, jelikož se může pohybovat v řádech týdnů až let.¹⁷⁸

Během identifikační soudní pitvy si lékař všímá tzv. markant, které můžeme dělit na¹⁷⁹:

- **Hlavní (neměnné)** – pohlaví jedince, krevní skupina, barva pleti, tvar lebky a ušního boltce, barva oční duhovky (v případě smrti utopením není tato markanta zcela neměnná, pigment totiž může být vodou postupně vyplavován), jizvy (některé mohly vzniknout chirurgickým zákrokem, o kterém lékařská zařízení vedou záznamy např. plastické zákroky, operace slepého střeva, jizvy po úrazu v dětství), mateřská znaménka, tetování, otisky prstů, délka plosky nohy, známky hojení zlomenin kostí, implantované kloubní náhrady, kardiostimulátory, čísla implantátů (klouby, prsní implantáty), RTG, CT apod.
- **Podpůrné (proměnné)** – věk, výška (musí se brát ohled na to, že s věkem se tělesná výška snižuje), tělesná hmotnost, barva vlasů, vousů, zdravotní stav apod.

Proces identifikace neznámých osob je prováděn dvoustupňově. Nejdříve dochází k porovnání vytipované osoby se zjišťovanými údaji o neznámé osobě a poté probíhá porovnání tzv.¹⁸⁰:

- **Ante mortem** – shromáždění těchto údajů obstarává policejní orgán, kterému toto oprávnění poskytuje § 68 odst. 5 ZOP¹⁸¹. Patří sem např. zdravotnická dokumentace osoby vedená praktickým lékařem a stomatologem. Kdy se vyžaduje kompletní dokumentace včetně rentgenových a sonografických snímků.
- **Post mortem** – tyto údaje jsou získávány z výsledků ohledání místa činu, prohlídky těla a identifikační soudní pitvy a jedná se o zjištěné markanty.

---

¹⁷⁸ Tamtéž, s. 58.

¹⁷⁹ Tamtéž, s. 58 – 59.

¹⁸⁰ Tamtéž, s. 59.

¹⁸¹ Ustanovení § 68 odst. 5 ZOP stanovuje, že: „Policie může za účelem zjištění totožnosti neznámé mrtvolky žádat poskytnutí údajů ze zdravotnické dokumentace.“ Dochází tedy k výjimečné situaci, kdy lze porušit lékařskou mlčenlivost.

Obecně lze provést identifikaci třemi způsoby¹⁸²:

- **Vizuální identifikací** – za účasti soudního lékaře a policejního orgánu je odkryt obličej mrtvého osobě jemu blízké. O výsledku poznání je sepsován úřední záznam.
- **Identifikace na základě osobních věcí** – k této identifikaci mohou být použity pouze typické a nezaměnitelné věci, které byly nalezeny přímo na těle či např. v kapse oděvu. Věci nalezené pod či vedle těla nelze použít.
- **Identifikací na základě soudním lékařem provedené zevní prohlídky a pitvy a porovnáním zjištěných markantů** – viz výše.

Identifikace může být prokázána buď neúspěšně, s určitou mírou pravděpodobnosti či jednoznačně. Kdy k identifikaci jednoznačné se řadí¹⁸³:

- Porovnání odebraných otisků prstů neznámému s databází uložených otisků prstů osob;
- Srovnání vzorku DNA získaného od neznámého se vzorkem pohřešovaného;
- Porovnání výsledků forenzně stomatologického vyšetření neznámého a stomatologického záznamu (tzv. zubní karty) získaného od ošetřujícího lékaře (stomatologa) pohřešované osoby.

3.4.2.1 *Odhad stáří zemřelého z kosterního nálezu a odhad stáří kosterního nálezu*

Identifikace lidského kosterního nálezu spadá do oboru forenzní antropologie, který ve většině případů musí spolupracovat s oborem molekulární biologie neboli genetiky, např. v případě fragmentárních kosterních nálezů. Proces identifikace kosterního nálezu též tkví v porovnávání získaných údajů post mortem z nalezeného těla s údaji ante mortem pohřešované osoby.¹⁸⁴

Forenzní antropolog je schopen dle kosterního nálezu odhadnout pouze tzv. biologický věk (laicky řečeno, míra zestárnutí organismu jedince), nikoli věk

---

¹⁸² HIRT, Miroslav a VOREL, František. *Soudní lékařství*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5680-6. s. 59.

¹⁸³ Tamtéž, s. 60.

¹⁸⁴ Tamtéž, s. 62.

kalendářní (věk takový, jaký ho známe, čili od narození). Tyto dva věky se mohou a nemusí u jedince lišit.¹⁸⁵

K určení přibližného věku je věnována pozornost hlavně stupni srůstu lebečních švů. Zkoumají se srůsty a osifikace (kostnatění) jednotlivých úseků lebky, ke kterým dochází u jedince postupně v průběhu let. Zkoumá se šev korunový, šípový, lambdový a temporoparietální. Kdy u těchto dvou posledně jmenovaných švů dochází k uzavření až v pozdním věku (50 let a více). Touto metodou se tedy spíše rozliší, zda byla osoba mladá, středního věku, či stará, nikoli přesný věk. Dalším vodítkem pro určení věku jsou dlouhé kosti, především kost stehenní. Pokud kost vertikálně rozřízneme, můžeme pozorovat výši dřevěné dutiny, která se v průběhu života člověka prodlužuje a zasahuje do koncové části dlouhé kosti blíže středu těla neboli proximální epifýzy¹⁸⁶. Ke změnám dochází též v barvě kostní dřevě, kdy v mládí je kostní dřevě načervenalá a v dospělosti má spíše žlutou barvu.

Odhad stáří kosterního nálezu zde uvádím z toho důvodu, že přibližná doba úmrtí je potřebná pro policejní orgán k tomu, aby byl schopen dle seznamu pohřešovaných osob vytyčit možné kandidáty na shodu. Obecně se jedná o velice náročný úkon. Pokud je mrtvola ponechána na povrchu, dochází ke skeletizaci zhruba po jednom roce od smrti. Musí se též brát zřetel na situaci, kdy je mrtvola vystavena venkovním podmínkám, hmyzu, zvířatům, počasí, obzvláště v teplém ročním období, v takovém případě nacházíme tělo ve stavu podobném kosternímu nálezu již po pár týdnech.¹⁸⁷ Pokud se mrtvola nachází pod zemí, dojde ke skeletizaci až po řádově více letech od smrti.¹⁸⁸

3.4.2.2 *Určení pohlaví z kosterního nálezu*

Pro určení pohlaví z kosterních nálezů je stěžejní především kost pánevní a lebka. Mezi specifické parametry mužské lebky patří prohlubeň nad kořenem nosu, výrazné nadočnicové oblouky, tvar čela je plynule klenutý, větší výraznost veškerých lebečních výběžků a obecně je mužská lebka těžší a statnější než lebka ženská. Rozdíly mezi mužskou a ženskou pávní jsou značné. Ženská pánev je

---

¹⁸⁵ Tamtéž, s. 63.

¹⁸⁶ PILIN, Alexander. *Soudní lékařství*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2022. ISBN 978-80-246-5013-5. s. 442.

¹⁸⁷ HIRT, Miroslav a VOREL, František. *Soudní lékařství*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5680-6. s. 43.

¹⁸⁸ KVAPILOVÁ, Helena. *Soudní lékařství pro právníky*. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 1999. ISBN 80-902627-3-7. s. 122.

nižší a ploší, zato pánev mužská je úzká a strmá. Ženská pánev se dále liší nižším umístěním stydké spony, jejíž ramena svírají tupější úhel a tvarem pánevního otvoru, který je u žen oválný a u mužů srdčitý.¹⁸⁹

3.4.2.3 *Metoda superprojekce*

Jedná se o metodu identifikace neznámé mrtvoly, při které policejní orgán pracuje se seznamem pohřešovaných osob a snaží se najít shodu v individuálních znacích mezi osobou pohřešovanou a nalezenou mrtvolou. Individuálními znaky jsou tělesné míry, tělesné abnormality, kosterní abnormality, tetování apod. Hraje roli i porovnání přibližného odhadu, kdy byla dotyčná pohřešovaná osoba naposledy viděna a zdánlivého odhadu, kdy nalezená osoba zemřela. Superprojekce je často prováděna za pomoci technologií, kdy je lebka neznámého nalezeného převedena pomocí 3D scanneru do digitální formy a následně je pomocí počítačového softwaru dosazena do portrétní fotografie pohřešované osoby, kterou policejní orgán vybral jako pravděpodobnou.¹⁹⁰ Následně je přibrán odborník z oboru antropologie, který vyhodnotí, zda struktura lebky může odpovídat struktuře obličeje z fotografie.¹⁹¹

3.5 Pitva

Pitva je jinými slovy posmrtné zevní i vnitřní vyšetření organismu. Jak již bylo výše zmíněno, v našem právním systému je důvod pro nařízení pitvy upraven trestním řádem. Ustanovení § 115 odst. 1 věty první TŘ uvádí, že „vznikne-li podezření, že smrt člověka byla způsobena trestným činem, musí být mrtvola prohlédnuta a pitvána.“ Dalším relevantním ustanovením pro náležitosti pitvy je ustanovení § 105 odst. 4 TŘ, které uvádí: „Dva znalce je třeba přibrat vždy, jde-li o prohlídku a pitvu mrtvoly (dle § 115 TŘ). K prohlídce a pitvě mrtvoly nesmí být přibrán jako znalec ten lékař, který zemřelého ošetřoval pro nemoc, která smrti bezprostředně předcházela.“

---

¹⁸⁹ PILIN, Alexander. *Soudní lékařství*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2022. ISBN 978-80-246-5013-5. s. 444.

¹⁹⁰ ISHII, M., SAITOH, H., YASJIMA, D., YOSHUK, M., SAKUMA, A., YAYAMA, K., & IWASE, H. (2013). *Superimposition-based personal identification using skull computed tomographic images: application to skull with mouth fixed open by residual soft tissue*. *The American journal of forensic medicine and pathology*, 34(3), 210–216. Dostupné na: <https://doi.org/10.1097/PAF.0b013e318298de2b>.

¹⁹¹ POLICIE ČR, článek: *Když se k lebkám vrací tvář*. Praha: Policie České republiky, 2011. [online]. [cit. 10. 3. 2024]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/kdyz-se-k-lebkamvracivar.aspx>.

Ustanovení § 79 odst. 1 písm. b) ZS též uvádí, že provést pitvu, včetně odběru biologického materiálu pro diagnostické účely, je jedním z úkonů, které lze provádět na těle zemřelého. Odstavec 2 téhož ustanovení dále stanovuje, že úkony taxativně vymezené v odstavci 1 písm. a-g) lze provést nejdříve za 2 hodiny poté, co k úmrtí došlo. Vyjma prohlídky těla zemřelého, postupů dle transplantačního zákona¹⁹² a pitvy, která byla nařízena orgány činnými v trestním řízení dle TRŘ.

Význam pitvy je pro kriminalistické vyšetřování velmi důležitý a hlavně není žádnou jinou vyšetřovací metodou nahraditelný.

3.5.1 Druhy pitev

Je nám známo rozlišení pitvy do čtyř druhů: anatomická, patologicko-anatomická, zdravotní a soudní¹⁹³. Jak uvádí ustanovení § 88 odst. 1 písm. a-d) ZS:

- a) Pitva **patologicko-anatomická** se provádí za účelem „*zjištění základní nemoci a dalších nemocí, komplikací zjištěných nemocí a k ověření klinické diagnózy a léčebného postupu u osob zemřelých ve zdravotnickém zařízení smrtí z chorobných příčin*“. Pitva je prováděna lékařem – patologem v ústavech či odděleních soudního lékařství. Výstupem je pitevní protokol, který zahrnuje i diagnostický závěr v návaznosti na klinický nález.¹⁹⁴;
- b) Pitva **zdravotní** viz níže;
- c) Pitva **soudní** viz níže;
- d) Pitva **anatomická** je prováděna za účelem výuky, vědy a výzkumu v oblasti zdravotnictví. Pitva je prováděna studenty za dohledu vyučujícího v ústavech anatomie lékařských fakult.¹⁹⁵

Z hlediska předmětu této práce je pro nás relevantní převážně pitva zdravotní a pitva soudní. V následujících podkapitolách se budu věnovat jejich základní specifikaci.

---

¹⁹² Zákon č. 285/2002 Sb., o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů a o změně některých zákonů (transplantační zákon), ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹³ HIRT, Miroslav a VAVERA, František. *Soudní lékařství pro právníky*. Praha: Grada Publishing, 2022. ISBN 978-80-271-3280-5. s. 67.

¹⁹⁴ HIRT, Miroslav, VOREL, František a HEJNA, Petr. *Velký výkladový slovník soudnělékařské terminologie*. Praha: Grada, 2018. ISBN 978-80-247-1979-5. s. 106.

¹⁹⁵ Tamtéž, s. 106.

3.5.1.1 *Zdravotní pitva*

Tento druh pitvy je prováděn jedním soudním lékařem pod dohledem jeho nadřízeného v prostorách ústavů či soudně-lékařských odděleních, které jsou zřízeny ve větších, krajských nemocnicích. Ačkoli pitva zdravotní slouží potřebám zdravotnictví, je nutnost, aby byla provedena soudním lékařem, který může při pitvě objevit skutečnosti relevantní z hlediska trestněprávního.¹⁹⁶ Účel zdravotní pitvy je vymezen v ustanovení § 88 odst. 1 písm. b) ZS, viz výše. Výčet případů, kdy je povinně konána zdravotní pitva, je ustanoven § 88 odst. 3 písm. a-e) ZS, nestanoví-li tento zákon jinak.

Zdravotní pitvu nařizuje prohlížející lékař v případech, kdy si není jistý přesnou příčinou úmrtí. Prohlížející lékař má povinnost po smrti svého pacienta konstatovat smrt a stanovit alespoň hrubě příčinu smrti. V případech, kdy si je lékař příčinou smrti jistý, pitvu nenařizuje, ovšem s podmínkou, že se jedná o nepovinný případ.¹⁹⁷ Pitva se neprovádí též v případě, kdy sice není dostatečně objasněna příčina smrti, čili při prohlídce těla zemřelého nebyla lékařem stanovena příčina smrti, či nebyla příčina smrti dostatečně objasněna, ale pracoviště, které pitvu provádí, na základě svého odborného posouzení ex post usoudí, že příčina úmrtí zřejmá je. Rozhoduje o tom vedoucí dotčeného soudně-lékařského pracoviště, který má následně povinnost o tom uvědomit Policii ČR.¹⁹⁸

Tento typ pitvy je též nařízen i v takovém případě, kdy za běžných okolností by proběhla pitva patologicko-anatomická, ale osoba blízká zemřelému či zaměstnanec nemocnice vysloví pochybnosti o správnosti provedené lékařské péče.¹⁹⁹ Dle ustanovení § 88 odst. 4 ZS: „*Jde-li současně o povinnou pitvu patologicko-anatomickou a zdravotní, provede se pitva zdravotní*“.

Záměrem pitvy je tedy ozřejmit příčinu úmrtí dané osoby a popřípadě odhalit i smrt násilnou, ačkoliv byla původně smrt na základě prohlídky lékařem přisuzována chorobě (v tomto případě se pitva zastaví, informuje se Policie ČR a ve většině případů je nařízena pitva soudní), jelikož nikoliv každé násilí

---

¹⁹⁶ HIRT, Miroslav a VAVERA, František. *Soudní lékařství pro právníky*. Praha: Grada Publishing, 2022. ISBN 978-80-271-3280-5. s. 67.

¹⁹⁷ Tamtéž, s. 67.

¹⁹⁸ Vlastní poznatky z přednášek prof. MUDr. Miroslava Hirta, CSc.

¹⁹⁹ HIRT, Miroslav a VAVERA, František. *Soudní lékařství pro právníky*. Praha: Grada Publishing, 2022. ISBN 978-80-271-3280-5. s. 67.

spáchané na těle je při zevní prohlídce patrné.²⁰⁰ Výsledek pitvy je sepsán do pitevního protokolu lékařem, který pitvu prováděl.

Obecně zdravotní pitva sleduje několik cílů, jimiž jsou²⁰¹:

- Přehled o zdravotním stavu populace, na základě zjištěných příčin úmrtí – výsledky zdravotních pitev slouží jako statistické údaje, které jsou následně postoupeny Národnímu registru pitev a toxikologických vyšetření vedený v souladu se zákonem Ústav zdravotnických informací a statistiky.
- Odhalování násilných úmrtí - v případě zjištění, že úmrtí nastalo v souvislosti se spácháním trestného činu, získání poznatků z lékařských oborů, ať už teoretických tak praktických, má úlohu uspokojení potřeb orgánů činných v trestním řízení, které tyto poznatky následně mohou uplatnit v soudním řízení prostřednictvím důkazních prostředků.
- Informování osob blízkých zemřelého o příčině jeho úmrtí.
- Ochrana společnosti před infekčními chorobami.
- Kontrola poskytování zdravotních služeb – vyžádat si pitvu v případě podezření o pochybení lékaře, může jak zdravotní pracovník, tak i osoba blízká.
- Objasňování úmrtí u osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody, vazbě či zabezpečovací detenci.
- Objasňování úmrtí, ke kterému došlo požíváním návykových látek.

3.5.1.2 *Soudní pitva*

Pitva soudní je obdobně jako pitva zdravotní uskutečňována v ústavech a na odděleních soudního lékařství větších nemocnic. Účel soudní pitvy je vymezen v ustanovení § 88 odst. 1 písm. c) ZS. Na rozdíl od pitvy zdravotní slouží soudní pitva účelům právním, nikoli lékařským, které spočívají v objasnění důležitých okolností, které vedly k úmrtí, a které jsou relevantní z hlediska trestního řízení. Je nařizována orgánem činným v trestním řízení, nejčastěji Policií ČR, na základě ustanovení § 115 odst. 1 TŘ, tedy v případech, je-li pojata podezření, že ke smrti došlo cizím zaviněním, čili že byla způsobena trestným

---

²⁰⁰ Tamtéž, s. 67.

²⁰¹ HIRT, Miroslav a VOREL, František. *Soudní lékařství*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5680-6. s. 25-26.

činem. Soudní pitva je prováděna též v případech, kdy není známá totožnost zemřelého.²⁰²

Dle ustanovení § 88 odst. 5 ZS je soudní pitva prováděna poskytovateli „v oboru soudní lékařství. Převoz těla zemřelého k soudní pitvě a zpět zabezpečuje a hradí orgán činný v trestním řízení, který ji nařídil. Rovněž hradí i veškeré další náklady s pitvou spojené.“ Soudní pitvu provádějí dva lékaři, u nichž je stěžejní podmínkou, aby měli odborné znalosti v oblasti soudního lékařství.²⁰³

Prvním úkonem, který předchází vlastní pitvě, je zpravidla provedení CT či RTG vyšetření a důkladná zevní prohlídka, viz bod. 3.4. Následně se přejde k prohlídce vnitřní. Průběh celé pitvy bývá zaznamenáván na video, není to však podmínkou, a vše musí být fotograficky zdokumentováno.²⁰⁴

Vnitřní prohlídka spočívá v pitvě hlavních tělních dutin (lební, hrudní a břišní). V průběhu vnitřní prohlídky si lékař všímá případných patologických či úrazových transformací na vnitřních orgánech. Důležité je zaznamenat důkladný popis orgánu (rozměry, hmotnost, povrch, barvu, tvar, krevnatost, změny ve struktuře, kompaktnost).²⁰⁵ Lékař v průběhu pitvy odebírá vzorky krve, tkání, orgánů, moči, žaludečního obsahu apod. Vzorky následně procházejí různými potřebnými laboratorními testy a vyšetřeními (sérologie, toxikologie, histologie apod.).

Závěrem soudní pitvy je vyhotoven vlastní pitevní protokol, který je sám o sobě mnohem podrobnější, než pitevní protokol u pitvy zdravotní. Nejvyšší možná důležitost je kladena na preciznost a výstižnost popisu a vyjádření závěru, ke kterému lékař dospěl během pitvy. Na základě informací, které lékař při vlastní pitvě zjistí, dále jednotlivé instituce směřují svůj následující postup. Instituty jsou tímto myšleny např. matriky, pojišťovny, soudy a obzvláště se od těchto informací odvíjí postup policejního orgánu v rámci procesu vyšetřování trestného činu.²⁰⁶

---

²⁰² HIRT, Miroslav a VAVERA, František. *Soudní lékařství pro právníky*. Praha: Grada Publishing, 2022. ISBN 978-80-271-3280-5. s. 67.

²⁰³ HIRT, Miroslav, VOREL, František a HEJNA, Petr. *Velký výkladový slovník soudnělékařské terminologie*. Praha: Grada, 2018. ISBN 978-80-247-1979-5. s. 106.

²⁰⁴ HIRT, Miroslav a VAVERA, František. *Soudní lékařství pro právníky*. Praha: Grada Publishing, 2022. ISBN 978-80-271-3280-5. s. 67.

²⁰⁵ PILIN, Alexander. *Soudní lékařství*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2022. ISBN 9788024650135. s. 75.

²⁰⁶ Tamtéž, str. 78.

V tomto případě je pitevní protokol vyhotoven už ve formě znaleckého posudku a vlastní pitevní protokol je pouze jeho součástí (nález). Kompletní pitevní protokol soudní pitvy (včetně fotodokumentace, video záznamu, výsledky laboratorních vyšetření apod.) je poté založen do vyšetřovacího spisu.²⁰⁷ Poslední úkon soudního lékaře je doplnění pitevního zjištění do Listu o prohlídce mrtvého, který má následně povinnost doručit příslušnému úřadu pověřenému vedením matriky, který na tomto základě vyhotoví Úmrtní list.²⁰⁸

3.6 Lékař jako svědek

Lékař zastává pozici svědka v trestním řízení např. ve chvíli, kdy je ošetřujícím lékařem osoby, která byla zraněna v souvislosti se spácháním trestného činu. Lékař není svědkem ve smyslu očitého svědka trestného činu (může být, ale nevystupuje již jako lékař, ale normální osoba svědka, která skutečnosti vnímala, slyšela, viděla, ...), ale poškozenou osobu ošetřoval a s jejím svolením poskytuje před soudem odborné svědectví o jejím zdravotním stavu, o průběhu a délce léčby a o případných stále trvajících následcích, žádným způsobem však nehodnotí příčinné souvislosti. Svědectví lékaře může být vyžadováno již v přípravném řízení. Dle ustanovení § 97 TŘ je každý „*povinen na předvolání se dostavit a vypovídat jako svědek o tom, co je mu známo o trestném činu a o pachateli nebo o okolnostech důležitých pro trestní řízení*“, toto ustanovení a i další obecná ustanovení se tedy vztahují i na lékaře, pokud působí na pozici svědka. Lékař v tomto případě nezastává povinnost vlastní orientace v oboru např. soudního lékařství a nemusí tudíž znát souvislosti mezi druhy a mechanikou poranění a jejich vlivu na případné úmrtí apod. Toto již spadá do kategorie odborného zhodnocení na úrovni znalecké.²⁰⁹ Pokud by se v jedné osobě střetla osoba svědka a osoba znalce, přednost má poskytnutí svědectví před poskytnutím znaleckého posouzení, a to z toho důvodu, že již z logiky věci je osoba svědka na rozdíl od osoby znalce nenahraditelná.

Existují situace, kdy nesmí být svědek vyslýchán, a těmi jsou například utajované skutečnosti chráněné zvláštním zákonem, o kterých má svědek

²⁰⁷ HIRT, Miroslav a VAVERA, František. *Soudní lékařství pro právníky*. Praha: Grada Publishing, 2022. ISBN 978-80-271-3280-5. s. 68.

²⁰⁸ Dle ustanovení § 2 odst. 3 písm. b) vyhlášky č. 297/2012 Sb. *Vyhláška o náležitostech Listu o prohlídce zemřelého, způsobu jeho vyplňování a předávání místům určení, a o náležitostech hlášení ukončení těhotenství porodem mrtvého dítěte, o úmrtí dítěte a hlášení o úmrtí matky (vyhláška o Listu o prohlídce zemřelého)*.

²⁰⁹ ŠTEFAN, Jiří a MACH, Jan. *Soudně lékařská a medicínsko-právní problematika v praxi*. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0931-7. S. 122.

povinnost pomlčet. Této povinnosti může být zproštěn, ale pouze za podmínky, že by tím nebyla způsobena vážná škoda státu. Dalším případem, kdy svědek nesmí vypovídat, je skutečnost, kdy by poskytnutím výpovědi porušil svou státem uloženou či uznanou povinnost mlčenlivosti (viz níže). Této povinnosti lze svědka též zprostit, a to buď příslušným orgánem či tím, v jehož zájmu tuto povinnost má.²¹⁰ Tento výrok je omezen § 99 odst. 3 TŘ, který stanovuje, že v případě, kdy se svědecká výpověď přímo týká trestného činu, není svědek zproštěn povinnosti vypovídat, jelikož mu zároveň dle trestního zákona náleží oznamovací povinnost. To samé platí i u situací, kdy jde o utajované informace klasifikované ve zvláštním zákoně stupněm „Důvěrné“ či „Vyhrazené“.

Svědka má též právo odepřít výpověď, což upravuje ustanovení § 100 odst. 1 TŘ, které stanovuje, že právo odepřít výpověď jako svědek „*má příbuzný obviněného v pokolení přímém, jeho sourozenec, osvojitel, osvojenec, manžel, partner a druh; jestliže je obviněných více a svědek je v uvedeném poměru jen k některému z nich, má právo odepřít výpověď stran jiných obviněných jen tehdy, nelze-li odloučit výpověď, která se jich týká, od výpovědi týkající se obviněného, k němuž je svědek v tomto poměru.*“. Dále i v případech, kdy by svou „*výpovědí způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě, svému příbuznému v pokolení přímém, [...], anebo jiným osobám v poměru rodinném či obdobném, jejichž újmu by právem pociťoval jako újmu vlastní.*“²¹¹ Tyto ovšem nelze aplikovat na případ, kdy má svědek vypovídat ohledně trestného činu a má trestním zákonem danou oznamovací povinnost.²¹²

3.6.1 Odpovědnost lékaře

Lékař podléhá odpovědnosti pracovně-právní dle zákoníku práce²¹³ při porušení povinností uložených mu právním předpisem, občansko-právní dle občanského zákoníku²¹⁴ v občanskoprávním řízení (většinou se jedná o způsobenou škodu), disciplinární, správně-právní dle zákona o odpovědnosti za přestupky²¹⁵ a v neposlední řadě trestně-právní dle TrZ v trestním řízení, kterou

---

²¹⁰ § 99 odst. 1 a 2 TŘ.

²¹¹ § 100 odst. 2 TŘ.

²¹² § 100 odst. 3 TŘ.

²¹³ Zákon č. 262/2006 Sb., Zákon zákoník práce, ve znění pozdějších zákonů.

²¹⁴ Zákon č. 89/2012 Sb., Zákon občanský zákoník, ve znění pozdějších zákonů.

²¹⁵ Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších zákonů.

v této podkapitole stručně vymezím. Jde obecně o odpovědnost lékaře v případě poškození života a zdraví pacienta.²¹⁶

O této problematice na území ČR pojednává např. rozsudek Nejvyššího soudu z roku 2005, pod sp. zn. 7 Tdo 219/2005, který uvádí, že v návaznosti na ustálenou rozhodovací praxi soudů a obecnou trestně-právní nauku je možno dovodit vznik trestní odpovědnosti lékaře. Vymezuje též dispozice jejího vzniku, kterými jsou:

- a) jednání lékaře musí být v rozporu s obecnou povinností lékaře poskytovat účelnou a hodnotnou péči (§ 4 odst. 5 ZS, § 28 odst. 2 ZS),
- b) takové jednání lékaře musí být zaviněno nejméně z nedbalosti (§ 16 TrZ),
- c) následek relevantní z hlediska trestního práva musí být v příčinné souvislosti s takovýmto jednáním.²¹⁷

Pokud nedojde k naplnění všech těchto „podmínek“, lékař či jiný zdravotnický pracovník nemůže být shledán trestně odpovědným a nelze ho odsoudit.²¹⁸

3.6.1.1 *Zavinění*

Zavinění je obligatorním znakem subjektivní stránky trestného činu, tedy trestní odpovědnosti. TrZ rozlišuje dvě formy zavinění, a to formu zavinění úmyslného (§ 15 TrZ) či zavinění nedbalostní (§ 16 TrZ).

V případě lékařů se setkáváme spíše s trestnými činy z nedbalosti. Tyto trestné činy se vyznačují tím, že pachatel buď „*věděl, že může způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že takové porušení nebo ohrožení nezpůsobí*“ (nedbalost vědomá) nebo „*nevěděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, ač o tom vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl a mohl*“ (nedbalost nevědomá), jak je uvedeno v ustanovení § 16 odst. 1 písm. a) a b) TrZ. Nedbalosti vědomé se lékař může

²¹⁶ ŠTEFAN, Jiří a HLADÍK, Jiří. *Soudní lékařství a jeho moderní trendy*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3594-8. s. 391 – 392.

²¹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 3. 2005, sp. zn. 7 Tdo 219/2005, [online]. [cit. 12. 3. 2024]. Dostupné na: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwexzsgaydkx3ul43tqna&groupIndex=21&rowIndex=0&refSource=se-arch#>.

²¹⁸ ŠTEFAN, Jiří a HLADÍK, Jiří. *Soudní lékařství a jeho moderní trendy*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3594-8. s. 392.

dopustit v situaci, kdy není dostatečně zkušený na výkon určitého zákroku, nepřizve si zkušenějšího lékaře a zákrok provede sám. Více se ovšem setkáváme s nedbalostí nevědomou, které se lékař může dopustit v situaci, kdy např. neprovedl vyšetření, a na základě toho se pacientův stav zhoršil.²¹⁹ Pod tímto si můžeme představit příklad, kdy dotyčná osoba tvrdí, že spadla a pohmoždila si ruku, lékař věnuje pozornost pouze ruce a nepošle pacienta na CT, které by mohlo odhalit otřes, vnitřní krvácení či jiné poranění mozku.

3.6.2 Institut povinné mlčenlivosti

Institut povinné mlčenlivosti lékaře (§ 51 ZS), jako poskytovatele zdravotní služby, spočívá v tom, že pacient disponuje právem vůči lékaři, který má povinnost zachovat důvěrnosti a zdravotní stav pacienta. Ustanovení § 124 TrZ vymezuje koncept povinné mlčenlivosti pro účely trestního řízení, a to takto: *„Za státem uloženou nebo uznanou povinností mlčenlivosti se považuje mlčenlivost, která je uložena nebo uznána jiným právním předpisem.“* a dále se *„podle trestního zákona nepovažuje taková povinnost, jejíž rozsah není vymezen jiným právním předpisem, ale vyplývá z právního úkonu učiněného na základě jiného právního předpisu.“* Ustanovení § 99 odst. 1 a 2 TŘ upravuje vztah podání svědectví a uložené povinnosti mlčenlivosti a též zákonem dané možnosti jejího porušení.

Pokud probíhá vyšetřování a je potřebné získat utajované informace, které spadají pod institut povinné mlčenlivosti, orgány činné v trestním řízení postupují dle ustanovení § 8 odst. 5 TŘ, které uvádí, že pokud nejsou zvláštním zákonem stanoveny podmínky prolomení mlčenlivosti, orgán činný v trestním řízení může *„tyto informace pro účely trestního řízení vyžadovat po předchozím souhlasu soudce. Tím není dotčena povinnost mlčenlivosti advokáta podle zákona o advokacii.“*

Institut povinné mlčenlivosti je též omezen oznamovací povinností, kdy je lékař povinen nahlásit střet s trestnou činností během výkonu své profese, a tímto dochází k prolomení povinnosti mlčenlivosti.²²⁰ Lékař je povinen hlásit střet např.

---

²¹⁹ ŠTEFAN, Jiří a HLADÍK, Jiří. *Soudní lékařství a jeho moderní trendy*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3594-8. s. 393.

²²⁰ VOJTÍŠEK, Tomáš. *Postavení lékaře v trestním řízení*, Ústav soudního lékařství LF MU, 2011. [online]. [cit. 11. 3. 2024]. Dostupné na: https://is.muni.cz/el/law/podzim2011/MV939K/um/Lekar_v_TR.pdf

s těžkým ublížením na zdraví, pohlavním zneužíváním, znásilněním, týráním, při ošetření střelného poranění apod.

4 Znalec

Obecná úprava znalecké činnosti je obsažena v ZZ, dále se s úpravou povinností znalce můžeme setkat v procesních předpisech, jimiž je např. trestní řád, občanský soudní řád²²¹, správní řád²²², soudní řád správní²²³ či zákon o zvláštních řízeních soudních²²⁴.

4.1 Osoba znalce a jeho ustanovení

Na úvod bych vymezila pojem znalce, ovšem v průběhu času se obecné definice tohoto pojmu velmi obměňovaly a různé odborné publikace uvádí jiné definice. Za tu nejustálenější a mně známou považuji tuto: „*znalcem je v současné době odborník, který splňuje zákonné předpoklady pro výkon znalecké činnosti, je vybrán a zapsán v seznamu znalců pro příslušný obor a při podávání znaleckého posudku je zavázán speciálními zákonnými povinnostmi, které zajišťují jeho nestrannost a odbornou úroveň a kvalitu a procesní využitelnost podaného posudku*“²²⁵ Určité, nikoliv velké, odlišnosti poté obsahuje definice znalce, který působí pro účely trestního řízení. Z logiky věci musí vystihovat příznačnost trestního řízení. Znalec v trestním řízení je osoba, fyzická či právnická, „*se speciálními odbornými znalostmi a vědomostmi v určitém oboru, která tyto své znalosti a vědomosti využívá k objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení. Je osobou rozdílnou od procesních stran a orgánů činných v trestním řízení.*“²²⁶

Jak můžeme vyvodit z § 2 odst. 1 ZZ, postavení znalce v soudním řízení může mít, při splnění zákonem daných podmínek, znalec (§ 5 odst. 1 ZZ), znalecká kancelář (§ 6 odst. 1 ZZ), znalecký ústav (§ 7 odst. 1 ZZ), znalec *ad hoc*²²⁷ (§ 26 ZZ).

Aby se fyzická osoba mohla stát znalcem a vykonávat znaleckou činnost, musí splňovat určité zákonem dané podmínky. Tyto jsou obsaženy v dlouhém

²²¹ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

²²² Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

²²³ Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.

²²⁴ Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.

²²⁵ BROŽ, Ivan, DÖRFL, Luboš a VÁCHA, Vladimír. *Soudní znalectví: chronologický přehled předpisů pro oceňování nemovitostí*. Vyd. 1. Praha: České vysoké učení technické v Praze, 2011. 71 s. ISBN 978-80-01-04854-2. s. 17.

²²⁶ FRYŠTÁK, Marek a KREJČÍ, Zdeněk. *Postavení znalce v trestním řízení*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. 167 s. ISBN 978-80-210-4955-0. s. 22.

²²⁷ *Tzn. fyzická osoba, která vykonává znaleckou činnost jednorázově a je přibírána v případech, kdy není pro daný obor, odvětví či specializaci nikdo v seznamu znalců zapsán. Musí též složit znalecký slib.* - FRYŠTÁK, Marek. *Znalecké dokazování v trestním řízení*. 2., podstatně přepracované a doplněné vydání. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-063-9. s. 30.

výčtu v ustanovení § 5 odst. 1 písm. a-h) ZZ. Jak můžeme usoudit z písmene h) „*po splnění podmínek uvedených pod písmeny a) až g) složila bez výhrady do rukou ministra spravedlnosti slib podle odstavce 2.*“ a jak též uvádí ustanovení § 3 ZZ, o výkonu znalecké činnosti a ve věcech žádostí o zápis do seznamu znalců (a znaleckých kanceláří, znaleckých ústavů) rozhoduje Ministerstvo spravedlnosti, které též vykonává správu seznamu znalců. Seznam znalců poskytuje veřejně pouze ty údaje, které jsou tímto zákonem označeny jako veřejné (§ 15 odst. 1 ZZ). Okamžikem zápisu znalce do seznamu znalců mu vzniká oprávnění vykonávat znaleckou činnost a obdrží od Ministerstva průkaz znalce a potvrzení, které znalce opravňuje k objednávce a převzetí znalecké pečeti (§ 11 ZZ).

Druhou podmínkou pro umožnění výkonu znalecké činnosti je, krom úspěšného splnění vstupní zkoušky (§ 10 ZZ), povinnost znalce složit již zmiňovaný slib, který je doslovně vymezen v ustanovení § 5 odst. 2 ZZ, a který zní takto: „*Slibuji, že při své znalecké činnosti budu dodržovat právní předpisy, že znaleckou činnost budu vykonávat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nezávisle a nestranně, že budu plně využívat všech svých znalostí a dbát o jejich rozvoj a že zachovám mlčenlivost o skutečnostech, o nichž jsem se při výkonu znalecké činnosti dozvěděl.*“ Mlčenlivost znalce, která vyplývá z jeho slibu, je upravena v ustanovení § 20 odst. 1 ZZ. Znalec má povinnost zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se dozvěděl během výkonu své znalecké činnosti, a to i po jejím skončení. Pouze zadavatel může znalce mlčenlivosti zprostit. Pokud znalec během výkonu své činnosti zjistí skutečnosti, které nasvědčují spáchání trestného činu ať ze strany zadavatele či jiné osoby, má povinnost učinit trestní oznámení, tedy prolomit svou povinnost mlčenlivosti. Ve fázi přípravného řízení je znalcová povinnost mlčenlivosti absolutní a lze ji prolomit pouze vůči zadavateli znaleckého posudku, na rozdíl od fáze řízení před soudem, kdy je mlčenlivost prolomitelná i bez výslovného zproštění této povinnosti, a to přečtením znaleckého posudku v hlavním líčení, či výslechem znalce.²²⁸

Mezi povinnosti znalce patří: zpracovávat a podávat znalecké posudky, v případě potřeby podat vysvětlení, či znalecký posudek doplnit, vykonávat

---

²²⁸ FRYŠTÁK, Marek. *Znalecké dokazování v trestním řízení. 2.*, podstatně přepracované a doplněné vydání. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-063-9. s. 32.

znaleckou činnost pouze v oboru, odvětví či specializaci, pro které získal oprávnění, vykonávat tuto činnost s odbornou péčí, osobně, nezávisle, nestranně a ve sjednané či stanovené době. (§ 1 odst. 1 – 4 ZZ).

Ustanovení znalce je upraveno ustanovením § 25 ZZ - Znalec je ustanovován orgánem veřejné moci, na základě jeho sídla či kontaktní adresy, která se nachází v obvodu krajského soudu, ve kterém má orgán veřejné moci sídlo. Zprvu orgán veřejné moci znalci přidělí požadované zadání znaleckého posudku a určí mu nejzazší termín pro jeho podání. Pokud znalec podá odůvodněnou žádost o prodloužení dané lhůty, může mu být vyhověno. V závažných okolnostech i opakovaně. Před započítím své práce má znalec povinnost předběžně odhadnout jím požadovanou výši znalečného, a to na žádost orgánu veřejné moci. Existují i situace, kdy je ustanovení znalce obligatorní (např. §105, §115 TŘ). Dle ustanovení § 89 odst. 2 TŘ v návaznosti s ustanovením § 110a TŘ může každá ze stran důkaz vyhledat, předložit či navrhnout jeho provedení, čímž je vyvrácena nyní již mylná skutečnost, že znalec může být přihrán pouze orgánem činným v trestním řízení.

Znalecká činnost má tedy zejména význam pro účely soudního řízení, a to v podobě poskytování důkazních prostředků, které slouží k objektivnímu zjištění materiální pravdy.²²⁹

4.2 Odborné vyjádření a znalecký posudek

Odborné vyjádření je na žádost orgánu činném v trestním řízení používané dle ustanovení § 105 odst. 1 TŘ v případech, kdy je „*k objasnění skutečnosti důležité pro trestní řízení třeba odborných znalostí*“. Odborného vyjádření se použije přednostně před znaleckým posudkem, který je vyžádán až v případech, kdy odborné vyjádření není dostačující. Osoba, která odborné vyjádření poskytuje je vybrána orgánem činným v trestním řízení z řad fyzických či právnických osob a státních orgánů, které disponují dostatečnou kvalifikací pro zodpovězení stanovené otázky, anebo znalců (§ 105 odst. 5 TŘ).²³⁰ Většinou je odborné vyjádření poskytováno ošetřujícím lékařem a slouží poté jako podklad

---

²²⁹ FRYŠTÁK, Marek. *Znalecké dokazování v trestním řízení*. 2., podstatně přepracované a doplněné vydání. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-063-9. s. 37.

²³⁰ Tamtéž s. 37.

pro vypracování znaleckého posudku znalcem.²³¹ Osoba, která na žádost podává odborné vyjádření, má dle ustanovení § 1 vyhlášky č. 23/2002 Sb. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti, kterou se stanoví výše odměny za odborné vyjádření podané na žádost orgánů činných v trestním řízení - znění od 17. 01. 2002 nárok na odměnu. Odborná vyjádření jsou žádána převážně od odborů kriminalistické techniky a expertíz krajských ředitelství Policie ČR, kriminalistických ústavů, poskytovatelů zdravotnických služeb, praktických lékařů apod., a to pro účely potvrzení výše škody (způsobené trestným činem), potvrzení zdravotního stavu poškozeného (v případě kdy prohlízející lékař nebyl znalcem) apod.²³² U odborného vyjádření není vyžadována formálnost ani rigidně stanovené obsahové náležitosti, na rozdíl od posudku, postačuje tedy odpověď na dožadovanou otázku bez nutnosti udání odůvodnění, musí ovšem obsahovat jméno a příjmení toho, kdo odborné vyjádření poskytl. Dle ustanovení § 112 TŘ je v rámci dokazování odborné vyjádření považováno za listinný důkaz. Na rozdíl od výslechu znalce (§ 108 TŘ) není právně upraven výslech zpracovatele odborného vyjádření. V rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24. 1. 2023, jako soudu dovolacího, ve věci sp. zn. 6 Tdo 23/2023 došlo k pochybení soudu, kdy soud převzal chybné stanovisko, které bylo založeno na tvrzení, že zpracovatel odborného vyjádření je vyslýchán jako svědek, dle rozhodnutí R 35/1980²³³, aniž by vzal v potaz širší kontext věci, kdy se jednalo o zcela odlišnou situaci. Odborná literatura již dlouhodobě zastává názor o nemožnosti vyslýchat zpracovatele odborného vyjádření jako svědka. Zpracovatele odborného vyjádření je tedy nutno vyslechnout postupem *per analogiam*, jako znalce.²³⁴

Znalecký posudek je důkladnější formou odborného vyjádření, je tedy vyžadován v případech, kdy si to obtížnost posuzované otázky žádá. Znalecký posudek tedy poskytuje předpoklad věrohodného a hodnotného důkazu pro trestní řízení (či jiné soudní řízení). Proto vyžaduje důkladnější právní úpravu, která je

---

²³¹ HIRT, Miroslav. *Soudní znalectví v oboru zdravotnictví*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-3890-1. s. 29.

²³² FRYŠTÁK, Marek. *Znalecké dokazování v trestním řízení*. 2., podstatně přepracované a doplněné vydání. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-063-9. s. 53.

²³³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu Slovenské socialistické republiky ze dne 21. 6. 1979, sp. zn. 4 Tz 31/79, [online]. [cit. 25.3.2024]. Dostupné na: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwexzrhe4dax3sl4ztkx3uoi&groupIndex=1&rowIndex=0&refSource=search#>

²³⁴ VUČKA, Jan. *Jak se vyslýchá autor odborného vyjádření?*. Listopad 22, 2023, ©EPRAVO.CZ, a.s, EPRAVO.CZ [online]. [cit. 20. 3. 2024]. Dostupné na: <https://www.epravo.cz/top/clanky/jak-se-vyslycha-autor-odborneho-vyjadreni-117206.html>

poskytnuta trestním řádem.²³⁵ Větší hodnotnost je ovlivněna též faktem, že na rozdíl od poskytovatele odborného vyjádření, má znalec možnost nahlížet do trestních spisů a zdravotních dokumentací²³⁶, požádat o podání potřebných vysvětlení, podílet se na procesních úkonech (výslech obviněného a svědka) a je mu v takovém případě i umožněno klást jim otázky²³⁷ a též je ovlivněna tím, že jsou pokládány vyšší nároky na verifikaci odborné kvalifikace znalce. K vypracování posudku je tedy příslušná pouze osoba znalce, která je vymezena v bodě 4.1 této práce. Zpravidla je znalci uložena povinnost vyhotovit znalecký posudek v písemné formě (§ 107 odst. 3 TŘ), která musí mít předepsanou formu. Musí být koncipována do podoby sešitu s očíslovanými stránkami, sešivací šňůra musí být přichycena k poslední straně posudku a následně přetištěna znaleckou pečeti.²³⁸ Vlastnosti znaleckého posudku, které pro něj jsou charakteristické, jsou tedy **stručnost, celistvost, vyšší odbornost** a požadovaná **srozumitelnost** i pro laiky, kteří nemají vzdělání v oboru zdravotnictví (z důvodů umožnění řádného hodnocení)

Často nastává situace, kdy dochází k využívání znaleckých posudků na banální skutkové otázky, na které by si měl policejní orgán být schopen odpovědět sám.²³⁹ Následkem tohoto fenoménu může docházet k nežádoucím průtahům v řízení, čímž dochází k porušení práva na projednání věci bez zbytečných průtahů garantovaného čl. 38 odst. 2 LZPS. K této nežádoucí situaci se vyjádřil svým nálezem ze dne 13. 12. 2007 i Ústavní soud, který se vyjadřoval k případu, kdy obecné soudy „*učinily závěry, které nemají oporu v provedených důkazech (jsou s nimi v rozporu), a navíc neprovedly navržený důkaz, aniž se vypořádaly s důvody, které je vedly k jeho neprovedení.*“, postup s těmito atributy označil za, v této době, velmi častý a dále rozvedl, že tento postup „*je charakterizován formálním, schematickým pohledem na projednávaný případ, bez snahy o individuální přístup ke každému jednotlivému případu, a naprosto nekritickým přejímáním závěrů znaleckých posudků, v nichž jsou mnohdy*

---

²³⁵ FRYŠTÁK, Marek. *Znalecké dokazování v trestním řízení. 2.*, podstatně přepracované a doplněné vydání. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-063-9. s. 54.

²³⁶ Dle ustanovení § 65 odst. 2 písm. i) ZS.

²³⁷ § 107 TŘ.

²³⁸ HIRT, Miroslav. *Soudní znalectví v oboru zdravotnictví*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-3890-1. s. 19.

²³⁹ FRYŠTÁK, Marek. *Znalecké dokazování v trestním řízení. 2.*, podstatně přepracované a doplněné vydání. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-063-9. s. 57.

formulovány odpovědi na dotazy soudů, které překračují meze odborného posouzení a zasahují přímo do rozhodování soudů tím, že dávají přímý návod, jak má soud ve věci rozhodnout. Soudní rozhodnutí pak není rozhodnutím nezávislého soudu, ale soudního znalce.“²⁴⁰

Na zmíněné odborné vyjádření i znalecký posudek je pohlíženo jako na důkazní prostředky a ač se může stát, že znalecký posudek je odbornému vyjádření nadřazen, není tomu tak. Oba důkazní prostředky mají ekvivalentní důkazní sílu. S případem speciality použití znaleckého posudku vůči odbornému vyjádření se setkáme v případech, kdy je vyhotovení znaleckého posudku zákonem stanoveno za obligatorní.²⁴¹ Jak vyplývá z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 12. 2017.

4.2.1 Skladba posudku a jeho hodnocení

Náležitosti znaleckého posudku jsou uvedeny v ustanovení § 28 odst. 2 ZZ a ustanovení § 39 - § 51 ZV tyto náležitosti blíže konkretizuje. Ustanovené náležitosti musí obsahovat každý znalecký posudek, který má být brán jako platný. Obecně lze znalecký posudek strukturovat do pěti (tří hlavních) obligatorních úseků, a to:

- I. Úvodní část znaleckého posudku (titulní strana),
- II. Nález,**
- III. Posudek,**
- IV. Znalecká doložka,**
- V. Přílohy znaleckého posudku (fotodokumentace, grafy, přehledové tabulky apod.), jedná se spíše o fakultativní část.²⁴²

Dle výše uvedených ustanovení ZV jsou obligatorními náležitostmi titulní strany znaleckého posudku: označení znalce a zadavatele, číslo jednacích zadavatele (v případě orgánu veřejné moci), označení „Znalecký posudek“ a číslo položky z evidence posudků, stručný popis předmětu, specializace, odvětví a obor, číslo

---

²⁴⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. II. ÚS 2630/07-2, [online]. [cit. 12. 3. 2024]. Dostupné na: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuweobrguzdsx3vom#>.

²⁴¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 12. 2017, sp. zn. 25 Cdo 3823/2017, [online]. [cit. 13.3.2024]. Dostupné na: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwexzsgaytsx3dl4ytomrrga>.

²⁴² KLEDUS, R. *Obecná metodika soudního inženýrství*. 1. vydání. Brno, 2012: Vysoké učení technické v Brně, Ústav soudního inženýrství, ISBN 978-80-214-4562-8. s. 35.

a celkový počet vyhotovení a datum zpracování.²⁴³ Znalecký posudek by měl být titulní stranou odlišen od ostatních listin ve spise už jen z toho důvodu, aby v případě obsáhlejšího spisu byl lehce dohledatelný.²⁴⁴ Po titulní straně následuje úvod, ve kterém znalec uvede výčet otázek, které mu byly položeny, pro jaké účely má být znalecký posudek použit a zadání, které mu uložil zadavatel.²⁴⁵ Úsek II. obsahuje **nález** (§ 41 ZV), který představuje ústředí celého posudku, a zde znalec musí uvést skutečnosti, které zohlednil při vypracovávání posudku, použité metody, seznam a popis podkladů, na něž by měl znalec průběžně v logickém pořadí odkazovat u svých jednotlivých zjištění (k potřebám přezkumného řízení), souvislost svých závěrů a postupu jeho zkoumání.²⁴⁶ Znalec čerpá převážně ze **spisových materiálů** (výpis z Opatření, Protokolu o výsledku svědka, Protokolu o výsledku obviněného, Protokolu o výsledku poškozeného), zdravotnické **dokumentace, vlastního vyšetření pacienta, rekonstrukce** a další potřebné.²⁴⁷ Oddíl III. obsahuje **posudek** (§ 41 odst. 3 ZV), ve kterém znalec odpovídá na zadané otázky, na základě vlastního posouzení zjištěných skutečností, včetně svých úvah, které ho k této odpovědi vedly. Posudek musí obsahovat znalcovo zhodnocení uvedených podkladů, závěry ke kterým dospěl včetně jejich odůvodnění, uvedení podkladů, které znalec nepoužil a z jakého důvodu a závěrečnou analýzu obsahující demonstraci výsledků řešení.²⁴⁸ Posudek musí být logicky strukturovaný a měl by být srozumitelný široké veřejnosti. Oddílem IV. je **znalecká doložka**, která musí obsahovat informaci o tom, kdo znalce jmenoval, označení oboru a odvětví, ve kterém znalec působí a v němž vlastní povolení k výkonu znalecké činnosti, dále označení seznamu, ve kterém je znalec zapsán a číslo položky, pod kterou je znalecký posudek zapsán v evidenci znaleckých posudků (§28 odst. 7 ZZ). V případě, že znalecký posudek není vyhotoven na žádost orgánu činného v trestním řízení, musí být pod znaleckou doložkou zahrnut údaj o tom, že byl znalec poučen a je si vědom následků

---

²⁴³ § 39 odst. 1 ZV.

²⁴⁴ HIRT, Miroslav. *Soudní znalectví v oboru zdravotnictví*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-3890-1. s. 14.

²⁴⁵ § 40 odst. 1 ZV.

²⁴⁶ KRÍSTEK, Lukáš. *Znalectví*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2013. ISBN: 978-80-7478-042-4. s. 176.

²⁴⁷ HIRT, Miroslav. *Soudní znalectví v oboru zdravotnictví*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-3890-1. s. 14 - 17.

²⁴⁸ DÖRFL, Luboš. *Zákon o znalcích a tlumočnících*. Komentář. 1.vyd. Praha: C. H. BECK, 2009. ISBN 978-80-7400-148-2. s. 55.

vědomě nepravdivého znaleckého posudku, a to dle ustanovení § 110a TR. ²⁴⁹ Znalecká doložka je umístěna na poslední straně znaleckého posudku, který též krom této znalecké doložky musí dle ustanovení § 46 ZV obsahovat např. informaci, zda byl přibrán konzultant, pokud ano, tak musí být uveden důvod a označení konzultanta, či informaci, zda byla smluvně, nikoli na základě zákona, sjednána odměna či náhrada nákladů a zda posudek obsahuje přílohy, popř. jaké. Na konci znaleckého posudku je uvedeno celé jméno znalce, včetně veškerých titulů, otisk znalecké pečeti a vlastnoruční podpis, bez těchto je znalecký posudek neplatný.²⁵⁰

Hodnocení znaleckého posudku probíhá vždy a provádí ho orgány činné v trestním řízení, a to dle zásady volného hodnocení důkazů (viz bod 1.1.7). V přípravném řízení tedy státní zástupce a policejní orgán, v hlavním líčení soud. Hodnocení znaleckého posudku se nikterak neodlišuje od hodnocení jiných důkazů, nepoživá žádné větší důkazní síly, i když mu policejní orgán nezřídka a zbytečně přikládá stěžejní význam a povyšuje ho nad ostatní důkazy. K tomuto se několikrát vyjádřil i Ústavní soud, který uvedl, že znalecký posudek je bezesporu významným druhem důkazního prostředku, který v rámci dokazování v trestním řízení zastává významné místo. Nelze však popřít stěžejní zásady dokazování v trestním procesu, ze kterých plyne požadavek kritického hodnocení všech důkazů, a to i včetně znaleckého posudku.²⁵¹ Soud tedy není závěry znaleckého posudku bezvýjimečně vázán²⁵². Povinností soudu (a též i policejního orgánu a státního zástupce) je prověřit, zda byly ve znaleckém posudku zohledněny veškeré skutečnosti relevantní pro podání posudku, a zda jsou skutečnosti, zjištěné v průběhu trestního řízení, podkladem pro skutková východiska znalce.²⁵³ Z toho tedy můžeme vyvodit fakt, že se ke znaleckému posudku nemá přistupovat nekriticky a předpokládat vždy jeho naprostou správnost. V případě, kdy nějaký z orgánů, hodnotících znalecký posudek, pojme

---

²⁴⁹ HIRT, Miroslav. *Soudní znalectví v oboru zdravotnictví*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-3890-1. s. 19.

²⁵⁰ Tamtéž, s. 19.

²⁵¹ Nález Ústavního soudu ze dne 30. 4. 2007, sp. zn. III. ÚS 299/06, [online]. [cit. 20.3.2024]. Dostupné na: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwexzsgaydoxzxgnpxk43o&groupIndex=0&rowIndex=0#>.

²⁵² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 2. 2010, sp. zn. 4 Tz 101/2009-I, [online]. [cit. 20.3.2024]. Dostupné na: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuweojwga3dgx3oom&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search#>

²⁵³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 2. 3. 1972, sp. zn. Tsf 1/72, [online]. [cit. 19.3.2024], Dostupné na: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwexzrhe3tex3sl42dax3uoi&refSource=text#>.

pochybnosti o věcné správnosti, je jeho povinností se pokusit takové pochybnosti odstranit. Toho může docílit opatřením dalších důkazů ve věci. Pokud je jejich odstranění neúspěšné, např. z důvodu výskytu rozporu většího rozsahu, soud je povinen dále postupovat dle zásady *in dubio pro reo* (viz bod 1.1.5) a vydat rozhodnutí, které směřuje ve prospěch obviněného.²⁵⁴ Hodnocení znaleckého posudku spočívá ve třech kritériích, kterými jsou: a) zákonnost a právní přípustnost důkazu, b) důkazní význam znaleckého posudku a za c) věrohodnost znaleckého posudku.²⁵⁵

4.3 Soudní lékař jako znalec

Obecně ustanovení § 105 odst. 4 TŘ stanovuje, že v případě, kdy je potřeba speciálních odborných znalostí k objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení, orgán činný v trestním řízení či předseda senátu (v řízení před soudem) nařídí přibrání osoby znalce. Pokud je objasnění skutečností vysoce důležité, či pokud musí být provedena prohlídka a pitva mrtvoly (§ 115 TŘ), anebo musí-li být vyšetřen duševní stav (§ 116 TŘ), přibráni jsou znalci dva. Lékař, který byl ošetřujícím lékařem zemřelého bezprostředně před jeho smrtí, nemůže být přibrán k prohlídce či pitvě mrtvoly jako znalec. Pokud se ovšem zaměříme na fakt, že dle praxe není možné, aby byla pitva prováděna kýmkoliv jiným, než soudním lékařem a zároveň je nemyslitelné, aby soudní lékař kteroukoli osobu léčil, postrádá dle mého názoru tato formulace v zákoně faktický význam.

Znalecká činnost v oboru soudního lékařství je stěžejní hlavně pro dokazování v trestním řízení a obecně pro trestní právo a kriminalistiku, jelikož udává odpovědi na otázky, které jsou relevantní pro orgány činné v trestním řízení. Mezi působnost znalce spadá zejména zhodnocení případů, kdy dojde k ublížení na zdraví či smrti cizím zaviněním, trestným činem.²⁵⁶ Znalec zde tedy posuzuje poškození zdraví osob živých, či posuzuje okolnosti související s úmrtím.

---

²⁵⁴ FRYŠTÁK, Marek. *Znalecké dokazování v trestním řízení*. 2., podstatně přepracované a doplněné vydání. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-063-9. s. 90.

²⁵⁵ Tamtéž, s. 90 – 91 .

²⁵⁶ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3.

V případě poškození zdraví **osob živých** musí znalecký posudek splňovat specifické náležitosti. V úseku druhém, čili nálezu, musí lékař uvést²⁵⁷:

- Přesné údaje veškerých zásadních dat z Vyšetřovacího spisu. Tento spis je souborem všech informací, které policejní orgán po dobu vyšetřování zjistil;
- Přesné údaje veškerých zásadních dat obsažených ve zdravotnické dokumentaci;
- Vlastní výstup ze svých zjištění při vyšetření poškozeného.

V úseku třetím, čili posudku, lékař zodpovídá položené otázky. Musí ovšem obligatorně uvést určitá fakta i v případě, kdy by nebyly zahrnuty do položených otázek. Jsou jimi²⁵⁸:

- Stručný souhrn okolností, které směřovaly ke vzniku zranění;
- Diagnostické závěry ošetřujících lékařů;
- Detailní průběh léčby;
- Veškeré mechanismy, které vedly ke vzniku poranění a naopak i těch mechanismů, které nemohly vést ke vzniku poranění;
- Závažnost těchto poranění;
- Doba, po kterou trvalo léčení či hospitalizace;
- Možná omezení v obvyklém způsobu života;
- Eventuálnost trvalých následků;
- Zdravotní stav v době před utrpěním poranění.

V případech, kdy znalec posuzuje **okolnosti úmrtí**, musí ve znaleckém posudku uvést²⁵⁹:

- Časový přehled kdy došlo ke zranění, příjezd Policie ČR, přítomnost soudního znalce na místě činu a čas začátku soudní pitvy;
- Shrnutí pitevního nálezu;
- Závěry provedených vyšetření – sérologické, toxikologické a histologické;
- Bezprostřední příčina smrti;

---

²⁵⁷HIRT, Miroslav, PowerPoint prezentace – *Soudní znalci*, [online]. [cit. 19.3.2024]. Dostupné na: <https://portal.zcu.cz/portal/studium/courseware/ktr/sl/prednasky.html>

²⁵⁸ HIRT, Miroslav, PowerPoint prezentace – *Soudní znalci*, [online]. [cit. 19.3.2024]. Dostupné na: <https://portal.zcu.cz/portal/studium/courseware/ktr/sl/prednasky.html>

²⁵⁹ Tamtéž.

- Závažnost poranění;
- Veškeré možné varianty vzniku poranění a též vyřadit veškeré mechanismy, kterými ke vzniku poranění dojít nemohlo. Následně porovnat kompatibilitu svých zjištění se zjištěními Policie ČR během vyšetřování;
- Jestli nález odpovídá, že by smrt mohla být způsobena druhou osobou;
- Vitalita poranění;
- Obsah alkoholu či jiných návykových látek v těle;
- Zdravotní stav osoby před smrtí.

Podklady pro vypracování znaleckého posudku čerpá lékař z: soudních spisů, zdravotnické dokumentace, provedení prohlídky osoby (živé či mrtvoly), výsledků laboratorních vyšetření, místa činu, účasti na vyšetřovacím pokusu či z pitevních zpráv atd. Jelikož v průběhu času dochází k tělesným změnám, jako např. k procesu hojení či naopak procesu rozkladu, znalec musí vycházet převážně z lékařských zpráv a protokolace z doby, kdy se čin udál, anebo byl zjištěn. Může zažádat vyšetřovací orgán, lékaře co prováděl prohlídku těla apod. o doplňková vysvětlení či dodání potřebných informací.²⁶⁰ Znalcům z oboru soudního lékařství přísluší zaobírat se pouze a jenom otázkami skutkovými, nikoli otázkami právními (§ 107 TR).

Znalecký posudek vypracovaný soudním lékařem musí být odezvou na požadované otázky, které orgán činný v trestním řízení považoval za relevantní, a které jsou potřebné ke zjištění materiální pravdy, jakožto hlavního cíle trestního řízení. Okruh otázek je vždy přizpůsoben konkrétní kauze, ale jistá řekněme „kostra“ je neměnná a skládá se z těchto otázek k:

- příčině smrti na základě pitevního nálezu,
- obecnému popisu těla (stopy po lékařských zákrocích),
- popisu mechanismů, které na tělo před smrtí působily a mohou být následkem úmrtí,
- kauzálnímu nexu smrti a léčebného procesu, jiné skutečnosti.²⁶¹

²⁶⁰ STREJČ, Přemysl. *Soudní lékařství pro právníky*. Beckova skripta. V Praze: C.H. Beck, 2000. ISBN 80-7179-364-7. s. 10.

²⁶¹ HRIB, Nikolaj. *Kriminalistika a zdravotnictví*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2010, ISBN 978- 80-7380-269-1. s. 74.

4.4 Úprava znalecké činnosti v zahraničí

V této kapitole vymezím právní úpravu znalecké činnosti v zahraničí, konkrétněji v Rakousku, včetně porovnání s právní úpravou ČR.

Před tím, než se budu věnovat znalecké činnosti ve zmíněné zemi, podotknu propojení znaleckých posudků vyhotovených v zahraničí s trestním řízením v ČR. Městské státní zastupitelství v Praze, konkrétně mluvčí Aleš Cimbala, se k otázce, zda v případech, kdy české úřady zažádají o vyhotovení znaleckého posudku cizí zemí, lze tento užít v trestním řízení konaném v ČR, vyjádřil takto, cituji: „*Znalecké posudky vypracovávané v rámci právní pomoci jsou považovány za znalecké posudky použitelné i v trestním řízení probíhajícím podle českých právních předpisů*“.²⁶² Mezinárodní propojení tedy funguje i v rámci znalecké činnosti.

4.4.1 Rakousko

Právní zakotvení znalecké činnosti nalezneme v ustanoveních § 104, § 112, § 112a a §125–128 StPO a dále v zákoně č.137/1975 o přísězných a soudních znalcích a tlumočnících.²⁶³ Konkrétněji ustanovení § 125 odst. 1 StPO vymezuje pojem soudního znalce takto: „*„soudním znalcem“ se rozumí osoba, která je na základě zvláštních odborných znalostí schopna zjistit skutečnosti důležité pro dokazování (učinit zjištění) nebo z nich vyvodit právně relevantní závěry a odůvodnit je (vypracování znaleckého posudku)*“²⁶⁴

Osoba znalce může být přibrána k řízení na žádost soudu, ovšem právem na vyžádání znalce disponuje i kterákoliv ze stran řízení, kdy toto obdobně platí i v ČR.

Ustanovení § 126 StPO dále ustanovuje, že osoba znalce musí být povolána (dle odst. 3 soudem či státním zástupcem), pokud jsou pro vyšetřování nebo provádění důkazů vyžadovány zvláštní odborné znalosti, kterými orgány činné v trestním řízení nedisponují. Při výběru znalce je zapotřebí dodržovat

---

²⁶²Právo, Žalobci: Znalecké posudky ze zahraničí lze použít i v Česku, In: *Novinky.cz* [online]. Praha: Borgis, © 2003-2024, 8. Prosince 2018, 5:30. [online]. [cit. 12. 3.2024], Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-zalobci-znalecke-posudky-ze-zahranici-lze-pouzit-i-v-cesku-40261368>

²⁶³Des Bundesgesetzes über die allgemein beeideten und gerichtlichen zertifizierten Sachverständigen und Dolmetscher.

²⁶⁴§ 125 odst. 1 StPO, [online]. [cit. 13. 3. 2024]. Dostupné na: <https://www.jusline.at/gesetz/stpo/paragraf/125>

zásady hospodárnosti a účelnosti. Osoby, které vykonávají znaleckou činnost, musí být zapsány v seznamu soudních znalců, aby do toho seznamu mohl být znalec zapsán, musí splňovat vysoká kritéria odbornosti a musí být bezúhonný. Zapsán je na dobu 5 let (stejně jako v ČR, § 46 odst. 2 ZZ), kdy tato doba může být prodloužena vždy o deset let, a to po osvědčení, že způsobilost být znalcem trvá. V případě zjištění podjatosti znalce je státní zástupce povinen znalce neprodleně odvolat z funkce, pokud byl znalec povolán soudem, je odvolán z moci úřední či na základě námitek. Dle odst. 5 má i obviněný v přípravném řízení právo podat námitky na podjatost znalce, a to do 14 dnů od okamžiku, kdy: byl znalec jmenován, kdy se dozvěděl o možném důvodu podjatosti, nebo nastaly důvodné pochybnosti o odbornosti znalce. Obviněný může podat návrh ke jmenování jiného znalce, který má pro danou věc kvalifikaci. Námitky jsou podávány k rukám státního zástupce, pokud nevyhoví, lze žádost předložit soudu. Soud následně o žádosti rozhodne usnesením.²⁶⁵

Znalecký posudek může být vyhotoven ve formě písemné i ústní, na rozdíl od právní úpravy ČR v té rakouské nenalezneme předpis, kterým by byla obligatorně upravena struktura znaleckého posudku. Pokud se znalec dopustí v rámci výkonu své činnosti pochybení, které není řádně odůvodněno, soud mu může uložit povinnost zaplatit soudní poplatky. Za vyhotovení znaleckého posudku znalci náleží odměna, o kterou musí zažádat do 4 týdnů od vypracování posudku, a to zasláním faktury soudu. Odměnu znalce hradí v trestním řízení stát, ovšem v případě odsouzení hradí náklady na znalce odsouzený.²⁶⁶

Co pokládám za značně odlišné od české právní úpravy, je střet dvou znaleckých posudků. Pokud je znalecký posudek vypracován na žádost soudu, má ze zákona prioritní postavení a neuplatní se zásada volného hodnocení důkazů (jak je tomu v ČR). Dle rakouské právní úpravy soudce aplikuje zásadu volného hodnocení v takovém případě, kdy jsou oba znalecké posudky vypracovány na základě žádosti stran.²⁶⁷

---

²⁶⁵§ 126 StPO, [online]. [cit. 13. 3. 2024]. Dostupné na: <https://www.jusline.at/gesetz/stpo/paragraf/126>

²⁶⁶Oficiální internetová stránka Evropské unie, *Vyhledat znalce – Rakousko*, [online]. [cit. 18.3.2024]. Dostupné na: https://e-justice.europa.eu/37146/CS/find_an_expert?AUSTRIA&member=1

²⁶⁷CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. s. 160.

Závěr

Má diplomová práce pojednávala o roli soudního lékařství v trestně-procesním dokazování. V prvních kapitolách mé práce jsem vymezila dokazování v trestním řízení, a související pojmosloví, kdy se jedná o jediný prostředek orgánů činných v trestním řízení k získání skutkových podkladů nezbytných pro rozhodnutí ve věci. Při dokazování je nezbytné řídit se základními zásadami, které ukotvuje TR. Zabývala jsem se též specifiky dokazování v jednotlivých fázích trestního řízení, kdy s provedením a procesním zajištěním důkazů se od novely TR z roku 2001 setkáváme až v řízení před soudem.

Dále jsem představila obor soudního lékařství v rámci platných právních předpisů, jeho vývoj, náplň a význam, který spočívá převážně v objasnění příčin smrti. Jednou z oblastí, které se tento obor věnuje, je úzká součinnost s orgány činnými v trestním řízení při vyšetřování trestné činnosti proti životu a zdraví, kdy soudní lékař poskytuje těmto orgánům potřebné odborné znalosti, a jehož poznatky následně slouží v trestním řízení jako důkazy. Pro kriminalistické vyšetřování je velmi důležitou a zejména nenahraditelnou vyšetřovací metodou pitva. Její nařízení upravuje TR. Věnovala jsem se jejímu rozdělení a specifiky, které její provedení vyžaduje. Soudní lékař je nepostradatelný též na místě činu, kdy po důkladném ohledání těla policejnímu orgánu poskytuje předběžná sdělení o nalezené mrtvole, která mohou policejní orgán nasměrovat k dalšímu postupu. V případě potřeby hraje soudní lékař velkou roli i při identifikaci neznámé mrtvoly, kdy identifikační soudní pitva patří mezi vůbec nejpodrobnější druh pitvy. Pro potřeby trestního řízení vykonává též soudní lékař prohlídky osob živých, kdy posuzuje závažnost a rozsah zranění, stupeň intoxikace apod. Tyto údaje jsou velmi důležité z hlediska vyšetřování či klasifikace trestného činu, jelikož ne vždy je vše tak, jak se jeví a lékař v tomto případě může svou odborností výrazně přispět k objasnění, z toho důvodu jsem se ve své práci též věnovala druhům simulace.

Co do úlohy lékaře v trestním řízení, může zastávat i pozici svědka. V případě, kdy se v jedné osobě střetne osoba svědka a osoba znalce, vždy má přednost svědeckví před znaleckou činností, a to z důvodu jeho nenahraditelnosti. V návaznosti na jmenovanou úlohu lékaře jsem se soustředila též na problematiku odpovědnosti lékaře, která zasahuje do vícera právních úprav a dále na institut

povinné mlčenlivosti lékaře, který je následně částečně promítnut i do osoby znalce.

V poslední kapitole jsem zaměřila svou pozornost na znalce a jeho činnost. Vymezila jsem pojem znalce a podmínky výkonu znalecké činnosti dle platné právní úpravy a vztah znalce a orgánu činného v trestním řízení, kdy jsem došla k závěru, že znalec může být přibrán do řízení orgánem činným v trestním řízení, avšak vypracování znaleckého posudku může být znalci zadáno kteroukoliv ze stran v řízení, aniž by ztratil na důkazní síle. Věnovala jsem se též porovnání důležitosti a důkazní síly znaleckého posudku ve srovnání s odborným vyjádřením, kdy znalecký posudek vzbuzuje pro svou vyšší odbornost a preciznost pocit nadřazenosti vůči odbornému vyjádření, došla jsem ovšem k tomu, že tomu tak není, důkazní síla je zde ekvivalentní. Zabývala jsem se též skladbou znaleckého posudku a jeho hodnocením. V praxi se setkáváme s tím, že znalecký posudek je často orgány činnými v trestním řízení vyžadován na banální skutkové otázky a obecně je mylně povyšován nad ostatní důkazy, kdy je na něj pohlíženo velmi nekriticky, což dle mého názoru představuje problém hlavně ve chvíli, kdy znalec do svého posudku promítne nikoliv pouze zjištění skutková, ale též určitý právní názor. V takovém případě může dojít k situaci, kdy se soudce s tímto ztotožní a dojde k jeho ovlivnění a tím i porušení jeho nezávislosti. Obecně soud svá rozhodnutí ve většině případů opírá právě o znalecký posudek. Svou pozornost jsem směřovala i na soudního lékaře jako znalce, kdy jeho přibrání upravuje TŘ. Znalec z oboru soudního lékařství posuzuje poškození zdraví osob živých, či posuzuje okolnosti související s úmrtím. V posudku znalec odpovídá na jemu zadané otázky, ovšem nikoli vždy jsou tyto zadané otázky kompletní, proto jsem uvedla základní „kostru“ otázek, které soudní lékař ve svém znaleckém posudku nemůže opomenout.

Jako poslední jsem rozebrala znaleckou činnost dle rakouské platné právní úpravy a metodou komparace porovнала s platnou úpravou v ČR a došla jsem ke zjištění zásadního rozdílu v postupu hodnocení znaleckého posudku, kdy dle rakouské praxe má znalecký posudek vyžádaný soudem prioritní postavení oproti posudku, který byl předložen na žádost stran, není zde tedy uplatněna zásada volného hodnocení důkazů.

Cíl mé práce byl naplněn.

Cizojazyčné resumé

This thesis discusses "The Role of Forensic Medicine in Criminal Procedure Evidence. The aim of this thesis is to clarify the affinities between criminal law, criminalistics and forensic medicine, which seem to be distant from each other, but these fields are closely connected. Forensic medicine contributes to justice through its' participation in the clarification of crimes against life and health, throughout the criminal procedure. In this paper, I will attempt to provide an overview of the various acts of the coroner that are essential to criminal evidence.

The chapter is divided into four main sections. The first chapter briefly discusses evidence in criminal proceedings, the main principles, the differences between the different stages of the proceedings and the basic terminology.

The second chapter introduces the field of forensic medicine, its' development, significance, content and the organization of forensic medical units. I also introduce forensic medicine as a forensic discipline and its' relationship with criminal law.

The role of forensic medicine is addressed in chapter three, where I discuss the various acts of the forensic doctor, i.e. the procedure after death, crime scene examination, examination of a living person, examination of a corpse and autopsy. I also discuss the forensic doctor as a witness.

The last fourth chapter defines the person of the forensic expert, his activities and legal basis. I also discuss the composition of the expert's report and its' evaluation. Next, I discuss the forensic doctor as a forensic expert. In the last part I focus on the legal regulation of forensic experts in Austria and the subsequent comparison with the legal regulation in the Czech Republic.

Zdroje

Seznam literatury

1. BROŽ, Ivan, DÖRFL, Luboš a VÁCHA, Vladimír. *Soudní znalectví: chronologický přehled předpisů pro oceňování nemovitostí*. Vyd. 1. Praha: České vysoké učení technické v Praze, 2011. 71 s. ISBN 978-80-01-04854-2.
2. DOGOŠI, Michal. *Soudní lékařství*, Bratislavská vysoká škola práva, 2008. ISBN 978-80-89363-15-5.
3. DÖRFL, Luboš. *Zákon o znalcích a tlumočnících: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-
4. FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar a GŘIVNA, Tomáš. *Trestní právo procesní*. 7. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 951 s. ISBN 978-80-7598-306-0.
5. FRYŠTÁK, Marek a KREJČÍ, Zdeněk. *Postavení znalce v trestním řízení*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. 167 s. ISBN 978-80-210-4955-0.
6. FRYŠTÁK, Marek. *Znalecké dokazování v trestním řízení*. 2., podstatně přepracované a doplněné vydání. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-063-9.
7. HIRT, Miroslav a VAVERA, František. *Soudní lékařství pro právníky*. Praha: Grada Publishing, 2022. ISBN 978-80-271-3280-5.
8. HIRT, Miroslav a VOREL, František. *Soudní lékařství*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5680-6.
9. HIRT, Miroslav, VOREL, František a HEJNA, Petr. *Velký výkladový slovník soudnělékařské terminologie*. Praha: Grada, 2018. ISBN 978-80-247-1979-5.
10. HIRT, Miroslav. *Soudně lékařská legislativa pro posluchače LF MU Brno*. 2. aktualiz. vyd. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-1099-1.
11. HIRT, Miroslav. *Soudní znalectví v oboru zdravotnictví*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-3890-1.
12. HRIB, Nikolaj. *Kriminalistika a zdravotnictví*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2010. ISBN 978- 80-7380-269-1.

13. CHMELÍK, Jan a KOLEKTIV. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005. 532 s. ISBN 80-86898-36-9.
14. CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3.
15. INNES, B. *Vědci proti zločinu – svět moderní forenzní vědy*. Přeložil Petr Tůma. Praha: Nakladatelství NAŠE VOJSKO, s.r.o., 2010. 256 s.
16. JELÍNEK, J. a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Leges, 2021. 942 s. ISBN 978-80-7502-550-0.
17. JELÍNEK, J. a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 7. Vydání. Praha: Leges, 2023. 956 s. ISBN 978-80-7502-687-3.
18. JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 8. vydání. Praha: Leges. 2020. 1358 s. ISBN 978-80-7502-395-7.
19. JELÍNEK, Jiří. 2017. *Odposlech a záznam telekomunikačního provozu v České republice – záruky přezkoumání zákonnosti příkazu k odposlechu*. In: ZÁHORA, Jozef, ed., 2017. *Teoretické a praktické problémy využívania informačno-technických prostriedkov v trestnom konaní: zborník príspevkov z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou konanej dňa 23. marca 2017*. Praha: Leges. Teoretik. ISBN 978-80-7502-206-6.
20. KLEDUS, R. *Obecná metodika soudního inženýrství*. 1. vydání. Brno, 2012: Vysoké učení technické v Brně, Ústav soudního inženýrství, ISBN 978-80-214-4562-8.
21. KŘÍSTEK, Lukáš. *Znalectví*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2013. ISBN: 978-80-7478-042-4.
22. KVAPILOVÁ, Helena a DOGOŠI, Michal. *Soudní lékařství pro právníky a policisty*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-059-8.
23. KVAPILOVÁ, Helena. *Soudní lékařství pro právníky*. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 1999. ISBN 80-902627-3-7.
24. PILIN, Alexander. *Soudní lékařství*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2022. ISBN 978-80-246-5013-5.

25. PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-589-0.
26. PÚRY, František. § 89 [Obecná ustanovení]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0.
27. STREJC, Přemysl. *Soudní lékařství pro právníky*. Beckova skripta. V Praze: C.H. Beck, 2000. ISBN 80-7179-364-7.
28. ŠÁMAL, Pavel. § 2 [Základní zásady trestního řízení]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0.
29. ŠÁMAL, Pavel. MUSIL, Jan a KUČHTA, Josef. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4.
30. ŠTEFAN, Jiří a HLADÍK, Jiří. *Soudní lékařství a jeho moderní trendy*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3594-8.
31. ŠTEFAN, Jiří a MACH, Jan. *Soudně lékařská a medicínsko-právní problematika v praxi*. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0931-7.

Právní předpisy

32. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
33. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
34. Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů
35. Zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech, ve znění pozdějších předpisů
36. Zákon č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
37. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

38. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů
39. Zákon č. 285/2002 Sb., o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů a o změně některých zákonů (transplantační zákon), ve znění pozdějších předpisů
40. Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky
41. Sdělení č. 209/1992 Sb., federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících
42. Vyhláška č. 297/2012 Sb., o náležitostech Listu o prohlídce zemřelého, způsobu jeho vyplňování a předávání místům určení, a o náležitostech hlášení ukončení těhotenství porodem mrtvého dítěte, o úmrtí dítěte a hlášení o úmrtí matky (vyhláška o Listu o prohlídce zemřelého)

Judikatura

43. Nález Ústavního soudu ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. II. ÚS 2630/07-2), [online]. [cit. 12. 3. 2024]. Dostupné na: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuweobrguzdsx3vom#>, [cit. 12. 3. 2024]
44. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 12. 2017, sp. zn. 25 Cdo 3823/2017, [online]. [cit. 13.3.2024]. Dostupné na: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwexzsgaytsx3dl4ytomrrga>
45. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 2. 3. 1972, sp. zn. Tsf 1/72, [online]. [cit. 19.3.2024]. Dostupné na: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwexzrhe3tex3sl42dax3uoi&refSource=txt#>
46. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 3. 2005, sp. zn. 7 Tdo 219/2005, [online]. [cit. 12. 3. 2024]. Dostupné na: <https://app.beck-online.cz/bo/document->

- [view.seam?documentId=njuwexzsgaydkx3ul43tqna&groupIndex=21&rowIndex=0&refSource=search#](https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwexzsgaydkx3ul43tqna&groupIndex=21&rowIndex=0&refSource=search#)
47. Nález Ústavního soudu ze dne 30. 4. 2007, sp. zn. III. ÚS 299/06, [online]. [cit. 20.3.2024]. Dostupné na: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwexzsgaydoxzggnpxk43o&groupIndex=0&rowIndex=0#>.
48. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 2. 2010, sp. zn. 4 Tz 101/2009-I., [online]. [cit. 20.3.2024]. Dostupné na: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuweojwga3dgx3oom&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search#>
49. Rozhodnutí Nejvyššího soudu Slovenské socialistické republiky ze dne 21. 6. 1979, sp. zn. 4 Tz 31/79, [online]. [cit. 25.3.2024]. Dostupné na: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwexzrhe4dax3sl4ztkx3uoi&groupIndex=1&rowIndex=0&refSource=search#>
50. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 1. 2023, sp. zn. 6 Tdo 23/2023. [online]. [cit. 25.3.2024]. Dostupné na: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwemjggqzdkmjql5xhg#>

Zahraniční právní předpisy

51. Strafprozeßordnung 1975. Kundmachung der Bundesregierung vom 9. Dezember 1975 über die Wiederverlautbarung der Strafprozessordnung 1960. BGBl. Nr. 631/1975., ve znění pozdějších předpisů
52. Zákon č.137/1975 o přísežných a soudních znalcích a tlumočnících (des Bundesgesetzes über die allgemein beeideten und gerichtlichen zertifizierten Sachverständigen und Dolmetscher), ve znění pozdějších předpisů

Internetové zdroje a články

53. BAUER, Libor, PILIN, Alexander, PowerPoint prezentace: *Simulace, disimulace, agravace, Ústav soudního lékařství a toxikologie 1. LF*

- UK, [online]. [cit. 15. 3. 2024]. Dostupné na: <https://soudni.lf1.cuni.cz/file/5756/simulace-rev.ppt>
54. BOUŠKA, Ivan, 2002. *Soudní lékařství*. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0333-0., [online]. [cit. 12.3.2024]. Dostupné na: http://www.zikmund.org/toxi/skripta.htm#_Toc383985196
55. HIRT, Miroslav. *První veřejná pitva na území dnešního Československa*. Čs. Patologie. 1993, roč. 28, č. 2, s. 186-189. ISSN 1210-7875.
56. ISHII, M., SAITOH, H., YASJIMA, D., YOSHUK, M., SAKUMA, A., YAYAMA, K., & IWASE, H. (2013). *Superimposition-based personal identification using skull computed tomographic images: application to skull with mouth fixed open by residual soft tissue*. The American journal of forensic medicine and pathology, 34(3), 210–216. <https://doi.org/10.1097/PAF.0b013e318298de2b>
57. LOJDOVÁ, Evelyn, *Prohlídka těla zemřelého*, 2017, ©EPRAVO.CZ, a.s, EPRAVO.CZ [online]. [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné na: <https://www.epravo.cz/top/clanky/prohlidka-tela-zemreleho-104828.html?mail>
58. POLICIE ČR, článek: *Když se k lebám vrací tvář*. Praha: Policie České republiky, 2011, [online]. [cit. 10. 3. 2024]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/kdyz-se-k-lebkamvraci-tvar.aspx>
59. POLICIE ČR, *Prevence – pomoc obětem TČ*, článek Trestní řízení. © 2024 Policie ČR [online]. [cit. 28. 2. 2024]. Dostupné na: <https://www.policie.cz/clanek/trestni-rizeni.aspx>.
60. Právo, Žalobci: *Znalecké posudky ze zahraničí lze použít i v Česku*, In: *Novinky.cz* [online]. Praha: Borgis, © 2003-2024, 8. Prosince 2018, 5:30 [cit. 12. 3.2024], Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-zalobci-znalecke-posudky-ze-zahranici-lze-pouzit-i-v-cesku-40261368>
61. REINSBERG, Josef. *Nauka o soudním lékařství*, Praha 1896. In PILIN, Alexander. *Koncepce soudního lékařství*. (prezentace) Praha: Ústav soudního lékařství a toxikologie. [online]. [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné na: <https://soudni.lf1.cuni.cz/file/5776/2-koncepce-napln-oboru.pdf>

62. VOJTÍŠEK, Tomáš, *Postavení lékaře v trestním řízení*, Ústav soudního lékařství LF MU, 2011. [online]. [cit. 11. 3. 2024]. Dostupné na:
https://is.muni.cz/el/law/podzim2011/MV939K/um/Lekar_v_TR.pdf
63. VUČKA, Jan. *Jak se vyslychá autor odborného vyjádření?*, Listopad 22., 2023, ©EPRAVO.CZ, a.s, EPRAVO.CZ [online]. [cit. 20. 3. 2024]. Dostupné na: <https://www.epravo.cz/top/clanky/jak-se-vyslycha-autor-odborneho-vyjadreni-117206.html>
64. VYMAZAL, Tomáš, *Základy legislativy + zdravotnická dokumentace*, kmenový kurz 3/2023 FNM, [online]. [cit. 8. 3. 2024]. Dostupné na: <https://www.ipvz.cz/vzdelavaci-akce/dokumenty/18628-doc-vymazal-zaklady-legislativy-zdravotnicka-dokumentace.pdf>